JOANNIS VESLINGI
MINDANI EQVITIS

OBSERVATIONES ANATOMICÆ
&
EPISTOLÆ MEDICÆ

ex ſchedis poſthumis
ſelectæ & editæ
à
TH. BARTHOLINO.

HAFNIÆ,
Apud PETRUM HAUBOLDUM,
CIƆ IƆC LXIV.

Illustrissimo Viro

DN. ERICO KRAGH

Domino de Braming,
Ser. Reg. Maj. Dan. Secretario summo, & Regiæ Cancellariæ Consiliario,
Veteri Amico & Fautori
S. P. D.

TH. BARTHOLINUS.

ALiena dum offero & peregrina, meæ potius tenuitati qvam tuis meritis consulere videor. Neq; enim ex penu meo depromta qvidqvam mere-

mereri possunt, si ad magnitudinem animi tui & virtutis comparentur. Externo opus est apparatu, quô domesticarum rerum vilitas compensetur, qvanqvam ea semper fuerit tua facilitas, ut proprio palliolo indutum benevole soleas excipere. Debiti tamen mei ratio potius habenda fuit, qvam tuæ humanitatis, qvâ omnium vota superasti. Iniqvam interim aliorum censuram evitare me credo, qvibus externa aliqvo se fuco adornant, qviq; cum Diogene apud Laërtium, alienum libentius vinum bibunt. Ex pluteis meis non pauca hactenus prodierunt, qvæ orbis nostri oculos fatigarunt, forsan & animos, qvibus eapropter tantum à mortalibus gratiæ

tiæ obtinui, qvantum jure ſuo Nevius, qvo nihil ignavius Scipio noverat. Neq; id moleſtius fero, qvam Cenſorinus Cato apud Ammianum qvi interrogatus, qvamobrem inter multos nobiles ſtatuam non haberet; malo, inqvit, ambigere bonos, qvamobrem id non meruerim, qvam qvod eſt gravius, cur impetraverim muſſitare. Igitur qvod induſtriam meam, inviſam domi, foris laudatam, alieno labore Tibi commendare velim, pietati in peregrinos, & obſervantiæ meæ erga Te antiqvâ virtute & amicitiâ mihi colendum imputabis. Multa peregrinis debeo, alioq; Sole calentibus, qvia ingenti applauſu & ſcripta mea & famam exceperunt, ut

)(3 com-

committere non debeam exterorum famam, qvos virtus & eruditio evexit, apud nos silentio meo obmutescere. Hospitalitate nihil est sanctius, & ex consilio Platonis peregrinorum commercia prudenter tuemur, ne ulla fiat peregrinis à civibus injuria. Hac mente Viri inter Medicos notissimi, Joannis Veslingij Mindani, Eqvitis S. sepulchri, & in Gymnasio Patavino Anatomes & Pharmaciæ Professoris docti pariter & diserti Observationes & Epistolas ab interitu vindicavi, qvas ex posthumis illius schedis post beati nostri Rhodij excessum mihi concreditis tanqvam naufraga frusta collectas, hospitij jure privari passus non sum. Nolo tanti

hospi-

hoſpitis laudibus immorari, qvem pro Gymnaſij ſui ornamento Veneta Majeſtas amavit, ut digni idcircò ſint beati Viri manes tuo qvoq; favore qvem in literatos omnes pleno affectu effundis. Si fata magnum Virum orbi ſervaſſent, de Pullitie Ægyptiorum perfectum opus habuiſſemus: at inter ſuſcepti argumenti initia, immaturâ morte præreptus imperfecta cætera reliqvit, ſchedasq; tumultuaria manu qvidem exaratas ſed curioſis hinc inde obſervationibus Medicis refertas, qvas dum inter alias occupationes, ne qvid periret, ex lituris ſuis extraxi, & ex miſcellaneis qvisqviliis ſelectas temeraria forſan liberalitate Tibi harum rerum gnaro

& utri-

& utriusq; fautori magno exhibui, omnia authori Clarissimo; nihil mihi deberi velim; nam sicut apud Homerum Antinous:

--- ὅτις ἐπίσχεσις. ὀυδ᾽ ἐλεητὺς
Ἀλλοτρίων χαρίσασθαι. ---

Quod meum tamen est, Tibi offero, dicoq; hoc est, animum devotum, quem propriis fessum lucubrationibus de proprio largiri possum dum siverint fata DEusq. Vale, Vir Illustrissime, & mihi favere seriò perge.

Hafniæ XXVI. Jan. cIↃ IↃC LXIV.

Jo.

Jo. Veslingi Eqvitis Obſervationes & Epiſtolæ Anat. & Med. Selectæ.

I.

Obſervationes Philoſophicæ & Medicæ de pullorum in Ægypto excluſione mediante calore elementari.

CUm pullorum matris incubatu excludendorum, nec continuata nec facilis inſpectio detur: nactus qvaſi divina virgula occaſionem, qva eorundem eductionem in furnis Ægyptiis adminiculante graduato calore contueri mihi licuit; continua dierum & plurium ſimul etiam uſurpatione, Deo benigne adſpirante ſic progreſſus:

1. Tertio mensis Aprilis calore cœlesti satis jam adaucto, inspexi ovum unius diei, in qvo utrinq; grandeoli plurimis q. filamentis luteo insertis, tum præterea in eodem macula albicans & rotunda, cætera nihil immutatum.

In ovo leviter à calore alterato ad basin ovi macula lentis instar albicans, cui grandeola fil. suis cohæret, sub ea seqventibus diebus, vid. 2. 3. 4. &c. embryonis diaspasma sese manifestat, eo scilicet ex grandine translata spermatis materia: macula hæc est corpus lentum spermaticum à lutei membrana circa divisionem haud separabile: qvod post distrahitur in partes diversas. Primo die nulla venularum umbilicalium delineatio conspicitur.

2. Secundo die circulus rubeus elegans in lutei membrana versus basin ovi declinans, in hujus medio sub membrana porticuncula qvædam spermatica hordei granum referens, in qvo versus partem superiorem macula subrotunda coloris magis obscuri, in qva palpitare qvippiam videbatur: grandines utrinq; superstites.

3. Tertio venula similiter in orbem extensa, in cujus medio vermiculi instar ascaridis

ridis in ſpiram ſuperius convoluti effigies, parte ſuperiore craſſior & rotunda protuberantia inſignitur: idq; *ſub lutei membrana*, ab utroq; latere venularum minutiſſimis ramis ſtipata. Hujus parte ſuperiore ubi venula tantum conſpici potuit turgidior & amplior, motus evidentiſſimus videbatur ſyſtoles & diaſtoles, duabus horis elapſis poſtqvam è fornace exemptum, dimidia verò poſtqvam fractum ovum fuerat, calori tamen ſolari expoſitum: cæterum corpuſculum nulla partium adhuc notabili diſtinctione conſpicuum fuit, ad qvod tamen utrinq; grandeolorum filamenta ſeſe porrigere videbantur; Inſpexit hunc motum Illuſtriſſimus Jo. Donatus Conſ. Ven. in Memphi Ægypt. tum Adm. Rever. Dn. P. Paulus de Lodis. Dn. Franc. Nordius dicti C. à Secretis & domeſticorum plurimi.

4. Venulæ ſurſum deorſumq; commeantes latius extenſæ, jam ſangvine plenæ qvi ex vulneratis effluebat. Corpus verò pulli nominatum oblongum, qvod venula perreptare videbatur: Superius globoſum capituli inſtar cum duobus punctis nigricantibus; ſub hoc lenis & rubicunda prominentia cor exactè figurâ ſuâ referens, qvæ motu ſyſtoles

 & dia-

diastoles admodum concinnè movebatur, etiam qvatuor elapsis horis post exemptum ovum è furno: spectantibus supra dictis, & Viro præstantissimo D. Dominico Savio &c. ex hac venæ manifestè prodire videbantur, reliqvum corpusculum uniforme.

5. Qvinto die versus basin super lutei tunica embryonis diaspasma grandius & conspectius se offerebat, tribus distinctum regionibus omnibus exsanguibꝰ & albicantibus. Superior anterius, duas prominētias habet qvæ cerebro; posterius unam qvæ cerebello debetur, omnes tamē pellucidæ & muccidæ: tum prominentias duas seu orbes oculorum nigricantes cum uvæ foramine albicante, atq; hæc pro corpusculi proportione admodum ampla: interius cavitas qvædam rostro distincta, cætera informis. Media regio, cordis motus abundè conspicuus cum venis utrinq; turgidulis præcipuè deorsum abeuntibus. Inferior regio nullis distincta partibus, circa dextram partem puncto rubicundo insignita. Extrema duobus constabant processibus pedum scilicet rudimentis: venæ è medio qvasi prodeuntes magis auctæ & plenæ.

6. Sexto omnia jam ampliora conspiciebantur, venæ per mediam lutei circumferen-

ferentiam extenſæ, motus non tantum cordis, ſed etiam pulmonum, qvi auricularum potius cordis, obſervabilis, vena circularis hic etiam nondum diviſa. Ad epatis ſedem rubedo; tum vaſa ex umbilico erumpentia ſangvine floridi coloris referta: alarum qvædam projectiones.

7. Septimo vitelli membrana magnam partem venis umbilicalibus referta, eaq; duræ membranæ adhærens. Luteum ipſum dilutius & pallidius, & embryo partibus omnibus major, potiſſimum capite, corde, ob motum evidentiorem. Ex abdomine prodeuntia vaſa umbilicalia omninò majora per lutei membranā ſparſa. Dorſi ſpina verticillis ſuis diſtincta, pedes in digitos partiti, ventris verò extenſas partes contrahere videbatur. Grando ex baſi ovi, ampla ſatis embryoni filamentis ſuis connectebatur: aderant & alarum leves protuberantiæ.

8. Octavo totus embryo amplior, & in glomum qvaſi convolutus, oculi nigricantes cum albo uveæ foramine, tam ampli ut vix in adulta ætate majores eſſe qveant: roſtri portio, tum arteria tracheæ canalis jam conſpicua. Cor elegantiſſime conformatum ſangvine diffluens ubertimo, ad cujus

motum & pulmones concitari videbantur, Epatis parenchyma jam in conſpectum ſe dabat, colore nonnihil flaveſcente præditum, tum ſtomachi ſacculus inteſtinorum gyris continuatus. Vaſorum umbilic. duæ arteriæ ex iliacis jam erant obviæ, tum & vena ſed qvæ ex amplo cavæ trunco potius originem ducere videbatur: alarum apparebant remigia, & pedum columellæ cum digitis magis expreſſæ. Totus fœtus cum ovum aperiretur motu qvodam convulſivo concutiebatur. Secunda inſpectione totus & partibꝰ extremis ſe movebat: Epar inteſtina & ventriculus optimè conformata: bilis veſicula non aderat: albuminis grandinoſa ſubſtantia ipſi à cauda qvaſi cohærebat.

9. Corpus nono totum ovo aperto commovebatur inſpiciente Illuſtriſſimo Donato. In oculis cryſtallus jam conſpicuus. Epar adhuc lutei coloris. Vaſa umbilicalia ampla & ſangvine diſtenta. Referebant repentina pluvia elapſi Februarii Anni 1631. qvia ilicet frigus ingruebat, & ſpiracula claudi non poterant, plus qvam 4000. pull. interiiſſe. Item ova Crocodilarum à piſcatoribus in Nilo capta qvia corticem non habent adeò denſam furni calore à ſe excluſa; qvemadmo-

dum

dum caponum indicarum, anserum, anatum, columbarum, avicularum. Strutii ova ob duritiem non posse.

10. Decimo die corpus jam carnosa substantia circumdatum, oculorum orbes palpebrarum integumenta dimidiatim velabant. Rostrum integrum, & cor avulso capite ultra horæ partes duas concinnè movebatur. Umbilici vasa in tres propagines diffundebantur sed cum increscente fœtu dura membrana sensim à basi introrsum abscedit. Venæ etiam umbilicales non tantum in luteum; sed & albumen spargebantur, grandinumq; portiones adhuc superstites inspiciente Adm. Rev. P. Paulo de Lodi,

11. Undecimo cerebrum universum jam consistentiam acqvisiverat aliqvam, osseo rudimento munitum, per qvod venæ & arteriæ per sinus cerebri sparsæ per cervicem assurgentes conspici potuere, in medio potissimum rubescens: costarum craticulæ hinc inde pectus obvallabant, tum clavicularum & extremarum partium ossa duritiem aliqvam consecuta cum sterno: Videtur non tota dura tunica, sed pars ejus interna tenuior abscedere, nam & illa & vitelli membrana adhuc integra; tum grandinosæ substantiæ

non parum per qvam insignes venæ procurrunt. Abscedenti membranæ venæ amplæ umbilicales erant connexæ qvæ cum ipsa à dura membrana prolabente cum vitello & albore foetu facilè separabiles erant. Fœtus extra luteum qvidem repertus: Primis tamen diebus extra ejus membranam haud prodierat, nisi jam amplior factus, nisi dicendum fœtum supra lutei membranam gigni, & cum ipsa albugineæ tunicæ accrescere, donec grandior factus cum albuginea membrana ob gravitatem separetur.

12. Fœtus pulmones exactius contuebar, qvi ob ejus resolutionem immobiles forsan, cor interim langvido motu se contorqvente, cujus motus ad auriculas & basin primum ordiebatur, post reliqvo parenchymate: arteria umbilicalis motum cordis sub seqvebatur. Epar jam rubicundius, sub qvo folliculus bile turgidus. Dorsum jam pennularum primordiis maculosum, membranam tenuem duræ particulam esse, totalis separatio ostendit spectante Patre Paulo de Lodis. Vasorum umbilicalium duo tantum trunci ex umbilico prodeunt, è qvibus vena in luteum, arteria in albumen qvasi tota distributa, videlicet ubi grandinosum & lentius existit.

13. Pul-

13. Pulmones adhuc qvieti, vasa umbilicalia duo tantum, ex qvibus arteria statim in duos amplissimos ramos bifurcatur, omnes insigniter turgentes & albugineæ tunicæ cum crassiore albuminis parte adhærentia: ut non immeritò tunica ab albumine ipso profecta videatur. Pullus hinc inde nigricantibus pennulis insignitus caput supra pectus contorqvet, reflexis ibidem alis, pedes verò capiti applicat: magna pars tum lutei tum albuminis superest sed utrumq; lentius evasit: humiditas tenuior fœtus potius excrementum videtur.

14. Decimo qvarto maximam partem corpus jam pennulis nigris & albicantibus obsitum erat: caput universum exigua crustula obductum: hiabat aliqvoties diducto rostro cum durius tractaretur, nec vox perceptibilis nec pulmonum in eo motus.

Fœtus tenuissima tunica ab albumine profecta circum datus, in qva qvid serosi: albumen cum lutei macula alba penitissimè cohærens: vasorum umbilicalium major pars in albuminis partem crassiorem dissipata, & cum eâ resiccata sensim chorio tunicæ connectitur.

15. In pullo una arteria umbilicalis am-

pla, per lobos epatis ſupra ſtomachum aſcendens ſub corde originem trahens. Item venæ duæ colore ſangvinis admodum ab arteria diſcrepantes qvæ oriri non ex epate, ſed altius è vena cava: & hæ qvidem in luteum & cum eo ut etiam inteſtina coherent: illa libera in albumen craſſius ſparſa, & undiq; cum chorio qvod corticis membranæ adhæret connexa. In eodem pullo albuminis reſidium in qvo chalazia elegantiſſima cum albicante lutei macula cohærebat: Vivebat cum præcedente pullo 24. horis poſtqvam è furno exemptus.

15. & 16. Pullus jam totus pennatus capitiq; pellis, & oculis palpebræ qvæ penitius adductæ, contrectatus roſtrum diducebat, citra tamen vocis emiſſionem. A corde diſtinctè qvid primò ſe concitabat motu, qvod utrum auriculæ ejus eſſent an pulmones, nondum adeò diſtinctum fuit: qvod potius pulmones eſſent, perſvadebat amplitudo partis commotæ, qvæ tota rubicunda, & utrinq; cordi aſſiſtebat: tum qvod pulmonum alia veſtigia non obſervari potuerint. Stomachus amplus admodum, qvi totus materia lacti coagulato ſimili refertus, cujus portio etiam inteſtinorum aliqva parte, imò & ex-

tra

tra fœtum reperiebatur, forsan id ejus excrementum crassius: at cur in stomacho? Albuminis pars ferè tota consumpta, cujus residuum lentum arteriis umbilicalibus pertextum albugineæ tunicæ adhærebat; arteria umbilicalis à vena optimè distingvi potuit colore magis saturato, qvalis in principio fuit in venis omnibus: deinde motu.

Retulit Senior operarius; ignem utraq; parte furni cujuslibet per decem saltem dies adhiberi, qvibus elapsis ignis subducitur, ovorumq; pars dimidia in superiorem furni partem transfertur, dimidia altera inferiore relinqvitur: spiraculis omnibus pro conditione aëris vel apertis vel cannabe obturatis. Circa decimum hypenemia & infœcunda ova ab utilibus ad radios solares unicuiq; furno per foramen fornicis medii incidentes discernere, adeoq; seqvestrare norunt. Ab initio usq; ad finem operis ova multiplici indigent transpositione, partim ob calorem qvi in omnibus æqvalis esse debet, partim ob situm ipsius embryonis qvem experientia probat varium esse debere: transponuntur verò ante lucis exortum, meridie, sole occumbente, media nocte, idq; operâ assiduâ.

17. Fœtus cum albuginea membrana à

durâ

durâ facilè jam ſeparabilis fuit, qvin & fœtus ſingulari aliqva ſubtili tunica velut amnio involutus videbatur. Concitatio illa qvam pulmonum arbitrabar revera ipſarum auricularum aut ventriculorum ad baſin obſervavi: qvod jam pulmones ad latera ampli & rubicundi conſpicerentur, cum thorace connexi & immobiles. Excrementorum magna pars etiam extra fœtum & qvaſi peculiari veſicula ſuſcepta: nec deerant etiam liqvida ſeu aqvoſa ſerum ſeu urinam forſan oſtendentia.

18. Contrectatus admodum reluctabatur videbaturq; evolutus tenui qvaſi amnio amictus: pulmo & cor eximiè purpurabat, epar vero ex albo luteum. Albumen totum jam conſumptum, reſidua lutei ſpiſſioris magna portione qvæ fœtus qvaſi ſtragulum. Renes, lien & cætera viſcera optimè perfecta.

19. Fœtus jam fortior, totus tamen intra ſuas tunicas proprias chorion ſcilicet & amnion contentus. Aderat & excrementorum tenuiorum & craſſorum, aliqva portio: lutei pars cum fœtu erat connexa, imo in abdomen fœtus jam attrahi ceptum erat, qvæ licet amplam materiam referebat viſcoſam,

ſam, in qvibusdam locis ſubviridem & corruptam, qvod melior pars in nutrimentum jam faceſſit: Videbatur adhuc arteria umbilicalis dextra per eam ſparſa, altera jam vena in albuminis exiguam portionem diffuſa, qvæ inſtar dilatatæ veſicæ chorio cum vaſorum umbilicalium maxima parte adhærebat. Pulmones præ cæteris omnibus partibus rubicundiores, hinc cor, deinde renes, epar ex luteo albicans. Totum ſeparavi œſophagum, in cujus medio burſæ inſtar, abomaſus conſpiciebatur. Inteſtinis excrementi qvid & birioſi viridis aliqva parte inerat. Hiabat aliqvoties ſed ἄφωνος.

20. Fœtus ampliſſimus. Vaſorum umbilicalium unicum tantum ſuperſtes cum albuminis exſiccati portiuncula. Totum luteum ſatis magnum in abdomen jam erat attractum cum duobus vaſis umbilicalibus, qvæ arteriæ videbantur, at reverà venæ potius, per latè patens jam ante abdominis foramen per qvod inteſtina alias procidebant: eo tempore nondum corticis rupturam aggreſſus erat: ex contactu valdè concitabatur.

21. Jam cortex cum membranis tranſverſim parte ſuperiore diviſus erat, per

qvam

qvam aperturam roſtrum fœtus oculis obvium erat: nihil per ipſum & membranam intra corticem reſiduum erat; una tamen vena umbilicali cum condenſati albuminis particula ſuperſtite; & craſſorum excrementorum aliqva colluvie. Totum luteum in diſtento abdomine continebatur cui duo vaſa qvæ arteriæ videbantur connexa. In ſtomacho materia jam magis citrina & portiuncula qvædam viridis: inteſtina bilioſis excrementis plena: anteqvam cortex rumperetur jam pibilabat præſente Adm. Rev. Patre Paulo de Lodis: pectus totum ſubinde elevabatur.

Biduum poſtqvam erumpit citra nutrimentum degit lectulo & calore conſveto contentus, ſi interea temporis non divenditur, ovi luteo (cibo ſcilicet conſimili) cibatur.

Furni conclave habet unum amplius anterius & convexum in quo operarii ſtabulantur: unum item vel duo alia in qvibus ova allata aſſervantur: ex priore anguſto ſed brevi flexu ad partem itur qvæ furnos ſpectat qvæ cum aliis admodum humilis & ſtricta ob calorem qvi circa ſuperiora convexorum major eſt. Horum ad minimum

qva-

qvatuor esse debent, ut locus sit instar balnei undiq; calidus, tum sibi invicem oppositi. Extruuntur ex lateribus, extructi ligno congesto identidem succenso exqvisitè prius siccantur, lateresq; nondum cocti indurantur. Fieri hoc opus in universo Ægypto & etiam Alexandriæ constat: nec vel pluvias aut caloris mutationes operarii diligentiæ detrahere: fieri etiam posse in Europa si tempus eligatur æstivum, saltem ovorum copia præsto sit. Erant autem furnorum numero sedecim, sic ut utrinq; octo sibi essent oppositi. Situm habent admodum declivem, ut præcipua eorum pars sub terra sit, reliqva pars aggesta sensim terrâ solo coæqvatur. Furnus qvilibet duas habet partes s. orgasteria, superiorem scilicet & inferiorem: superior gibba est seu convexa, inferior ferè qvadrangula: distinctæ sunt pavimento crasso ex trabibus ligneis tenui luto inductis, & lateribus impositis firma compage constructum, in cujus medio foramen qvadratum longitudine & latitudine qvinq; ferè palmarum; huic in convexo furni spiraculum imminet latitudine & longitudine spitamam adæqvans. Eidem huic furni septo transverso anterius & posterius focus est con-

connexus, qvia pavimentum denſum admodum, in qvo alitur ignis, componitur ex lateribus amplis craſſitudine duorum digitorum, confectis è tenaci luto qvod ad Solem exſiccatum: uterq; ſecundum latitudinem internam furni productus; in longitudine qvatuor palmos; profunditate verò duos tantum continens. Inferior pars furni foramen habet ſeu oſtium anterius; cujus altitudo pedem unum cum palmis tribus, latitudo pedem & qvatuor ferè digitos continet. Connexa furni pars tria continet oſtia, qvorum unum anterius, duo ad latera poſita ſunt: anterius altitudine duorum pedum & duorum qvaſi digitorum, latitudine pedis unius & trium ferè palmarum: lateralia furnos dexterâ lævaq; vicinos reſpiciunt, horum latitudo ad baſin duorum pedum, altitudo duorum pedum & ferè trium digitorum; adeoq; omnia illius capacitatis ut ea operarii toto corpore perrepere poſſint, ſuo tempore canniade diligenter obſtruenda. Spiracula præter id qvod in medio connexi eſt duo reperiuntur, qvorum unum ſupra oſtium inferioris ergaſterii ſub diaphragmate furni: alterum ad ſupernam regionem oſtii lateralis. Longitudo interna furni eſt in er-

gaſterio

gasterio superiore septem pedum & qvasi trium palmarum: inferiore totidem pedum & paulo plus minusve. latitudo furni parte superna & infernâ qvinq; pedibus internè producitur. Altitudo à fundo ad convexam furni partem septem pedes & qvinq; fermè digitos complectitur. A septo ad convexum altitudo est qvatuor pedum, & digitorum totidem: à fundo ad septum transversum est altitudo duorum pedum & sex digitorum: reliqvum septi crassitudini assignatur. Murorum aut parietum crassities insignis est, ut anterior ostij superioris paries pedem unum, & tres palmas contìnet; & loqvor hic de pedibus geometricis non vulgaribus. Atq; hæc furnorum qvantitas est qvorum unusqvisq; septem ovorum millia complecti potest. Intermedium, seu porticus inter furnos oppositos superius convexum habet, cum spiraculo cuilibet furno respondenti pro numero eorum; inferius in qvadras distinctum, luto exaltato, cui ambulantes operarii insistunt pedibus ne pulli exclusi conculcentur. Hujus intermedii altitudo est septem pedum & digitorum circiter octo. Latitudo duorum pedum tantum & totidem fermè palmarum. Spiraculum etiam januæ imminet: opposita verò

portæ pars ſeu latus in ſinum efformatum eſt in qvo cannabis reconditur.

Materia ignis eſt fimus eqvi (vel bubalinus,) palea nutriti, qvi exſiccatur & pulverizatur.

Penes Cophthas Chriſtianos pullitiei; geometriæ; arithmeticæ, literarum, artium mechanicarum in Ægypto veſtigia, tanqvam genuinos incolas remanſerant.

Repetitò inſpexi ovorum ſeriem Anno 1632. 7. menſis Maji in Maamel villa parum à Pyramidibus diſtante, præſente D. Grydio Medico Gallo. Ovum qvod primam alterationem acceperat ſeu fundationem ſeminis. In hoc ſupra luteum qvod retuſam partem ſpectabat chalaxium inſertum videbatur ſatis grande per qvod albicans qvaſi craſſiuſculum filum tranſibat.

In ovo qvod ſex horis calori erat expoſitum, ſupra luteum conſpiciebatur corpuſculum rotundum albicans, in cujus medio aliqvod ex luteo flaveſcens qvaſi centrum, magnitudine ſeminis Sesban, qvod forte cordis rudimentum. Sub eo flavum ſ. luteum ovi in rotundam qvaſi foſſulam ſubſidebat, qvæ ſpermatica materia plena videbatur.

In

In ovis duobus qvæ duarum dierum cum dimidio, fœtus exiguum corpusculum superius qvasi recurvum, qvod in fossula supra luteum conspicua & semine vel albumine plena delitescebat. In hoc cor perfectè efformatum & sangvine turgidulum admodum concinnè movebatur, spectante id ipsum Illustrissimo Jo. Donato, & Doctissimo D. Georgio Philipono, agitatione duabus horis propemodùm ab effracto cortice durabat; qvamvis tribus horis ante è furno exemptum esset: Paulo inferius prodibant venæ duæ umbilicales; qvæ ex ampliore trunco in tres minores, & tandem minimos utrinq; spargebantur. Arteria umbilici ex profundo sinus recte sursum ferebatur per lobum Jecoris amplo trunco sub corde implantata. Corpusculum totum vix ascaridem magnitudine superabat, nisi qvod supernis partibus conglobatius conspiciebatur.

Epar in excluso pullo ex pallido luteum; sed Cor statim rubicundum. Ventriculus coagulo plenus. Excrementa intra Chorium & Amnion albicantia. Pulmones rubicundi & obscuri coloris.

II.

Ovi secundum horas accuratior inspectio.

ANno 1636. Ovum 30. horis sub gallina fotum, exhibebat in luteo maculam rotundam pallidulam, similis coloris, ambiente orbiculo circumscripto. In ejus medio corpus exiguum spermaticum rotundius collectum, qvod sensui oculorum non tamen satis sibi constanti agitari videbatur.

Ovum 36. horarum, in luteo pallidius flavescentem maculam exhibet, sed suffusis qvasi umbeculis hinc inde variegatam atq; direptam lunata tamen sui rotunditate. In medio subsidet albidum corpusculum, rotundum annuli instar seu circuli; in cujus medio sinus aut subsidentia qvædam obscurior: in oppositis lutei partibus annexum albumen & grandinellæ Simile plane in alio ejusdem temporis se obtulit. In utroq; albicans in centro corpusculum, remota membrana, stylo contactum nondum cohærentiam obtinebat, sed qvasi fluidum.

Ovum 25. horarum, maculam exhibet pallidius flavam, alio deinde candidiore qvasi orbiculo succinctam. In medio album corpu-

corpuſculum ſeminis lentis effigie, in medio ſinuoſum, in qvo in longum porrectus qvaſi exiguus vermiculus aſcaridi parvulo ſimilis.

Ovum duorum dierum & 8. horarum, vermiculum majorem exhibet, ſuperius globoſiorem, ſubobſcuro ibidem puncto inſignitum. Totum corpuſculum rubicunda ſatisq; ampla qvaſi linea ſecundum longitudinem pervadit, qvæ vena ſcilicet cava & arteria magna conjuncta ſunt. Sub medio utriusq; ramum porrigit. Sub capite ſurſum porrigitur ramus, qvi deinde bifariam in Circum rotundatur. Sub globoſa vermiculi parte corpuſculum perexiguum, motu ſyſtoles & Diaſtoles etiam ſub aëre frigidulo per dimidiam horæ qvadrantem ſeſe movet, qvod rubicundus color figurâ rotundam arguit. NB. Motum celerem fuiſſe non ſine vicinarum particularum agitatione obſcurâ. Membrana chorii latius abſceſſerat, & humor qvoq; luteus ſub vermiculi corpuſculo ſubſidebat, aqveo lentore ſuffuſus.

In ovo duorum dierum tantum, eadem ſed obſcurius apparebant, maculâ tamen inæqvaliter dirempta. Motus cordis velox ſed ob humid. & frig. aëris conſtitutionem brevi ceſſans.

In ovo poſt duos dies exactos ab incubatu, luteum variis orbibus depictum conſpiciebatur, qvorum centrum albicans corpuſculum continebat, ambitus integer & minor, primus ſcilicet croceus circumfuſa obſcuriore linea terminabatur: alter major, qvi crocei pariter ſed magis ſaturati coloris, hunc circumdat tertius pallidior, variisq; nubeculis qvaſi albeſcentibus variegatus & diremptus, ſeqvitur luteum & forſan ob hum. & frig. aëris conſtitutionem haud pervenit ad perfectionem.

Ovum duorum dierum & 6. horarum vermiculum exhibet ſimilem: & ejus umbilico vaſa duo dextrorſum lævorſumq;, tertium item deorſum porrigebatur. Corculum tanqvam extra corpus à protenſis vaſis pendulum, veloci & ordinato motu etiam poſt horæ qvadrantem concitatur, ſenſim exinde tardius. Capitis obſcurum rudimentum, ſubſidebat juxta illum ſuper luteum corpus albicans, qvale primo die exacto conſpici ſolet.

Ovum unius diei horarumq; 18. in cujus medio ſubſidentia gemina major & minor aqva veluti turbidula plena, per eam vermiculum referens corpuſculum, oblongum, ſupernè globoſum, ob ſummam pelluciditatem

rem non facilè conſpicuum, ab eo inferius, dextrorſum item lævorſumq; rubicundæ lineolæ ſubtiliſſimæ ramificabant, non continuati ductus, ſed minutiſſimorum qvaſi punctorum, congerie conjugatæ. Sub ipſo alia deinde ſurſum porrecta, hinc inde in circulum diducitur, ſimiliter punctulis adunata. Supra hunc orbiculus obſcurior, deinde alius pallidior, circa qvem iterum alius nubeculis qvaſi variis diremptus, qvi denuo ab alio extimo pallidiore, & magis continuato ſuccingitur. Motûs cordis non perceptibilis, eratq; tempus matutinum frigidulum.

In ovo exacto jam biduo corpuſculum longulè protenſum erat, qvod lineæ inſignis rubicunda totum permeabat. Motus in eo cordis & vicinæ auriculæ evidens, velox per horæ qvartam perſeverans. Sub eo ſurſum ductus ſemidiameter in circulum continuati ductus finditur, intra cujus peripheriam puncta inferius plurima diſperſa, qva pariter ab utroq; fœtus latere venularum propagines innumeræ ſurſum deorſumq; diſſeminantur; Ramus peculiaris autem ad circumferentiam fertur, qvemadmodum in progreſſu reliqvi etiam, circulo undiq; hiſcente. A circumferentia

rentia etiam aliqvot ramuli introrſum ferruntur, ſed breves.

Ova duo, unius diei & hor. 12. continebant fœtus corpuſculum, vermiculi inſtar extenſum, ob pelluciditatem cognitu difficile; vaſa umbilicalia ob ſummam tenuitatem araneorum textum æqvantia, & corculi punctum, non niſi intepeſcente demum ovo ſpectabilia fuere; porrigebatur corpuſculum ſupra ſinus qvaſi duos, majorem & minorem, qvi profundior & albicans corpus continere conſpicitur, qvod per initia contuemur. Corculum ſummæ exilitatis, micare ſubinde & ſurrigi vix tamen evidenter judicabatur.

Ova duo jam exacto biduo ſimilia offerebant viſui qvæ ante, exceptis punctis & ramulis à peripheria introrſum ſpectantibus.

Ova duo unius diei & 19. horarum, corpuſculum exhibet ſupernè globoſum ſed extenſum, ob pelluciditatem perceptu difficilius, cujus caput in ſinu repoſitum conſpiciebatur, reliqvo vermiculo in longum protenſo. Sinus albidius & in ſemi Lunæ ſinuatum corpuſculum continet, qvod alius deinde & oblongior latiorq; ſinus amplecti conſvevit. Vaſorum umbilicalium & in circumferenti-

am &

am & per latera diductorum ſubtiliſſimæ & viſum pænè fugientes ſtricturæ aderant, punctata ſerie cohærentium. Intepeſcente ovo ſub globoſa dicti corpuſculi regione craſſiuſculum punctum agitari videbatur, oculis in re minutiſſima vix fidem ſibi promittentibus.

Ovum duorum dierum & 12. horarum eadem qvæ antea continebat; ſed fœtu mortuo cor non pulſabat, ad cujus vas umbilicale dextri lateris corpuſculum candicans conſpiciebatur. Ovum alterum ejusdem ætatis fœtum optimè vivum exhibebat pulſu cordis & unius lateris auriculæ evidentiſſimè & puerulorum pulſu celeriore. Corpus ejus inſigne vas rubrum ejusdem coloris à corde qvaſi protenſum, circa qvod ampliſſimum. Qvamvis autem aſpectu ſimplex, revera tamen geminum, vena & arteria.

Ova duo ferè trium dierum lateralia vaſa longius & numeroſius diffuſa ad vas usq; circulare, qvod duobus lateralibus exilius apparebat, & nonnihil obliteratum: imò à protenſis lateralibus divelli, ſenſimq; iis coextendi videtur. Cordis motus evidens celer per horæ dimidium conſtans; ſed mirum qvod ab inſigni vaſe qvod corpus fœtus per-

reptat ad cor (qvaſi ſejunctum qvid eſſet) duo exiliores rami porrigebantur. Sed mobile ipſum trifolii ſpeciem exhibebat, cujus partes duæ, Cor ſcilicet & auricularum una, alternatim evidentius, tertia, forſan arteria deſcendens, obſcurius movebatur. Fœtus amplior ad muſcæ tenuioris magnitudinem pervenerat; caput amplum, recurvatum verſus pectus, atq; in uno etiam jam manifeſtus oculus & membrana uvea cum pupilla perqvam puriſſima qvaſi corpus lucidum transparebat. Vaſa fœtus membranæ albuminis jam largius ſecedenti nonnihil cohærebant, qvo placidiſſimè tamen ſeparato, integræ permanebant. Luteum ipſum dilutius & qvaſi aqva ſuffuſum, ſupra qvod fœtus, præcipuè capitis mole profundius ſubſidebat. Vaſa omnia ejusdem coloris ſanguinem continebant adhuc

Jam ſeptimus erat Junii tempusq; ob noctem imbribus madidam frigidiuſculum, cum hora matutina 12, inſpecta præcedente die hora 20 ova, fætibus & vaſis umbilicalibus ſalvis denuò oculis admoverem: dextrè exemptos fœtus impoſui ſupra microſcopii nigricantem baſin. Tum verò in utroq; amplum caput, & oculorum liveſcentium globi longè ma-

gè manifeſtius obvii erant. Caput ſupernè cryſtalli inſtar pellucidum, ſummaq; totius cutis in fœtu perſpicuitas & tenuitas. Sub capite (poſtqvam fœtus in longum ſtylis exporrectus & qvantum fieri poteſt ad naturalem ſitum reductus) cor ſatis magnum, conoidali figura, albidum, in eo utrinq; ſanguis duobus ſcilicet locis hærebat. Tumidulum tamen reliqva ſubſtantia ubi ſanguis non erat, æqvaliter glacum nullis apparentibus ſtaminibus aut villis. Hoc ſeſe à baſi (qvamvis 15. horis ab ovorum apertione exactis & dimidia dum in microſcopio hæret) tardè ſed evidenter adhuc ſe movebat in utroq; fœtu. Sub corde corpora multa alba nondum figuris ſuis ſatis diſtingvendo viſebantur, ſupra qvæ vaſa umbilicalia ferebantur.

In ovo ferè qvatuor dierum eadem ſed ampliora, vas orbiculare exile & propemodum obliteratum, reliqvorum vaſorum ad ſeſe extenſorum qvaſi terminus. In oculis pupilla, ſub corde latius albicans corpus, & giri lactei cum rotundiore corpore, ventriculi & inteſtinorum, hepatisq; rudimenta præ ſe ferebat.

Qvum aliud qvatuor ferè dierum, eadem obtinebat, Cor poſt 6. horas frigefactis omni-

omnibus per microſcopium inſpectum, adhuc lentè movebatur: ſed ob ſitum inconcinnem capitis fœtus in hoc & præcedenti ovo figura naturalis cordis non rectè ſe offerebat. Aderat album ſub corde corpus, aliudq; minus forſan ventriculi &c. primordia. Sed etiam crurum rudimenta.

In ovo trium dierum ab horis 16. jam elapſis Cor in microſcopio adhuc pulſabat supernè ſangvine diſtinctis locis plenum, reliqvo tractu ſeminale albidum, non tamen flaccidum, ſed ſpermatica ſubſtantia plenum. In viſceribus abdominis concreta qvædam albicantia diſtingui niſi conjecturaliter haud poterant.

In ovo qvatuor dierum; qvæ in abdomine ſunt conjecturâ magis qvam certo ſenſu diſtingui potuere, alarum & pedum, cum ouropygio jam rudimenta aderant. Uterq; fætulus qvaſi ſubtiliſſimus amnio obductus conſpiciebatur, aqvâ repleto.

Ovum ſex dierum exhibebat in capite diſtinctius bullas qvaſi tres, qvarum duæ poſteriores, una anterior & ipſa intercurrente qvaſi vena ſecundum longitudinem diſtinguebatur, ſub qva ad latera nigricantes oculorum ampli orbes, per qvos uveæ tunicæ iridem

dem exprimens denſior fuſcedo, & pupilla clarè ſe manifeſtabat. Inter oculos roſtri albicantis rudimenta retuſa; reliqvo capitis & cerebri jam glaucesſcere, nec amplius pellucere conſpiciüntur. Circa pectus alarum productiones ſed ut in reliqvis oſſeis partibus tunc temporis apparet, rudes, molles, nullisq; articulorum & oſſium diviſionibus diſtinctæ. In pectore cor, fœtu jam ruptis umbilici vaſis in pelvi poſito & propemodum ſicco, diu languidè pulſabat. Turgidulum, & duobus finibus ſangvine plenis diſtinctum. In abdom: Jecoris albicantis & ventris ſacculus cum inteſtinis nonnihil evidentiora, cum pedibus productis ſed rudibus.

Ovum ſeptem dierum, circa caput, cranei & palpebrarum circa baſin globoſi oculi exortarum qvaſi rudimenta habet. Cor remota cute, dilutè rubeſcere, duabus rubicundis auriculis primo, deinde & reliqvo corpore per pulſum ſe concitante, arteriarum & venarum color qvam diverſus. Jecur ut die ſexto obſcurè, ſic ſeptimo clarius ex albo luteum colorem acqvirit. Ventriculi ſacculus adeſt, & inteſtina cum umbilici vaſis protracta. Pedes in digitos jam diſtincti. Movebatur prima vaſorum diſſolutione & apertura ovi.

Ovum

Ovum 8. dierum fœtum perfectiorem habet. Oculi ejus jam ex dimidio aperti. Cor albidius purpurascens, cum motu auricularum evidenti. Pulmones distingui non poterant. Jecur è luteo nonnihil flavescens, cum ventriculi & intestinorum sacculo. Vasorum color diversus. Fœtus ad ovi apertionem movebatur. Extremis suis jam distinctius articulatim, circa collum & dorsum qvasi asperior cutis pennularum rudimenta exhibebat; Post 5. horas siccato fœtui adhuc pulsus inerat, cor albicans qvidem sed succi plenum; auriculæ rubræ, qvæ se concitabant, reliqvo cordis corpore parum aut nihil in ultimis se commovente. Pulmonum indicia non conspicua. Lien remoto ventriculo ad latus sè prodebat, ex albo dilutius rubellus.

Ovum undecim dierum præcedente omnia evidentiora habebat. Caput tectum; oculos propemodum apertos. Cerebrum addensatius, licet ossa cranei mollia; Rostri extrema cartilaginis orbiculus muniebat. Cor rubicundius pollens amplum plenum, juxta qvod tamen pulmones visui se non offerebant. Jecur impensius flavum, & subtus nigricante folliculo bilis instructum. Ventriculus amplus solidus. Lien & testes in con-

conspectum an venerunt. In habitu corporis thorosum Musculosum pectus & coxæ omnino adhuc alba: jam pennarum primitiæ præsto fuerunt, albis adhuc ipsis musculis, fœtus tamen movetur iisdem: Diu jam dissecto per medium cerebro, Cordis auriculæ sæpius & celerius se movebant, reliqvo cono languidè ad extremum tamdiu, constante priore motu adhuc non amplius se attollente. Sed mirum hic qvod in unâ auricularum pulsus hic ultimo subsistebat, in altera tandem cessabat. Externarum extremæ etiam internodiis distinctæ sunt. Jam duodecim exactæ erant horæ, cum dissecto corpore, diviso cerebro, laceratis visceribus, & abruptis umbilicalibus vasis, adhuc cordis auricula se moveret. Arteriæ umbilicalis amplus & primarius ramus ad candidum ovi fertur & contra venæ ad luteum. Venæ umbilicales ad portæ truncum se videntur recipere; arteriæ supra ventriculum per Jecoris fissuram ad cor conscendiunt qvo loco inferantur obscurum. Sanè arteriæ ex corde prodeuntes consistentia & colore alb. multum ab art. umbil. differunt. Obs. Anno 1637. 6. Maij.

III. Con-

III.

Contra Cremoninum de semine feminino.

CRemoninus de Semine Dictato V: Fœmina etiam partes spermatis materialiter non formaliter habet ad usum generandi seminis. Sic mulus & mula; item mus ex putrido genitus vasa habent non usum; qvia non generant. Ib: Testes glandulæ sunt. Item; humiditas in vasis ad uteri humectationem, ut & dilatetur & à ruptura sit immunis. Album esse & lentum, non est de essentia seminis. Voluptas mulieris à partium sensu, & humiditatum in glandulis commotionem.

Ib. Dictat. VI. sanguis feminæ habet in se vim determinatam ut fiat ex eo animal homo, magisq; femina qvam masculus; item esse vim individualem ut fiat talis femina in qvocunq; horum duorum intimorum si superatur à semine scilicet virili, fiet mas & patri similis. Eadem vis determinata est ad animal, hominem, magisq; masculum, & talem individuo masculum, est (inqvam) in semine virili: qvæ si à fœminina vi ratione virium secundum sexum & proprietatem indi-

individualem ſuperetur, fiet fœmina, matri ſimilis. Cauſa hujus varietatis præcipuè calor qvi cùm aliis qvalitatibus in commixtione varios acqvirit gradus. NB. Sed hoc eſt concedere fœminæ vim agendi ratione ſui principii: O Cremonine! Ib. Dict. VII. Inconveniens & ſuperfluum fœminam & ſemen & ſanguinem præbere.

Ad Illuſtriſſimum Nicolaum Contarenum circa ſententiam Cremonini:

SExuum diverſitas, ut non infert diverſitatem ſpeciei, ſic nec varietatem principiorum ad ſpeciem propagandam. Longe probabilius dicitur voluiſſe Naturam in homine animantium nobiliſſimo ſexum diſtinguere, ut mas principaliter concurreret ad ſemen & calorem ſeminis magis vegetum ſuppeditandum pro generando mare: fœmina verò præcipuè ad conceptum nutriendum & geſtandum ſic tamen ut ſemen qvoq; exhibeat, ex qvo partes minus præcipuæ & ſecundinæ fiant, & qvod ſemen viri ad fœminæ generationem & efformationem viam det, vel etiam id ipſum dirigat cum vegetius fuerit.

At cur fœmina in ſe non generat? qvia

ferrum ejus non se movet, nisi cum præsens est virilis ille magnes. Neq; per semen ejus omnia fiunt, nec ex eo partes omnes, potissimum principes. At neq; calor paulò intensior vel remissior primarius hic artifex; sed ut fatetur Aristoteles natura & Spiritus qvi hoc instrumento utitur, qvare ut materiam, sic efficientem causas sexuum qvasi limitibus Providentia separavit, id est, primus ille omnium & optimus finium finis. Per pauciora aliqvid fieri bonum haud est; si per plura id fieri melius erat. Dicere, qvod vasa in muliere spermatica formam tantum externam, non usum habeant, qvod testes eorum glandulæ tantum sint & affluentium humiditatum spongiolæ: substantiam qvæ in tubis uteri conspicitur, consistentia, colore, odore virili semini persimilem, liqvorem existimare ad laxandum vel irritandum uterum comparatum: Id verò aliud esse non videtur qvam relicto sensu cum Aristophanæo Socrate ἀεροβατεῖν & naturam serio agentem & ex præscripto numinis ludentem fingere. Calor specie idem, idem Spiritus, eadem natura, subjectum utriusq; speciei idem, qvalitates tantum & agendi vires dispares, ad mutuam tamen unionem summa συμπνοίᾳ καὶ

συῤῥο-

συῤῥοία. Mulus & mula qvod non generent, imperfectio in illis est non naturalis: Si generent, id non ex accidente fit sed causis agentibus per se & perfectè. Murem ex putredine genitam id est seminio suæ speciei perfecto, non generare, fides sit penes authores, vel respondendum idem qvod prius. Jam in Dictato sexto concedere sanguini menstruo determinatam vim qva possit virile semen & in sexu repræsentando, & individuales fœminæ proprietates exprimendo superare; qvid aliud qvam activam facultatem in semine muliebri portis qvidem excludere fenestris autem admittere. Odi profanum genus, qvod in hoc libero veri studio, authoritatem potius qvam veritatem tuendam recipit. Mihi in re tam occultâ magis placet ingenua communis ignorantiæ confessio, qvam ambitiosa qvædam & pertinax subtilitatum professio. Non agnosco in causis generationis contrarietatem naturæ, sed diversitatem in gradibus operandi: adeoq; concurrit natura nec plus nec minus operando qvam determinatæ speciei perfectio reqvirit, ut in homine sic in animalibus.

IV.

Ex Anatome Viperæ.

Cerebrum viperis mole perexiguum maxillæ duæ largo tractu patentes, qvarum superior non per se; sed cum capite cui per harmoniam juncta est, movetur. Lingua angusta est qvæq; in extremitate bisulca cernitur, cujus utraq; extremitas livido colore sqvallens denuò in duas qvasi apices finditur, qvæ rhetoribus creduntur ex usu esse pro Pithone in labris sessitante. Dentibus utraq; maxilla peracutis triangularibus; sed valdè exiguis armata est: inferior tamen qvatuor insignes dentes habet, qvorum in utroq; latere duo alter altero major, & humilior, figura falcata, magnitudinisq; notabilis, si gingivis denudentur, in qvarum spongiosa & laxa carne qvasi qvadam vagina reconduntur, & furiis exagitata bestiâ recluduntur. Vesiculas ubi nullas observavi, qvæ pro laxa illa gingivarum carne qvibusdam forsan imposuit, qvæ compressa flava bili similem materiam effundit. In dentibus formaliter venenum consistere, argumentum est, qvod dentes exempti & vetusti armis aut telo affricti, similem iis pernitiem communicent, qva super-

ſuperſtite beſtia præditi dicuntur. Adde qvod dentes 4, tam oblongi, ſummè tamen acuti & exiles facilè aliqvam nervo ſubter partem pungit: undè illa Symptomatum repentina exacerbatio. Angelus Baldus tractatu Anatomiæ Viperinæ ait bilem cum ſanguine ad dentes usq; ſubvectam ab iis veneni demum naturam adſumere.

Pulmone rariſſimi ſunt & oblongi, aëre turgiduli, in qvos aſpera arteria largo tractu deſcendens bifurcatur. Oeſophagus validis membranis cum ventriculo conſtat: inſigniter dilatari poteſt, cum beſtia digiti mediocris craſſitiem vix adæqvans, paſſerem integrum cum pennis omnibus (ut in Cairo vidi) item lacertulos &c. inglutire poſſit.

Stomachus oblongus epati connexus, in cujus capacitate in vipera qvæ per 20. dies jam in vitro aſſervata fuit, qvam plurimos lumbricos teretes vivos reperi. Signum ſcilicet, nec in carne nec in humoribus qvicqvam animantium naturæ deleterium deliteſcere.

Cor capſula ſua cluſum, arterias educit, non niſi lentè morte contabeſcit. Epar oblongum admodum nec lobis diſtinctum, à qvo cyſtis fellis ferè digiti latitudine ſeparata

dependet, qvæ in jejunum inteſtinum ramum demittit, fabæ propemodum magnitudinem adæqvans: hoc ipſum fel venenatum non eſſe experimento conſtat.

Lienis longitudo memorabilis, qvi nigro penitùs colore perfuſus eſt, ſuffultus pancreate amplo. Renes pariter duplices, piramidali figura in longitudinem projecti: unus tamen altior eſt altero. Sub qvorum ſiniſtro veſica magna dependet ſemine plena, qvæ ad teſtes videtur deſinere.

Penem habet duplicem, qvi ſuperius cartilaginoſa ſpina exarmatur, unde in congreſſu, mutuis ſpiris contorti, juncta mulier ut vena alicubi aperiatur, irritata maſculum qvidem morſu impetit, non tamen ſauciat, aut caput ſicut dicitur, præſcindit: Simile in fele femina obſervatio prodit. D. P. Aſellinæus. Teſtes ſunt 2. Cylindracea forma. Fœtum vivum educat Mater lacte.

Cerebri paucitatem medullæ dorſi copia largiter compenſat. Ureteres in inteſtinum rectum deſinunt: veſica namq; deſtituuntur viperæ.

V. Ex

V.

Ex Anatome Crocodili.

CErebrum habet mole parvissimum, dorsi tamen medulla ampla, qvæ nervis insignibus originem præbet. Maxilla superior capiti per harmoniam jungitur; adeoq; cum illo movetur: inferior mobilis qvidem, sed obscurè, nisi caput irritatum animal erigat: musculos constrictorios habet validissimos qvi pariter motum ejusdem comprobant. Dentibus utraq; maxilla peracutis munita est, nec illi extra os (ut inqvit Paræus) exserti sunt, spinosi admodum & validi. Maxilla utraq; maxima longitudine prædita, superior tota ossea, nisi qvod anterius exigua habet foramina pro naribus.

Linguam voracissima bestia nullam habere videtur, nec aliud ibi præterqvam in inferiore maxilla membrana durior & aspera: ad gulam gutturq; desinens, contra Paræum: cum natura redundantia non producat. Revera enim lingua crocodyli sub maxillæ inferioris aspera pelle qvasi laxo vinculo comprehensa delitescit, adeoq; in deglutitione qvasi opus attolli potest, motui tamen non sapori accommodata videtur. Maxillam inferiorem evidentissimè movet,

Aſpera arteria ſuperius ſcutiformi, & tenui cartilagine conſtat, hinc circulis cartilaginum integris longo tractu in pulmones duobus ramis diſpeſcitur. Vocem edit qvaſi bovinam, ſed altiorem ex intervallo, nullaq; ratione flexu à modulo variatam.

Pulmones duos elegantes & raræ texturæ ſortitus eſt, qvibus color ex rubro flaveſcens. Cor pericardio ſuo eleganter obvolutum, lentiſſimè conficitur, ſurſum prorſumq; commeantibus arteriis ſcaturiginem exhibens.

Oeſophagus ſtatim à principio latè expanditur, & qvo ſtomacho vicinior in anguſtum contrahitur: nimirum ut deficiente linguæ miniſterio, deglutitio majore cum facilitate ſuccederet. Ventriculum habet ampliſſimum, & profundum, ex duabus validiſſimis membranis contextum, in qvo inferius orificium ſuperiori admodum vicinum, & eadem qvaſi parallela continuum eſt, ne qvod avidiſſimè beſtia abſorpſit, ante exactam ὁμοίωσιν è ventriculi complexu deturbaretur: Inteſtina prout in aliis qvadrupedibus meſenterio connectuntur, inter qvæ rectum illud, cum ſit & urinæ & excrementi ſentina, largius expanſum eſt. Epar ſortitum eſt eleganti

ganti purpura perfuſum; cui cyſtis fellea ſatis ampla ſubnectitur, qvæ in duodenum ſeſe exonerat, venis qvaqvaverſum diſperſis radicem præbens. Huic in ſiniſtro latere è diametro Lien opponitur qvantitate eximia præditus, figurâ trigonum repræſentans ſcalenum, cujus angulus acutior Epatis convexum propemodum contingit. Hipochondrio qvidem ſiniſtro annexus eſt, ita tamen, ut majore ſui portione verſus anteriorem potius qvam poſteriorem corporis ſedem propendeat: colore Epar valdè æmulatus, ut revera cum divino ſene οἷον ἧπαρ adſeverari qveat: Lac enim (ut dicitur) lacti non adeò ſimile eſt, qvam ille Jecori. Lumbis renes incumbunt mole ſatis ampli, parte parenchymatis inferiore nonnihil acuminati, è qvibus prodeuntes ureteres non in veſicam, qva penitus animal hoc deſtituitur: Sed in recti inteſtini latus utrumq; porriguntur & deſinunt. Lactes in Crocodilo mare, inter Epar & Lienem qvibus veluti fulcimentum ſubjiciuntur, magna qvantitate diffuſæ viſuntur: qvæ cum maſculorum tantum inſigne eſſe arbitretur Literatiſſimus Junius, videat, qvid ſenſui & obſervationi contrariæ opponat, qvum communem pancreatis uſum in omnibus obtineant. Teſtes

Teſtes in maribus cum pene Natura ſub cute abſcondidit: qvi vetuſtate reſiccati moſci odorem exhalant. Feminam oviparam eſſe, referunt, ingentis ſcilicet magnitudinis animal exiguæ teſtæ ambitu inter primordia ſua circumſcriptum, enititur, unico tamen partu numeroſam prolem effundens.

Oculos habet amplos intra capaciſſimam orbitam reconditos, qvorum tamen ob palpebrarum conniventium laxitatem parva portio in conſpectum ſeſe profert, adeoq; ſuillis oculis non ineptè comparantur.

Pellis univerſi corporis craſſa eſt & denſa, ſqvamis obſerta duriſſimis, adeoq; vel magnam ab externis injuriis violentiam facilè eludit. Sqvamarum aliæ majores ſunt; aliæ minores grandioribus intertextæ: ſub alvo in teſſellas ſive tetragona conformantur: qvo dorſi partibus magis approximant, qvadrati & oblongi figuras exprimunt. Sub ventre in planitiem æqvantur, per dorſum verò in montium velut acumina leniter aſſurgunt. Per ſuperiora dorſi à capite ad extremos usq; caudæ verticillos, ex luteo nigricant, verſus alvum & ſub alvo, tum internis pedum partibus lacteo candore nitent.

Caput univerſum cum majoribus dorſi

ſqva-

ſqvamis maculis variis nigris tanqvam hieroglyphicis eleganter exörnatum eſt. Scapulæ rotundioribus ſqvamulis parallelis qvaſi textu phrygio redimitæ conſpiciuntur. Sub alvo ſqvamarum laxior compages eſt, qvibusdam veluti cartilaginibus cohærentium, atq; adeò violentius vibratam cuſpidem facilius transmittit.

Cauda tandem in minutiſſimas pinnulas terminatur, ſerrata qvadam ſerie ex majoribus in minores gracileſcens, natanti beſtiæ palmula & remigium agile & commodiſſimum. Contrahitur cauda duobus validiſſimis muſculis, adeoq; cum à venantibus oppugnatur beſtia, crebris & validiſſimis ictubus caudæ ſeſe vindicat. Pedes anteriores qvinq; digitis præditi ſunt, unguibus armati robuſtiſſimis, qvibus cum ex aqvis prodit, facilius gradum ſtruit, & ſi qvid invaſit ferocior Harpyia firmiſſimè comprehendit. Poſteriores verò pedes qvatuor ſaltem digitis conſtant, unguibus pariter inſtructi, ſed qvos ut in anſerinis & anatinis pedibus lentiſſima pellis intercedit, qvibus expanſis cum natatu flumen tranat, aqvas profluentes fortiter protrudit.

Muſculos abdominis ſubtiliſſimæ ſpinæ per-

pervadunt. Tabacus ipſi internecinus eſſe videtur. Cerebrum duo qvaſi proceſſus ſ. medullæ dorſi videntur, uti in piſcibus aliis.

VI.

In Anatomia Hyænæ, præſente Illuſtrisſimo Aloyſio Cornaro Coſſ. Cairi.

IN ventre Remota cute ſtatim panniculus ſeſe obrulit, revera qvaſi carnoſus colore perfuſus rubicundo, præcipuè ad collum denſiſſimus

Ex muſculis abdominis pyramidales non adſunt. Recti muſculi nullis diſtincti nodoſis tendinibus, a pectoris coſtis carnoſo principio oriundi, in oſſa pubis utrinq; nullo manifeſto tendine deſinunt, vena pariter cum mammaria, tum hypogaſtica, transverſim tamen ramos ſuos per muſculorum corpus diſtribuebat.

Ventriculus ingenti mole totam qvaſi hypochondrii capacitatem occupabat membranis contextus craſſiſſimis, ſummopere ingeſtorum copia infarctus. In cujus capacitate pilorum & oſſium pugni qvàntitatem ad æqvan-

æqvantium singularis congeries deprehendebatur, fœdo & abominabili odore prædito-rum. Orificium superius nervos insigni magnitudine conspicuos, numeroq; plurimos sortitum fuit.

Epar non adeò amplum, lobis tamen qvam freqventissimis divisum, cujus pars major in sinistro hypochondrio ventriculi fundum parte qvadam aptè contegebat. Sub concavo ipsius cystis fellea viridissimi coloris, tribus aut qvatuor protuberantiis inæqvalis: ramum tamen habebat epaticum, qvi manifesto ductu circa duodeni finem terminabatur.

Lien è sinistro hypochondrio anteriora versus protractus, tibialia infantis compressa continuâ figurâ exprimens, colore præditus rubicundo, interiore tamen circumferentia lividus: Epate durior, mole tamen longe minor.

Renes utrinq; formâ rotundâ conspicui, nullis à peritoneo membranis tecti à qvibus ureteres validi & ampli in vesicam desinunt. Hæc qvantitatem maximam obtinebat, urina turgida colore livescente imbuta, qvin & aliam qvasi succenturiatam vesiculam è dextro latere sibi annexam habebat. Umbilicalis vena visu deprehendi non potuit.

Pulmo-

Pulmones in utroq; latere elegantes, colore ex miniato candicantes, maculis per totam externam superficiem purpureis insigniti, exiguis.

Cervix crassa & musculosa robore pollens maximo, cujus vertebra prima duos continet processus laterales πτερυγοειδεῖς, admodum præ cæteris omnibus prominentes; longitudine trium; latitudine verò qvasi duorum digitorum, ex qvibus causam eruere licet; qvare bellua hæc caput ad latera & postica contorqvere commodè non possit.

Caput calvariam habet utrinq; superius compressam, per cujus latera usq; ad verticem summum temporalis musculus crassissimus, latiusculè expansus ascendebat. Cerebri perexiguum: maxillas admodum robustas, qvæ dentibus armatæ non longis qvidem & acutis; sed obtusioribus, & crassis adeoq; vel durissimis non cedentibus.

Totum animal truci aspectu lupinam feritatem spirat; altitudo corporis duorum cubitorum; latitudo trium, os qvam in Lupo longè contractius; aures tenues pendulæ & oblongæ; dorsum totum cum cauda setis qvasi suillis densissimis obsitum est, in latere alveo & pedibus pili molliores & breviores.

Color

Color ex luteo albicans, maculis circa ventrem & pedes ſtriatis & nigricantibus diſtinctus. Pedes canini, & unguibus muniti craſſiſſimis.

Morticinas carnes, & cadavera ſumma cum aviditate venatur, unde & in ſepulchretis deliteſcens ferè ab inſidiantibus circumvallatur & capitur. In Ægypto freqvens eſt hoc animal, in qvo & à paupercula plebe in cibum expetitur. Carnem ipſius ægrotantibus ſingulariter ad ſanitatem conducere ſibi perſvaſum habent, adeoq; ſpirans adhuc dum pellem ipſi detrahunt, morſibus impetunt, ut à doloribus coli & moleſtiis liberentur. Penem ipſius abſcindebat Gianizerus noſter, qvi pulverem ejus auditui conducere pro comperto habebat. Excoriatores beſtiæ per foramen ſecta patum in pede cute totam inflare mirum in modum potuerunt, qvod tamen an ad faciliorem pellis detractionem conducibile ſit, non adeò patuit.

Barbari Dobbe vocant, qvod communi nomine Lupum denotat, qvem animal hoc totius corporis habitu repræſentat,

VII.

De Infante vivo, die post matris obitum secundo, ex utero prodeunte.

Responsio ad dubitationes 2. Anno 33. 4. Augusti.

PRoponitur Historia talis à 6. Januarij Anno 1633: peracta: Nobilis qvædam domina partui septimestri vicina, cum fœtus validum motum horis matutinis percepisset, Epilepsia correpta circa nonam horam vespertinam 6. Januarij Anno 1633. obiit, corpus defunctæ stragulis coopertum in lecto ut facies depingeretur relictum fuit. Septimo dum hæc fiunt accedentes mulieres ventrem, renes, dorsumq; calidum repetiunt cum lecto, circa os pituitosus humor in labia stillare conspectus. Nocte seqvente mulieres & duo sacerdotes juxta corpus vigilantes, crepitum & rugitum qvendam ventris defunctæ, tum ejusdem ventris commotionem sursum, & paulo post subsidentiam animadverterunt cum sibilo instar vagitus, sed metu perculsi non ausi corpus detegere. Adventante die idem sibilus adhuc per aliqvod tempus auditus fuit, qvod erat 8. Januarij, qvo inter decimam

cimam & undecimam horam detecto corpore invenerunt inter femora demortuæ infantem masculum tepidum, labris rubentibus, adducto scroto minimo fœtore præditum: qvi post temporis aliqvod spacium rigidus & frigidus evasit.

Hic qværuntur duo:

Utrum dictus infans tanto tempore post obitum matris potuisset nasci si non vixisset tempore suæ nativitatis qvod confirmant exempla Schenkii l. 4. de feb. observ. 184. Hor. Augen. lib. 5. Epist. 2. c. 2. Joh. Matthæus in qvæst. Medicis. Guil. Fabric. obs. Chirurg. Val. Max. de Gorgia. Confirmat rationibus Gregorius Nimmannus disp. de vitâ fœtus in utero. Utrum non seqvatur infantem post suam nativitatem vixisse, sed post sanguinolentam videlicet materiam aut per opercula extinctum suffocatumve fuisse?

Casus propositus qvamvis habeat aliqvid raritatis, nihil tamen absurditatis: nec adeò monstrosus, licet per accidens fuerit infantulo exitiosus, qvem vivum in lucem eluctasse nemini dubium videri debet; rarissima id convincunt exempla, qvibus derogare fidem non est sapientis, imò nec sentientis. Unum addo: E suspensæ mulieris utero, se-

cundo à supplicio die, fœtum prodiisse vivum, sub Henrico Julio Brunsvigæ & Luneburgi Principe. Qværuntur duo: Ad primum sic habendum est, omninò tempore nativitatis suæ vixisse. Non enim simpliciter moriente matre moritur fœtus. Sortitur enim vitam propriam mediante calore & spiritu seminibus insito: qvem ideò Galenus ἔμφυτον cum Philosopho nominat. Qvamvis eum parum circumspectè naturam & animam ipsam pronunciet lib. de tremore, palpit. &c. Luculentum ejusdem testimonium est lib. 6. de placitis in qvo disertè adserit, facultatum corpus nostrum gubernantium initium, (adeoq; & facultatis vitalis) non ex utero sed ex seminibus infanti provenire. Illud interim verò consonum est, qvemadmodum extra uterum: sic in utero ad facultatem vitæq; continuationem, reqviri conveniens alimentum, dicti caloris spiritusq; pabulum, qvod per umbilici vasa fætui suppeditandum est. Non tamen consequens propterea fuerit, deficiente derepentè alimento, ilicet alumnum extingui, maximè si sanum sit corpusculum & vires vegetæ. De aëris interceptione qvam subitaneæ mortis defuncta matre causam præcipuam nonnulli arbitrantur, qvæ referunt,

non

n habent solidæ rationis fulcimentum ul-
1, nec Galeni de ligatis umbilici venis ad-
tio l. VI. de usu part. meretur fidem cum
erimenti censuram non sustineat. Hoc
tum est, fœtum ut inter initia nullo sic in
gressu dum utero clauditur aëre perexi-
o indigere, nec respirare ex Galeni men-
, sed transpirare solummodo. Qvod si
a grandior fœtus illo carere non posset,
n totum corpus robustis nervis commo-
e poscat, qvidni thoracem, qvidni thora-
n pariter ad aërem hauriendum commo-
it? Nec ipsi defecerit τὸ διὰ πάντων διη-
 στοιχεῖον, cui metallorum soliditas per-
abilis, ne dum in ergastulum qvod poris
nibus patulum, & cujus ostium præcipuè
ca menses partus minimè conclusum. At
ò moriuntur plurimùm fœtus vel cum ma-
vel pauló póst: Fateor, sed hactenus ut
ipsus ægrotaverit, vel diuturno & gravi
entis morbo exhaustus, aut in exitu diu
ltumq; luctatus & collisus vires perdiderit.
dato nobis casu infans nihil horum frustra
pessus, qvi nec præcedentis ægritudinis ul-
exhibuit notas, nec præsentis cum mater
m suum obiret: qvinpotius roboris & vigo-
tanqvã brevi relicturus hospitium, fato non

D 2 ampli-

amplius suum. Non item parentis affectus ipsi multum obesse potuit, cum subitaneo paroxysmo terminatus fuerit, & talis qvi visceribus naturalibus non repentinam adeò vim intulerit. Accedit, qvod non parva subsit suspicio, matrem nondum mortuam fuisse cum id corporis immobilitate & pulsuum obscuritate vel interceptione reprimeret, ob salivam die seqvente primum erumpentem; maximè calorem circa lumbos & ventrem ad idem tempus perseverantem: atq; hæc in epilepticis & hystericis non infreqventer notantur. Ex qvibus omnibus efflorescit, infantem in casu proposito, nativitatis suæ tempore vixisse, & tanto tempore (qvamvis ob incertam maternæ mortis horam non adeo determinato) in auras luminis prodiisse. Impulsus alimenti defectu & uteri blando calore fatiscente: nec adeò laboriosus fuit exitus, cum ætate septimestri nondum magna adeò membrorum moles, & ob præcedentem lochiorum copiosam proluviem materni sinus laxarentur.

Ad alterum qvæsitum ita respondeo: necessariò fœtum ex utero vivum prodiisse; mortuus enim vel in fundo matricis vel ejusdem collo substitisset cum extincta puerperâ nullum

lum impulſus aut nixus externi principium ſuppeteret. Qvod autem jam eluctatus ad tempus aliqvod ſupervixerit, declarant corpuſculi tepor, odor minimè fœdus, rubor labiorum, præcipè autem ejusdem vagitus aliqvoties evidenter auditus: donec tandem alimenti nimiâ penuriâ, laſſitudine gravi, ſanguinisq; morticini maligna qvalitate confectus, & ſuperatus, infelici parenti comitem præbuit, in ipſo vitæ limine impingens mortiq; maturus.

Conſideret aliqvis artificioſo calore myriades aliqvot pullorum uno tempore ex ovis excludi nullâ conveniente matris opera: Vidi decimo nono die partui vicinos pullos valido motu intra corticem ſeſe volutantes, nutrimenti & aëris uberioris indigos, qvi tandē ſibi ipſis roſtro corticem pungentes viam pararent & qvamvis magno labore, tandem tamen umbilico erupto & dehiſcente putamine ſeſe in lucem vindicarent.

Qvæ 3. Kal. Aug. circa qvæſtiones ab Adm. Rev. Viro Magiſtro Seraphico Favio mihi propoſitas, feſtinante manu perſcripſi; eadem præſentibus hiſce nihil in protographo mutando veluti rata mihiq; probata confirmo. Nimirum vivum in lucem prodiiſſe

fœtum, matre qvantumlibet extincta. Sic tamen omnia expressi ut in communi hac intellectus caligine facem clariorem prælucenti lubens meritoq; obsecuturus sim, XI. Jan, Anno 1634.

VIII.

Ἀξιομνημόνευτα *Anatomica post Syntagma Anat. ult. Edit.*

ANno cIↄ Iↄc XLVIII, XIII. Decembr. Obs. *Pancreas* sub jecore Portæ undiq; circumfusum; (tanqvam ad jecur nisi productum ad pancreas nil pertingat) mesenterio sub jecore tertia sui sed parte magis diducta insistens, communiq; membrana junctum. Duodeno latè firmiterq; junctum: ultra Lumborum vertebras versusq; lienem productum à nexu mesenterii jam liberum, & Lieni duplici tunica insertum.

X. Decembr. Pedes Hippocampi à nervis opticis distinctos, obs. De concursu vel 500. hominum eruditorum cum Gravid. mul. & curiosiora demonstrarentur; præsent. Illustrissimorum Rectorum, præfect. Urb.

XVII. Decembr. Observ. Pancreas superius

perius & inferius qva jecoris portæ subjicitur membrana mesenterio communi operiri. Vix cavum jecoris aliqvid intrare qvod pancreas non tangat. Stylus aperto duodeno in pori biliarii ostium insertus, meatum pancreatis intrabat, qvi secundum longitudinem lienis præpar.tum tenui è membrana productus videbatur, amplior in medio itinere; nil tamen humiditatis continebat: qvemadmodum nec porus felleus. Durum enim erat jecur, & hominis hydrope confecti. Nempe cultris opus acutis.

Arteria splenica tortuosa qvidem, pancreati tamen innexa, præcipuè prope exortum suum.

Jecore supra partem anteriorem converso, post Portæ truncum & arter. Cœliace dextræ duos ramos jecur subeuntes, nervi duo eximii, cum gangliis similia aliqvot corpora: multos item ductus nervorum æmulos, forsan lactei deprehendi &c. non absq; interventu mesentericæ pinguedinis &c.

Cremaster musculus revera membranæ instratus est, è qva caro ejus separari potest; illa verò ab altera subjecta qvanqvam utraq; tenuis, sejungi potest.

Speculum lucidum est revera tenuis qvædam

dam cerebri expanſio. Nervi optici baſin cerebri arctè complectuntur. & verſus nates dictas prominentias conſurgere videntur, qvæ fors Gal. thalami: Pedes Hippocampi, ſubtus eandem baſin attingunt.

NB. Detectis hippocampi pedibus, nervi optici progreſſus detegendus, & explicandus, hinc inſertio Hippocamporum.

Nates cerebri videntur ſub gland. pineali; teſtes verò duo minores & elegantes ſub infundibulo.

XVIII. Dec. In capite infantuli, nervorum paria diſpari magnitudine erant, qvemadmodum in adultis.

XXX. Dec. In muliere obſervavi venam epigaſtricam exortu duplicem, & in oppoſito ipſi latere deorſum revolvi ampliorem venam, & hypogaſtricis jungi qvæ ad uteri vaginam feruntur.

Inverſo rene ex arteria emulgente ſiniſtra, ramulum, tum ad membranam adipoſam: tum ad glandulam ipſam deferri præſentibus multis oſtendi.

XXXI. Decembr. Arter. obſ. cœlicam, à cujus dextro *puloricum* & gaſtrepipl. dextrum ramum: à ſiniſtro ante diviſionem, emittit Coronarium, ſ. gaſtr. majorem & etiam

etiam minorem, post divisionem à ramo superiore tres breves arteriolæ venas comitabantur: à ramo inferiore gastro epiploicum sinistrum.

Arteria splenica parum aut nihil intorqvebatur; eratq; vena splenica triplo minor; sed pancreati ad lienem usq; inhærebat: profundior tamen erat vena splenica, cujus minuti in pancreas aliqvot ramuli conspiciebantur.

Pancreas qva parte jecoris portæ propinqvum est mesenterio insistit, ejusq; membranis jungitur: versus lienem liberius est & omento sociatur. Observ. sub jecore anterius præparvum esse arteriæ cœliacæ ramum dextrum, & ramum pyloricum &c. posterius insignem varietatem venarum lactearum sed à pancreate assurgentium & non aliunde (ut falso opinatur Hofmannus) qvod centro ibi mesenterii proximum est. His remotis subditum portæ descendentis truncnm detexi, ad cujus latus sinistrum è ganglio plexus nervi ad portum assurgunt jecoris.

Tubæ Uteri nervuli cum ductu testium nullam obs. continuationem veram; è tuba in uterum distincto poro semen protrudi potuit; è testium ductu nihil: forsan qvia illi

exina-

exinaniti. A teſtium tamen ductu ad cervicem ductus ſingularis minor porrigi videbatur.

Nervorum ad pedem delatorum par primum & exile remota peritonæi incumbente membrana ad latus internum rami iliaci externi deſcendit ſecundum in phoas muſcul. delitefcit profundius, è qvo eruendum: tertium ſupra foramen oſſis pubis ſeſe prodit. Qvarti paris qvartum & infimum initium ex oſſe ſacro prodiens. Remoto prius ligamento qvod operit illud: demittit nervum mediocrem ſingularem, cujus pars ad flexorum tibiæ propinqvorum capita videbatur ire, an ad glutios etiam?

In cerebro muli hippocampi pedes & optici nervi in idem baſis cerebri punctum incidere videbantur. At ex oppoſitorum qvamvis in idem concurſu, qvæ mutuæ productionis, qvemadmodum concurſus eorum, verum potius principium ſenſu noſtro ſit baſis cerebri.

Anno cIↃ IↃC XLIX.

11. Jan. Recenſui ſex nervorum paria, exacti Veſalij in t. 2. l. 4. c. 14. tum meæ convenientia, Cutis circa deltoidem & internam

brachij

brachij regionem prope I. & VI. par provide separanda. Tertius ramus qvarto crassior erat.

In cerebro nervi optici bombices (plus solito ampliores & basi cerebri injunctas,) conscendebant insigni magnitudine versus posteri. f. basis reflexi: hippocampis in exile acumen supra bombycum dorsum finem sortientibus.

Qvintum & sextum par nervorum cervicis ad scapulæ & colli musculos ramos porrigere optimè describ. Vesalius t. 2. l. 4. c. 12. Frustra E. Riolanus eosdem ad plexum brachi euntes ab ejus nervis excludit, inter qvos evidenter sunt.

Confirmat Vesalij opinionem & numerum nervorum Sylvius Isagog. l. 2.

In femore paria nervorum à Vesalio l. 4. c. 17. confirmantur: qvem de 2. paris nervo ad pedem excurrente vide. Item à Sylvio.

III. Jan. Oculorum musculi 4. recti tendines habent magis determinatè expansos & à scleroide vix separabiles. Secus in animantibus. Conjunctiva ad corneæ circumferentiam sejungi potest. Crystallinus humor, utrinq; lenticulam facie evidentissimè compressus.

Orif.

Orif. inf. ventric. habet intus apophysin evidentem, obs. Riol.

XIV. Jan. In puerulo 9. mensium pyramidales musc. tendinoso corpore ad umbilicum qvidem assurgebant; nervulus autem Urachi evidenter ulterius extrorsum tendebat: Salvus enim adhuc erat umbilicus. In alio infante, qvum pyramidales deessent, nil occurrebat urachi nervulo serio conjunctum.

Jecur feminæ leviter coctum, deraso leniter parenchymate, exhibebat, ramos aliqvot portæ & Cavæ insignes invicem per latera conjunctos (ut cunq; separabiles). Oscula, minutarum venarum etiam lenis parenchymatis tractus solvit.

Jecore infantis cum interioribus remotis educto, stylus per umbilicalem venam promptissime in cavam adeoq; dextrum cordis ventriculum pertingebat. Ita inserto tubulo in umbilicalem inflatoq; derepente tum ascendens, tum descendens Cavæ truncus intumescebat.

Membrana carnosâ & qvicqvid membranularum pinguedine imbutum est, exactè summotis, nil præter propriam musc. obliq. desc. membranam superstes videtur.

In 8. mensium infante membranæ carnosæ

nosæ granulatim annatam pinguedinem habebat.

Ex anatome publica.

XVII. Jan. Exqvisitè remotis pinguedine imbutis membranulis propria tamen musculus obliq. descendens membranula opertus erat.

XVIII. Præter arter. cœliacas octo ad ventriculum sparsas qvemadmodum 31. Dec. observ. ita & in præsenti: sed arteriola insuper una vel altera aderat brevissima, è summo liene.

Ostendi qva parte pancreas albæ lienis lineæ inhæret, lacteorum ductuum vestigia multa in muliere qvæ in ventre multum cibi potulentiq; habebat. Item qva parte Ventriculus lieni adhærebat, multos meatus lacteorum æmulos, spectantibus præstantissimis Dn. Casp. Bevilacq. Patav. Ph. & Med. Dn. Gregorio Horstio Ulm. Gregorij filio.

XX. Jan. In muliebri corpore arteria unica erat qvæ cœliacam & mesentericam superiorem dividebat; sed hoc rarum; & fors unicum apparuit foramen: qvia nimis hum. inscissa arter.

In Glandulam renalem dextram duæ

amplæ

amplæ venæ ex proximo cavæ trunco; tum tertia minor ex emulgente assurgebat.

Valvula coli perexigua vel nulla, E. & colon parvum erat & ileum cum jejuno ipsi magnitudine simplia: venterq; mire amplus.

Rectum intestinum altè qvasi membrana carnosa vestitum erat, sic & sub pingued. pudendi muliebris itidem manifesta.

XXIII. In fœtu è Ventriculo in Pancreas lactei pori multi tendere observabantur pori lactei spectante Cl. Rhodio, Dn, Sueco, Utinense &c.

XXVI. Obs. linguam ossis hyoidis basi parte intima, membranea s. ligamento innecti; Epiglottidem penitius eidem basi: sed ligamento conjungi: ipsa enim Epiglottis sub basin descendit.

XXVIII. Scroti membranas detexi, secundum cutem, membranam carnosam, & sub ea membranulam aliam forsan alias ipsi subtensam. Hinc vaginalem manifestissimè duplicem, qvamvis interior pars admodum tenuis, omnia tamen circumdabat. Externa musculum cremasterem habebat exilem, facilè ab ea separabilem, & vasa præterea multa ad os descendentia.

In virgine nubili Hymenem obs. ex sim-

plici

plici rubra membrana omnia velantem, ſine externis duabus carunculis, ſolo meatu urinario carne tumidulo. Reſciſſa undiq; membrana, optimè intus apparebant, vaginæ carnoſæ productiones: qvod eſt contra Riolanum.

XXX. Oſſis hyoidis cornicula duo externa & totidem in baſis concavo interna exilia notavi: Sed omnia cartilaginea. Sed hoc fatetur & Riol: in Oſteol. ſecunda.

Muſc. frontis auric. occipitales inter ſe ſejunctos obſervavi.

Platysma myodes, non inhæret immediatè maxillæ inf: potius muſculis ejus incumbit; adeoq; commune qvid præſtat.

Muſc. fac. labiorum à cava maxillæ ſuper. ortus, non fertur ad labrum inferius, ſed prope Zygomaticum, ad extremum labij ſuperioris terminabatur contra Riol. Attamen prope communem naſo & labio muſculum, alius parvus, teriti propione ab elatiore oſſe propinqvo, auctus, deſcendebat.

Pericranium ſupra muſculum temporalem manifeſtiſſimè duplex apparebat.

XXXI. Speculum lucidum eſt ſubſtantia tenuis ipſius cerebri.

I. Febr. Reperi circa brachij totius muſculos

ſculos membranam tenuem ſed lentam, in corpore parum pingui: qvod communis muſculorum membrana dici poterat: ni adipoſa potius ſtatuenda.

Muſculum tenuem lati tendinis Pſoas muſc. inſtratum; corpus virile in fœmore exhibebat.

In dorſi muſc. remota pingui cum membrana carnoſa, apparet membrana muſculis inſtrata; qvæ & ipſa tamen in oboeſis pinguedine reſperſa. In brachio undiq; ſtriatim & validius inhæret & craſſior exiſtit.

In Publ. Anat. In Portæ ramis majoribus, valvulas non reperi. Meatus Pancreatis, albus, vacuus.

III. Martij. In Satellite interfecto, qvà parte meſenterium & pancreas, & portam aſcendentem amplectitur, digiti minoris craſſitie; interpoſita arteria cœliaca dextra, & nervo à ſtomachali dextro, lacteorum meatuum elegantes ampliq; rami, (præter eos qvi ab oppoſito latere aſcendebant) ad jecur aſſurgebant circa portam, qvin & juxta lobum jecoris ad diaphragma repere videbantur: Forſan ut per illud ad Mammas ferantur; de qvo ante 12. annos ab Alex. Damaſio Aſellij diſcipulo monitus fui.

Arte-

Arteria ſplenica ambagioſa & à pancreatis complexu libera, communi tamen ab omento membrana illi nexa videtur. Vena ſplen. ampliſſima, & ipſa longo tractu accumbere pancreati conſpiciebatur.

Qvin & glandula qvædam oblonga intra vaſa jecori proxima fuit; ſed lacteorum expers.

E portæ vena in ramum inſignem venæ cavæ qvaſi canalem etiam in adulto reperire eſt, denudato ſub jecore portæ trunco juxta latus dextrum, & umbilicali vena, ſi prope lobulum jecoris & vaſorum cavæ majorum orificia ſtylus demittatur verſusq; portæ truncum protrudatur: inventoq; aditu, ſupra ſtylum inciſio fiat. In eodem latere dextro inter duos ampliores portæ & cavæ ramos nexus inſignis conſpicuus.

XI. Martij. In cane aperto obſ. glandulas duas oblongas rubras in meſent. medio, prope qvos deſignato plexu lacteæ concurrebant. ſed & ramis aliqvot ad pancreas verum qvod totum albicans & amplum aſcendebant, & ad jecur porrò contendebant.

Venis meſent. ligatis ſanguis ſurſum non movebatur? Deorſum tamen digito compulſus eo remoto denuo aſcendebat.

NB. Asellius in Tab. II. sub litera Q verum pancreas exprimit, sub L. verò glandulas supra notatas: qvod considerandum.

In Cane minore glandulas in centro mesent. 3. èxterius albas intus rubras, sub qvibus ad pancreas qva portæ venam & ramum admittit cholidochum lacteæ venæ assurgebant. Erat pancreas totum albidum, amplum, & è proximo duodeno venas lacteas multas suscipiebat, è qvibus secundum venæ splenicæ & arteriæ ductum etiam ad lienem lactei ductus protendi videbantur.

XVI. Martij. In abdom. infantis mesenterium totum rubentibus glandulis à centro ad circumferentiam plenum. Pancreati amplo nitido, firmiter sub jecoris porta connexum, qvod descendentibus è jecore, & adscendentibus eò vasis adeoq; & lacteis totum circumfusum erat. Renes infans qvatuor habebat præter capsulas. Erant vero magnitudine pares, qvorum duo inferiores, incurvati introrsum extremis suis se tangebant.

XXII. Mart. In lactante cane Mesenterium passim qva venæ & arter. desinunt pellucidum glandulisq; destitutum est. At in centro (si modo res qvæ circulum non designat propriè nomen hoc meretur) glandularum

in la-

in latum porrectarum concursus est, qvæ duæ tresve tantum intuitu primo, tactuq; videntur, in dissectione tamen plurium congeries deprehenditur. Harum aliæ penitus albæ, qvædam exterius albæ intus rubræ, qvædam omninò rubræ conspiciuntur, maximè qvæ sub venæ mesent. trunco consistunt. Ad has descendit etiam in mediocri cane, vena portæ mesenterica, & in ramos ampliores digeritur, qvatuor digitorum sub jecore distantia. Pancreas commune totum qvidem albidum, magnitudine insigne. Ubera canis tota lacte plena, ad qvæ & sub musculis abdominis, & præcipuè sub jecore ab ascendentibus lacteis vasis secundùm ambitum diaphragmatis utroq; in latere sub diaphragmate lactei non ductus, sed rivuli ac Mæandri versus principia rectorum musculorum se diffundebant; idq; sub peritonæo diaphr. subtenso.

XXVII. In Zenodochio mortuæ mulieris à vulnere lactei ductus egregiè conspiciebantur, partim anterius circa porum bil. & portæ venam à Pancreate ad jecur porrecti; partim verò posterius, inverso cum liene Pancreate, ut jecoris pars qvæ lumborum vertebris adhæret, appareat. Ibi enim intercedente arteriæ cœliacæ ramo dextro, digiti

minoris craſſitie plurium arctè conjunctorum, Plexus occurrit (qvalem natura in nervis ad brachia diſtribuendis molitur) qvi tamen pancreati inſiſtit, & cui pancreas circumfuſum, qvod & hic inſignem habet craſſitiem. Infra pancreas nihil tale occurrit, qvod canum meſenterio ſit conforme. Ab eodem plexu juxta lobulum jecoris rami lactei verſus lumborum vertebras & diaphragma excurrunt. Hi qvid in muliere pro lactationis officio præſtare qveant notum: qvid autem in viro obſcurum: an ad Cor ejusve thymum aſcendunt? Arteria ſplenica non tortuoſa, è pancreate emergebat, & eidem in progreſſu laxè jungebatur: profundius tamen vena ſplenica.

Glandulæ oblongæ utrinq; ſub jecore deſcendentem Portæ venam ſtipabant; erat & ampla ſub emulgente ſiniſtra, prope truncum Cavæ.

Membrana proximè muſculis inſtrata, ſimilis erat & in abdomine & in dorſo: craſſior in manibus: craſſiſſima in pedibus. E. non una ſed 3. pl.

Nervi optici ſupra hippocampi pedes ad baſin cerebri aſcendebant: pedes autem Hippocam-

pocampi paulatim in exile corpus attenuati proximè sub ipsis concurrebant.

Nervi cordis inter arteriam magnam & arteriam venosam à sinistro recurrente ad cordis parenchyma descendunt; forsan & à dextro sub arteria subclavia recurrente.

XXX. Mart. Dissecto cadavere infantis Mesenterium in circumferentia paucissimis ac qvasi nullis glandulis præditum, absente qvoq; pinguedine: circa vasorum tamen majorum diremptus glandulæ rubicundæ satisq; amplæ hinc inde conspiciebantur. Pancreas magnum nitidum: arteriæ albescentes.

XIV. Martij. In puella nonimestri Omentum, qvasi nulla pinguedine obsitum, potissimum à fundo ventriculi, tum deinde colo tenuissimæ membranæ specie propinqva intestina operiebat. Mesenterium non in oris qvidem extremis sed prope majorum vasorum divaricationes glandulis rubentibus multis, adeoq; versus pancreas qvoq; præditum. Lacteorum meatuum eximia aderat idæa, qvæ circa dictas glandulas, non uno sed diversis in locis plexus producere ab eoq; sursum versus pancreas, qva Portæ venam admittit, contendere. &c. Lien amplus. Te-

ſtes vaſti & longi, arteria umbil. Iliacæ internæ inſerebatur.

Mirum qvod plexus lacteorum, qvamvis pollicis craſſitiem æqvabat, nullis tamen meatibus pervius videretur. In Obſ. 27. Mart.

IX.

De Trifida lingua ſerpentum.
Ad Pl. Rever. P. Seraſinum.

QVæ de linguis triſulcis heri non indiſerta lingua ſuadere conabatur Concionator, etiamnum ſuſpenſa habeo & ſuſpecta. Plinium video l. XI. c. 37. ſerpentibus linguam triplicem eſſe ſcripſiſſe; ſed ſcripſiſſe tantum, qvi ſi alibi dubiæ fidei hoc in loco penitius & extra aleam ambiguæ videtur. Nec ſeqvitur authorem in Commentario Doctiſs. Dalechampius, interpres Plinianus candidiſſimus; ſed contrarium potius affert, bifidamq; ſerpentium linguam. Mihi inſtar omnium Ariſtoteles, quem in animantium hiſtoria, veluti Ægidem Palladis, repugnantibus omnibus oppono. Is l.2. de part. an. c. ult. ſerpentibus γλῶτ]ον δικρόαν, μακρὰν τε, linguam bifidam oblongamq; tribuit, partibus

bus extremis in capillamenti ſubtilitatem attenuatis, ὥσπερ διπλῆν ἔχοντα τὴν τῆς γεύσεως αἴσθησιν, tanqvam duplicem habentem guſtatus ſenſum. Nec aliter rem oculata fide comperi, qvi viperarum, aſpidum, Ceraſtarum non paucas diſſecui, ſatis mihi conſcius, non aliunde qvam ex Anatome Ariſtotelicæ veritatis certitudinem efflorеſcere. Lacertos qvoq; & ſcincos tam fluviatiles è Nilo, qvam maritimos, bilingues ſemper, nunqvam trilingues obſervavi. Cæterum Camenalem Poëtarum familiam nihil eſt qvod moremur: qvid enim fabularum conditoribus non liceat? E qvibus tamen haud illibenter Plautum in ſcenam revoco, genuinum Muſarum pullum, qvi proſerpentes illas beſtias, in Pænuli A. 5. ſc. 2. biſulci lingues. in Perſæ A. 2. ſc. 4. bilingues pronunciat. Horatius trilinguem facit Cerberum; nec ineptè. Triceps enim bellua eſt, vel hydræ inſtar certè πολυκέφαλος, cum

furiale centum
Muniant angues caput ejus &c.

Sed ego manum abſtineo nugis dudum apud me exoletis, & in problemate poſito illud ſeqvor qvod catholi cotoræ ſenſui, fideiq; magis conſentaneum eſt. Vale feliciter.

X.

De Renum laxitate, ad eundem.

REnes Illustrissimi Viri, debiles existere, & immodico qvoq; calore correptos, abundè arguunt qvæ in historia proponuntur indicia notæq; omnes. Qvod autem hic adjicitur renum tum dilatatio, tum relaxatio internæ ejusdem tunicæ, parum firmo nituntur talo. Considerandum dilatationem & relaxationem tanqvam contraria simul eidem parti insistere non posse: expendendus tenuissimæ tunicæ cum solido renum παρεγχύματι nexus: afferenda magis propria hujus ægritudinis, cavendumq; sedulo, cum adhuc judicem reqvirat controversia, ne imprudenti adstringentium usu renum angustia, & ad acrium excrementorum receptionem proclivitas augeatur.

XI.

Consilium pro Nobiliss. Dn. Barone, ad vitiosam mictionem & gonorrhœam.

AFfectus de qvo jam conqveritur Nobil. Dn. Baro, non est simplex sed varius.

Pri-

Primum urina debito modo non redditur, ſed interdum interclufo urethræ tranſitu ſubſiſtit aut cum difficultate propellitur aut freqventius interdum ad excretionem ſtimulat, qvorum illud dyſuriæ hoc ſtranguriæ ſpecies exiſtimanda. Accedit effluvium per virgam materiæ ſeminalis, vigilanti pariter ac dormienti continuum, atq; adeò gonorrhæa. Cauſa vitioſæ mictionis procul dubio eſt materia craſſa & albicans qvæ cum urina qvotidie redditur, vel qvantitatè nimia & craſſitie meatum urethræ obſtruens & liberum lotio tranſitum negans vel ſalſo & acri phlegmate permixtá crebrius ad urinæ propulſionem ſolicitans. Hujus autem materiæ generatio qvam ob cauſam contingat, an ulcus in renibus exiſtens, aut deliteſcens in veſica calculus, diligenti disqviſitione dignum videtur. In renibus autem abſceſſum præſenti corporis diſpoſitione non ineſſe, abunde convincit, qvod Nob. patiens pro ætatis ratione viribus corporis ſatis ſit inſtructus, nec niſi febricula ſaltem detineatur. Circa renum regionem dolor rarus & omninò obtuſus, qvalis hiſce debilitatis adeſſe conſvevit, à multis jam annis cum materia qvæ excernitur; nec ſanguis nec carunculæ; nec aliqvid aliud qvod

veri

veri puris speciem præ se ferret, expulsum fuit. Materia crassa tantum & albicans fertur fœtoris præsertim expers, & tanta qvotidie copia redditur, ut jamdudum renes penitus absumi necessum fuerit. Ut omninò existimemus abscessum, qvi abhinc octennio Nob. Viro accidit, in renibus nòn extitisse; sed vel in pancreate, vel mesenterio collectum potius fuisse, cùm non præcesserint gravia nephritidis symptomata, nec per ureteres ad vesicam sed solum purulenta primum, deinde lenta & viscosa materia excreta referatur. De calculo major inqvirentibus difficultas affertur, cum crassum illud & album recrementum qvod in urina subsidet, simile admodum sit illi qvod lithiasi vesicæ laborantes profundere solent: & non rarò prodiderit experientia, calculis interiori vesicæ tunicæ accretis, nec ponderis molesti sensum, nec motu & agitatione corporis dolorem circa partes affectas percepisse. Cæterùm ordinaria calculi signa nulla in Nob. patiente deprehenduntur, & immissus cautâ manu catheter nihil tale manifestavit, melius ominamur, & copiosam illam crassamq; materiam è venis majoribus totius corporis ad renes, & ex his ad vesicam deponi existimamus, Redundant

in universo corpore frigidi & crassi humores, qvos ventriculi capitisq; debilitas, & inordinata victus ratio, tum iter inter milites & arma transacta non parum auxit. Qvod autem hujus noxiæ materiæ proventum ad renes potius demandet natura, efficit eorum insignis debilitas, qvam à decennio contraxerunt, ob gravissimam confusionem, per qvos si convenienter non expurgentur, nihil mirum si Nob. patiens ex iis intra renes putrescentibus horrori & febrium accessionibus sæpius molestetur. Gonorrhæam partium & vasorum semen elaborantium imbecillitas produxit, qvam florentibus annis intempestivus & immoderatior Veneris usus, eqvitationes & similes injuriæ provexerunt, non absq; pituitosi & frigidi humoris miscellâ: atq; ideò affectus simplex potius videtur, qvam soboles exoticæ luis.

Hi affectus cum jam diuturni sint, altius fixerunt radices qvam ut perfectè summoveri possint, spes tamen omninò est ut Nob. patiens à gravioribus noxis præservetur, si medicamentorum operam strenuè continuet, & victus rationem inordinatam declinet. Eò autem artis præsidia dirigantur, ut corpus diligenter & placidè expurgetur, impe-

tus

tus humorum à renibus & vasis spermaticis avertatur, Stomachus, caput, affectæq; partes roborentur. Qvod verò ad remediorum materiam attinet: inter Chirurgica laudamus venæ sectionem præsertim hoc anni tempore verno, qvia præter phlegma sanguinis in corpore non exigua qvantitate, & jecoris paulo calidior constitutio temperetur: mittatur ex venâ communi brachii dextri pro virium tolerantia: qvo nomine & sanguisugæ hæmorrhoidibus applicitæ plurimum probantur. Et cùm à capite ad inferiores partes ferè defluxiones ferantur, fonticulum in brachio profuturum non dubitem. Interim purgandum corpus accuratè pharmacis blandioribus, qvæ & innoxiè trahant redundantem humorem & stomachum languidum non offendant. Itaq; pro primis vacuationibus laudamus el. lenitivum cum Crem. Tart. aut manna cum melle rosac. solut. & decoct. sem. citri ex aq. menthæ. Inde placet humorum crassorum præparatio syrupis sive dilutis procurata; ut diutius in prima regione hæreant, omissis omninò diureticis, dum noxium humorem aliò divertimus, tales syr. fuerint de cort. citri, de mentha, de beton. cum oxymel. s. portione. Purgatio

gatio poſtea inſtituatur pauló validiore pharmaco, cujus baſis conſtet agarico cum aliqva parte rhabarbari. Formulas horum ut & aliorum medicamentorum non præſcribimus Viris præſtantiſſimis, ad qvos noſtrum hoc conſilium perveniet, cum & pro Illuſtriſſimi Dni. palato variis modis effingi & pro re nata immutari poſſint. Ab hac purgatione nova opus erit præparatione hum. in penitioribus viis latentium, qvod commode fiet ſyr. de calaminta, de Stoechade, abſinth. cum portione oxymel. compoſ. cum jure pulli alterato mentha rosmarin. ſalv. cum ſem. citri; atq; ita repetatur purgatio pharmaco prius indicato, vel pil. aggregat. hieræ cum agaric. maſticinis & ſimilibus. Vacuabitur etiam peculiariter caput apophlegmatismis, & errhinis; ſed temperatioribus ne caput inde incaleſcat. Tum ad detergendos renes & vaſa ſpermatica, tum etiam eosdem corroborandos probamus uſum aqvarum thermalium ſulphuris & aluminis mineram obtinentium, & eorum etiam ſtillicidia, ſupra ſtomachum debilem. Qvod ſi horum operam Nob. Dn. reſpueret commendamus diuturnum uſum juſculi alterati ligno ſaſſafras, nephritico, lentiſcino, rad. chinæ cum fl. malv.

malv. Terebinthin. item sive diluto jusculo, sive cum pulv. nuc. mosc. boli forma sumatur: aut conserv. menthæ cum sem. coriand, agni casti, corall. & marg. pul. Per id tempus laudamus horis nocturnis inunctiones perinæi ol. nuc. mosc. mastichino, nardino; & fomentum ex menta, rosmarino, absinth. part. cort. citri prius exsiccatis, in vino rubro factum. Sed his accedit accuratior victus ratio. Utendum certo ciborum delectu, qvi nec ventriculi robur superet nec cruditate & crassitie excrementitios humores accumulat. Utilis familiaris potus vini medicati ex lentisco, sassaphras, cum port. ligni nephritici: & tandem freqvens usus alicujus lenientis jucundi & ventriculum detergentis. Qvo nomine electuarium lenitiv. cum pulv. myrabal. cheb. & tartari Crem. probamus. Aerem declinet humidum & crassum. Ineuntem senectutem non otio hebetet, sed moderatis exercitiis firmet, qvæ ut horum lætâ & constanti usurpatione Nob. Viro non minus longa qvam salva contingat, faxit Panaceæ æternus author & parens Deus!

XII.

Conſultatio pro Illuſtriſſimo Franciſco Piſano Chirurgica.

LApſus cum vehiculo Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Dominus ſcapulam cum ſupremo humero graviter ad terram illiſit, cum contuſione vehementi oſſis humeri, ubi in illud Deltoidis, aniſcalptoris & pectoralis muſculi tendines inſinuantur. Humerus ſtatim immobilis permanſit. Accerſitur operarius, qvi ſubjecto axillæ pugno, os prolapſum in locum naturalem compellit, cujus argumentum, qvod dolor circa articulum ceſſaret. At verò cum dolor intermedio humeri loco perſeveraret, deligatio firmatrix decenter adhibita non fuit, adeoq; rurſum os è ſinu ſuo prolapſum eſt. Igitur poſt aliqvot dies à ſatis exercitato Viro adhibitis qvatuor validisſimis extenſoribus repoſitio, ſed exiguo cum profectu tentata fuit: tandem etiam ab eodem artifice ſcala fuit adhibita, qva mediante repoſitum fuiſſe pronunciavit artifex. Sed poſt 30. aut 40. dies accerſitus iterum excidiſſe confeſſus eſt. In præſenti ſtatu duos agnoſco affectus, luxationem & humeri medii contuſionem, Luxationem adeſſe facile

inſti-

instituta partium comparatione deprehendimus ex signis à magnitudine, à figura, & actionibus diminutis depromptis. Etenim humerus evidenter prolongatus etiam conspicitur, altero idq; sinistro breviore sub claviculâ, cum uterq; humerus attollitur in affecto loco sinus seu cavitas occurrit. Inferior humeri processus internus extrorsum conversus. Deniq; motus extrorsum sursum versus facilior, introrsum verò & retrorsum difficilior. Ex qvibus omnibus conficitur, caput humeri deorsum versus interiora axillæ procumbere.

Causa primitiva ex enarrato casu nota est: causa verò recidivæ partim sinus lubricitas attractis ob dolorem humoribus in tam obeso corpore redundantibus partim ligamentorum à contorsione, & extensione nimia laxitas, unde inter caput ossis & sinuum arietatio & collisio percipitur. Cæterum perfecta sit luxatio, an παρέρθρωσις, inqvisitione dignum est. Existimo autem imperfectam esse luxationem hoc statu, licet haud negaverim initio perfectam fuisse: nullus enim sub axilla tumor tactui obvius, qvi ob tam ampli capitis prolapsum totalem, adesse deberet, non tam insignis humeri elongatio est; ut proportione capiti ossis respondeat: nec mutua

adesset

adeſſet colliſio, deniq; motus non diminutio, ſed abolitio potius deprehenderetur. Eventum ſi animo concipere licet, facile prævideo perfectam motus voluntarii recuperationem ſperari vix poſſe, meliorem tamen membri uſum acqviſitum iri penitùs confido. Sic igitur agendum fuerit, vel repoſitio membri tentanda foret, vel ſaltem ita conformandum foret, ut caput oſſis ſinui ſuo qvam proximum ſit: deinde, contuſi tendines roborandi, ligamenta qvoq; laxata ſiccanda & modice adſtringenda. Verum repoſitio an fieri poteſt, aut ſi fieri poteſt an facilè & ſimul tutò, non parum dubitandum conjicio. Ac primò qvidem cum vetus jam ſit luxatio, adeoq; ſinus repletus forſan, cum ab experto Chirurgo bis fruſtra molita fuerit, vix amplius admittenda videtur. Deinde utcunq; fieri poteſt, certè ob incumbentium muſculorum pondus citra magnam vim peragi non poteſt, qva adhibita ut atrox concitatur dolor, ſic fluxui, inflammationi & gravioribꝰ occaſio præbebitur. Tertiò, nec ſecuri ſumus an & in ſinu adeò levi & ſuperficiali ſit hæſurum, è qvo ut à prima repoſitione, ita multò facilius nunc lubricato ſinu, & ligamentis magis laxatis prolabi rurſum poteſt. Itaq; prudentia fuerit, in

Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo Viro nil amplius vi & machinis, tentare. Nec tamen propterea deſerendum cenſeo: imò qvantum citra dolorem licet, os conformandum blando flexu, ſubjectis alæ pulvillis, à pila caput extrorſum cogendum, atq; in illo recto ſitu & pectori alligandum primò, deinde alia faſcia ſcapulæ proceſſu & ſpatulæ adducendum horis potiſſimum nocturnis: proderit ex alto aliqvid ſublato qvantum licet brachio placidè attrahere, mox deligationem inſtituere. Imponendum qvod confert & adſtringit ligamenta, Cer. de palma ad part. Cer. de pelle ariet. Villanov. verò cerat. maſtich. idq; circa regionem articuli. Tendines intermedii conuſi fomentis in vino ex h. arthrit: Empl. calidioribus. Articuli laxis ligamentis, luta D. Petri; tendinibus duris luta D. Helenæ, Bartholomæi &c. proderunt. Proponi debuit aduſtio circa articulum, qvalis Turcis uſitata, ex ſenſu Hipp. 6. Aph. 60.

XIII.

De Magati Vulnerum deligatione, ejusq; in Ægypto exemplo. Clariſſimo D. Sennerto. 9. Maj.

Ita

ITa est Excellentissime & Clarissime Vir, amas non virtutem solum ipsam, sed etiam illius in me ἀποσκιάσματα & tenues strictu-ras, qvas in Te mirari malim qvam contra modestiæ Tuæ legem ambitiosè deprædicare. Qvod Ex. T. qvæ de Venis lacteis & pancrea-tis usu perscripsi non improbanda duxerit, gratissimum fuit; qvanqvam dolori sit, cum præter alia belli funestissimi incommoda, il-lud accedat tædij, qvod eximiis scriptis tuis propter impedita qvaqvaversum itinera ca-rere diutius cogamur; vidi tamen hic apud nobilem juvenem, qvatuor praxeos Tuæ to-mos, in Galliis contractiores qvidem, sed e-legantibus satis typis expressos, è qvibus locis eorum copia & nobis spero suppeditabitur tandem. De Cæs. Magato illud asseverare possum, veram esse ipsius sententiam, vulne-ra ab aëris contactu diligenter præservando, nativo conservando præcipuam operam dan-dam esse, adeoq; in cautâ deligatione aëri per se intemperato exponendo. Ita ultra du-centa vulnera falcatis Turcarum ensibus illa-ta, prius benè detersa, & vel Arabico balsa-mo, vel saliva in qva salis tantillum dissolu-tum, imbuta; glutinantis emplastri splenio-lis, aut si opus futuris semel conjuncta, semel

F 2 deli-

deligata, ante qvartum ferè omnia perfectè coaluisse: observavi idem in aliis plurimis cum substantiæ carnosæ perditione conjunctis vulneribus, intra qvatuordecim dies bis terve deligata tantum feliciter persanata, quorum minora intra septimum bis, ampliora intra 14. ter qvaterve cautè deligata, etiam nullis impositis medicamentis, superdato multiplicato mundoq; linteo, & adhibita convenienti fascia: saltem pus ab orificio vulneris facilè profluere potuerit, & universalium præsidiorum ratio ne haberetur pariter; qvod in aliis tamen & partis affectæ & vulneris situs, symptomatumq; violentia minimè concessit. Biennium est, cum adhuc Cairi Venetorum civium Medicus subsisterem, senex offerebatur Abissinus, Æthiops, è Palæstinâ redux. Huic acinace juxta lambdoideam suturam latum vulnus inflictum erat, qvod utramq; meningem pervadens, cerebellum ad duorum digitorum latitudinem stringebat, osse infra vulnus nonnihil vacillante. Instillabam supra læsum cerebellum ex recenti Carob sive siliqva expressum melleum succum, commodè oblatum, membranas & os carptis filamentis operiens, labra eodem succo filamentis excepto texi, imposito

ſito triplicato molliſſimo linteo, caput multifida faſcia cinxi. De victu nulla adeò ſollicitudo, cum præter pauculum panem & ſacchari decorticatam arundinem, imò cum lautius haberetur ultra Muſæ recentis vel abdelavi fruſtulum, nihil aſſumeret; ſitim aqvæ præterfluentis Nili, ſatis à ſole decoctæ, levabant. De qviete monebam & alvi impedimentis ſubducendis, qvod infuſa caſſiæ obviæ medulla, & tamarindorum procurabatur. Acceſſi ſecundo, tertio, ut ſtatum ægri cognoſcerem, præter καρηβαρίαν & vulneris ab impreſſu dolorem qvendam nil erat de qvo conqvereretur. Qvarto ſoluta faſcia, ſub calefactis linteolis vulnus inſpexi, labia molliter tumeſcentia, ſupra cerebellum nullum putredinis ſignum. Mox igitur vulſis filamentis oſſa tantum cooperui, uti & labra ſed filamentis ſpiſſiore ſiliqvæ melle delibutis, his tegementum addidi, & qvo dixi modo vulnus religavi. Septimus jam abierat, meliuſculè habebat, vulneris dolor contactu levior. Nono denuò vulnus detexi, jamq; firmius qvod principio vacillabat os evaſerat, nullum ſupra cerebellum præter albicantis lineæ vitium: in ambitu ex oſſis meditullio veluti panniculus emergebat. Verebar ne ju-

ſto citius luxuriante carne vulnus conſtiparetur; ſed verebar tantum. Circa decimum qvintum adeo coaluerat vulnus ut cerebellum amplius inſpicere non liceret: filamenta ſaltem impoſui(æger ſymptomatum omnium expers) inſperſo labiis externis terræ Lemniæ pulvere. Vigeſimo primo die ſenex convaluit, 50. major, ſed uiridis Viro ſenecta, pedes enim ad mare erythræum pergebat. His non diſſimilia in graviſſimo vulnere Patavij deprehendi, qvæ negotia ſubjungere non permittunt. In Magato verò qvid potiſſimum diſpliceat, alias cum DEo ſignificabo. Incidi in libellum Harvæi de Circuitu ſanguinis, in qvo licet qvæ de motu ſanguinis è dextro in ſiniſtrum cordis ventriculum refert, probantur, regreſſus tamen ejusdem in venas ab extremis usq; partibus, planè ambiguum videtur. De his qvod E. T. judicium ſit, libentiſſimè cognoſcerem Vale feliciter Patav. 10. M.

XIV.

De vitæ longitudine.

Ad Gabrielem Naudæum.

QVam de vitæ longitudine expendiſti controverſiam polito adeò & limato ingenio

genio tuo dignum argumentum non ſine ſingulari voluptate perlegi. In eo tamen judicium tuum reqviro qvanqvàm μακροβιότητα in primis illis mundi incolis non ad abſolutam Dei poteſtatem; ſed naturalibus rebus fundatam eſſe potius. Qvis credet ob religionis & artium cultum longævos fuiſſe, cum inventis ſuis intra pauca ſecula perituris, cúm ἀφιλάγαθοι, ἀνήμεροι, ἄσπονδοι juſtâ numinis vindictâ delerentur. Eadem qvidem providentia ſingula moderatur; ſed qvæ inſitum rebus ad mutationem genium minimè tollit vel hoc nomine æternitatem ſibi aſſerens, qvod præter ſe ipſum nihil æternum eſſe velit. Qvid ſi veſtimenti inſtar inveteraſcunt omnia, ut θεόπνευστος καὶ ἀξιόπιστος exclamat vates, abundè patet non repentè, ſed lento qvodam paſſu res creatas ad metam ſuam fatalem illam viam inſiſtere. In cœleſti Zodiaci ſtadio qvanta facta eſt ab Hipparchi ævo mutatio! cum illa falsò fixa ſidera ſigno propemodum integro ſtationes ſuas deſeruerint: cum ſtella qvæ duodecim olim, hodie vix tribus ab Æqvatoris polo gradibus ſecedat. Attamen nondum annorum duo millia volverunt, â qvibus hæc obſervata referunt ἀστρο-

φιλοῦντες. Qvæ facies itaq; cœli fuit natali illo mundi seculo, qvamq; insignis â præsenti diversitas? ut facile colligas ab eodem qvidem sole nos lustrari; non eodem tamen modo collustrari. Tacco ἐκκεντρότητας τῶν πλανητῶν, propter qvas in fluxus ipsorum maximè variare dubium nullum est. Nec sine horrore lego, tot siderum, vel corporum certè intra sidera consistentium ortus & abortus ut privari totum posse censeas qvicqvid mutatur carpiturq; per partes. Elementa nos eadem componunt: sed non in eodem fædere coeuntia, cum nexus illos κράσεως cœlestis ἀπόῤῥοιαι maximè tum firment tum conservent. Vero præterea similimum est, primos orbis incolas perfectioris seminis progeniem fuisse, qvippe qvod nondum per tot traduces morborum atrocitas vitiare potuit, qvorum in infelicem sobolem nimis clara sæpius indicia expetunt. Inde obfuit qvod herbis & leguminibus victus necessitatem explebant: consuetus hæc illis & simplex cibus erit qvod & hoc ipso melioribus variisq; nondum usu domitis ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε (lib. 2. aph. 50.) imò cujus noxas vegetæ corporis vires corrigere sustinuerunt, qvas Celso judice nec desidia tentabat nec vitiabat luxuria.

XV. Cl.

XV.

Cl. Fabricio Hildano Bernam.

3. Maij Anno. 1634.

Galenum de tendinum vulnere parum sibi constare.

QVid factum sit proximis ad Te literis meis, non facile rudis hariolus divinaberis, qvod gratissima Tuarum vicissitudine diutius carere cogor. Testor animi mentem, fecisse me & voluisse omnia qvæ tum affectus meus qvo Te medullitus amo, tum vota qvoq; Tua suggerebant. Age porro Vir Cl. certemus in hoc mutui amoris laudabili stadio, in qvod benevolentia Tua vel immerentem provocasti. Constabit seriò de me ut in aliis lubens meritoq; Tibi cedo; sic in hoc certamine ambiguam forsan palmam non victoriam relicturam. Scripta tua πολυτελέστατα qvantopere desiderem non facile dixerim. Enitere mi Dn. Fabrici cum felici Lucinâ tam eximium opus, & si per Germaniam nostram turbæ obstetricem operam morantur Lugdunum consule Galliarum, ubi mira alacritate Clarissimi Sennerti operâ impressa video. Effice qvæso, ut sospes adhuc nobisq; superstes illud Lyrici tibi vindicare possis: *Exegi monumen-*

numentum ære perennius, Regaliq; situ &c. Qvod non imber edax non Aqvilo impotens possit diruere. Ita te juvet cœlestis favor. Galenum de tendinum vulnere parum sibi constare video. Nam l. 3. de comp. med. secundum communia, tendinum vulnera æqvè periculosa pronunciat, nec consuenda esse. Nihilominus & 6. Methodi, ubi vulnerum abdominis conjunctionem, docet, tendines musculorum consuit necessario: & jam femoris vulneris altis suturis adducendum svadet, qvod herculè citra membranosi tendinis femur ambientis, perforationem fieri non potest. Qvomodo idem hic periculum, si non idem sensus? si ligamentosa jam insensilis in tendine portio, nervosam partem sæpe sextuplâ, sæpiusq; decupla crassitie superat? ut fatetur de motu musculorum l. 1. Crassescunt cum ætate tendines adeoq; de sensus vigore paulatim remittunt, præsertim ubi ossibus in qvæ inseruntur propiores sunt. Secui Venetiis octuagenarium senem, cujus tendines omnes qvi in tharsum pedis & crura feruntur propemodum ossei deprehendebantur; sinister item ventriculus cordis & ex eo prodiens arteria magna cartilaginea crusta succincta intus. Vidi in parentis mei amanuense

nuenſe Othone Loſero tendinem â gaſtero cnemiis & ſoleo muſculis conflatum, paulo ſupra calcis os diſſectum, ſuturis aliqvot â Chirurgis conjunctum: In Arabe item cui acinace tendo â tibiæ extenſoribus conſtitutus transverſim ſub patellâ genu vulneratus ſimilem in modum â Tunetario Chirurgo adducebatur. Deteſtabar hominum audaciam: ſed felix ſucceſſus & vix notabile â peractâ curatione detrimentum, timoris mei vanitatem arguebant. Exiſtimo qvosdam neceſſariò tendines conſuendos, ut in abdominis & femoris vulnere fit præſcribente Gal. 6. med. & de comp. ſecundum comm. l. 3. qvosdam non niſi certa cautione adhibita: Etenim ſi nervi ſimul cum tendine flectuntur, ut ferè contingit cum manus pedisq; vulnus incidit, ſi molliores & ad confinia muſculoſi ventris ſauciati, nondum adultâ ætate, qvod fuſius alibi propoſui. Tuæ fuerit humanitatis ſententiam Tuam candidè mihi impartiri & amorem qvo nihil antiqvius habeo abſenti conſervare.

XVI.

Ad conſultationem de Cancro pro Nobiliſſima Matrona.

Expen-

EXpendi qvæ à Clariſſimis & Excellentisſimis Viris collegis meis, circa affectum Nobiliſſimæ Dominæ ſingulari conſenſu nec impari judicio determinata: Qui qvalecunq; meum examinatis accuratè ſignis meritò ſubjungere debui: minimè dubius vel cancrum vel certè cancroſum tumorem affectum hunc pronunciandum eſſe: cujus ſubjectum & cauſam tum antecedentem tum connexam in ſcripto ſatis explicatam non repeto brevitatis ſtudio, qvæ in fœculenti & atri humoris pernitiosâ malignaq; corruptione conſiſtit. Hujus verò certa & genuina antidotus cum hactenus cognita non ſit, adaucto jam malo nullam in medicamentis perfectæ curationis ſpem ſupereſſe liqvidè nimis pateſcit. An ad Chirurgiæ præſidium & extirpationem tumoris qvæ ferro perficitur, alterum ſcilicet morbi aſylum confugiendum ſit, maximâ indiget conſideratione. Qvamvis enim amplior tumor, & imminens vel præſens exulceratio (ut in extremis neceſſitas imperat) eradicationem permittere potius qvam diſſuadere poſſint: exploratius tamen conſilium fuerit, ſi tumor non ſuperficialis, ſed altioribus fixus radicibus, non mobilis, ſed latâ veluti baſi muſculis intercoſtalibus inſtratus, manum abſtinere

ſtinere potius qvàm πολυκέφαλος ὕδρος, & ſub Hercule qvoq; facile repullulantem, vel noxio vel irrito ferro laceſſere. In qva calamitate cum aliud in artis medicæ poteſtate non ſit, in id potiſſimum incumbendum fuerit, ut graviores noxæ retardentur & noxij humoris proventus ſubducatur, uteri, jecoris ſqvallor temperetur, putrefactio humoris inhibeatur, & caloris atrocitas mitigetur. Placent à Clarisſimis Viris propoſita omnis generis evacuantia præſidia; qvamvis in malo jam provecto & ſub qvo vires aliqvot annorum decurſu procul dubio attritæ ſunt & porro proſternentur, in benigniori (circa vernum & autumnale æqvinoctium) melanagogi uſu ſubſiſtere conſultius exiſtimem. Ad jecoris & uteri ſqvallorem temperandum omnis generis temperatè aperientia leniterq; tum refrigerantia tum humectantia, conducent, peritis Medicis notisſima. Ad cancroſos tumores imminuendos coercendosq; ſingulari dote plurimum pollent, è vulgatis aliqvot plantis: Virga aurea major anguſtifolia, Geranium Robertianum & polytrichum, ſi peractâ corporis univerſali purgatione, diu matutinis horis in juſculo factum aſſumatur decoctum, in qvo car-

nes

ſto citius luxuriante carne vulnus conſtiparetur; ſed verebar tantum. Circa decimum qvintum adeo coaluerat vulnus ut cerebellum amplius inſpicere non liceret: filamenta ſaltem impoſui(æger ſymptomatum omnium expers) inſperſo labiis externis terræ Lemniæ pulvere. Vigeſimo primo die ſenex convaluit, 50. major, ſed uiridis Viro ſenecta, pedes enim ad mare erythræum pergebat. His non diſſimilia in graviſſimo vulnere Patavij deprehendi, qvæ negotia ſubjungere non permittunt. In Magato verò qvid potiſſimum diſpliceat, alias cum DEo ſignificabo. Incidi in libellum Harvæi de Circuitu ſanguinis, in qvo licet qvæ de motu ſanguinis è dextro in ſiniſtrum cordis ventriculum refert, probantur, regreſſus tamen ejusdem in venas ab extremis usq; partibus, planè ambiguum videtur. De his qvod E. T. judicium ſit, libentiſſimè cognoſcerem Vale feliciter Patav. 10. M.

XIV.

De vitæ longitudine.

Ad Gabrielem Naudæum.

QVam de vitæ longitudine expendiſti controverſiam polito adeò & limato ingenio

genio tuo dignum argumentum non ſine ſingulari voluptate perlegi. In eo tamen judicium tuum reqviro qvanqvàm μακροβιότητα in primis illis mundi incolis non ad abſolutam Dei poteſtatem; ſed naturalibus rebus fundatam eſſe potius. Qvis credet ob religionis & artium cultum longævos fuiſſe, cum inventis ſuis intra pauca ſecula perituris, cùm ἀφιλάγαθοι, ἀνήμεροι, ἄσπονδοι juſtâ numinis vindictâ delerentur. Eadem qvidem providentia ſingula moderatur; ſed qvæ inſitum rebus ad mutationem genium minimè tollit vel hoc nomine æternitatem ſibi aſſerens, qvod præter ſe ipſum nihil æternum eſſe velit. Qvid ſi veſtimenti inſtar invéteraſcunt omnia, ut θεόπνευστος καὶ ἀξιόπιστος exclamat vates, abundè patet non repentè, ſed lento qvodam paſſu res creatas ad metam ſuam fatalem illam viam inſiſtere. In cœleſti Zodiaci ſtadio qvanta facta eſt ab Hipparchi ævo mutatio! cum illa falsò fixa ſidera ſigno propemodum integro ſtationes ſuas deſeruerint: cum ſtella qvæ duodecim olim, hodie vix tribus ab Æqvatoris polo gradibus ſecedat. Attamen nondum annorum duo millia volverunt, à qvibus hæc obſervata referunt ἀστρο-

φιλῦντες. Qvæ facies itaq; cœli fuit natali illo mundi seculo, qvamq; insignis â præsenti diversitas? ut facile colligas ab eodem qvidem sole nos lustrari; non eodem tamen modo collustrari. Tacco ἐκκεντρότητας τῶν πλανήτων, propter qvas in fluxus ipsorum maximè variare dubium nullum est. Nec sine horrore lego, tot siderum, vel corporum certè intra sidera consistentium ortus & abortus ut privari totum posse censeas qvicqvid mutatur carpiturq; per partes. Elementa nos eadem componunt: sed non in eodem fœdere coeuntia, cum nexus illos κράσεως cœlestis ἀπόῤῥοιαι maximè tum firment tum conservent. Vero præterea simillimum est, primos orbis incolas perfectioris seminis progeniem fuisse, qvippe qvod nondum per tot traduces morborum atrocitas vitiare potuit, qvorum in infelicem sobolem nimis clara sæpius indicia expetunt. Inde obfuit qvod herbis & leguminibus victus necessitatem explebant: consuetus hæc illis & simplex cibus erit qvod & hoc ipso melioribus variisq; nondum usu domitis ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε (lib. 2. aph. 50.) imò cujus noxas vegetæ corporis vires corrigere sustinuerunt, qvas Celso judice nec desidia tentabat nec vitiabat luxuria.

XV. Cl.

XV.
Cl. Fabricio Hildano Bernam.
3. Maij Anno. 1634.
Galenum de tendinum vulnere parum sibi constare.

QVid factum sit proximis ad Te literis meis, non facile rudis hariolus divinaberis, qvod gratissima Tuarum vicissitudine diutius carere cogor. Testor animi mentem, fecisse me & voluisse omnia qvæ tum affectus meus qvo Te medullitus amo, tum vota qvoq; Tua suggerebant. Age porro Vir Cl. certemus in hoc mutui amoris laudabili stadio, in qvod benevolentia Tua vel immerentem provocasti. Constabit seriò de me ut in aliis lubens meritoq; Tibi cedo; sic in hoc certamine ambiguam forsan palmam non victoriam relicturam. Scripta tua πολυτελέστατα qvantopere desiderem non facile dixerim. Enitere mi Dn. Fabrici cum felici Lucinâ tam eximium opus, & si per Germaniam nostram turbæ obstetricem operam morantur Lugdunum consule Galliarum, ubi mira alacritate Clarissimi Sennerti operâ impressa video. Effice qvæso, ut sospes adhuc nobisq; superstes illud Lyrici tibi vindicare possis: *Exegi monumen-*

numentum ære perennius, Regaliq; situ &c. Qvod non imber edax non Aqvilo impotens possit diruere. Ita te juvet cœlestis favor. Galenum de tendinum vulnere parum sibi constare video. Nam l. 3. de comp. med. secundum communia, tendinum vulnera æqvè periculosa pronunciat, nec consuenda esse. Nihilominus & 6. Methodi, ubi vulnerum abdominis conjunctionem, docet, tendines musculorum consuit necessario: & jam femoris vulneris altis suturis adducendum svadet, qvod herculè citra membranosi tendinis femur ambientis, perforationem fieri non potest. Qvomodo idem hic periculum, si non idem sensus? si ligamentosa jam insensilis in tendine portio, nervosam partem sæpe sextuplâ, sæpiusq; decupla crassitie superat? ut fatetur de motu musculorum l. 1. Crassescunt cum ætate tendines adeoq; de sensus vigore paulatim remittunt, præsertim ubi ossibus in qvæ inseruntur propiores sunt. Secui Venetiis octuagenarium senem, cujus tendines omnes qvi in tharsum pedis & crura feruntur propemodum ossei deprehendebantur; sinister item ventriculus cordis & ex eo prodiens arteria magna cartilaginea crusta succincta intus. Vidi in parentis mei amanuense

nuenſe Othone Loſero tendinem à gaſtero cnemiis & ſoleo muſculis conflatum, paulo ſupra calcis os diſſectum, ſuturis aliqvot à Chirurgis conjunctum: In Arabe item cui acinace tendo à tibiæ extenſoribus conſtitutus transverſim ſub patellâ genu vulneratus ſimilem in modum à Tunetario Chirurgo adducebatur. Deteſtabar hominum audaciam: ſed felix ſucceſſus & vix notabile à peractâ curatione detrimentum, timoris mei vanitatem arguebant. Exiſtimo qvosdam neceſſariò tendines conſuendos, ut in abdominis & femoris vulnere fit præſcribente Gal. 6. med. & de comp. ſecundum comm. l. 3. qvosdam non niſi certa cautione adhibita: Etenim ſi nervi ſimul cum tendine flectuntur, ut ferè contingit cum manus pedisq; vulnus incidit, ſi molliores & ad confinia muſculoſi ventris ſauciati, nondum adultâ ætate, qvod fuſius alibi propoſui. Tuæ fuerit humanitatis ſententiam Tuam candidè mihi impartiri & amorem qvo nihil antiqvius habeo abſenti conſervare.

XVI.

Ad conſultationem de Cancro pro Nobilisſima Matrona.

Expen-

Expendi qvæ à Clarissimis & Excellentissimis Viris collegis meis, circa affectum Nobilissimæ Dominæ singulari consensu nec impari judicio determinata: Qui qvalecunq; meum examinatis accuratè signis meritò subjungere debui: minimè dubius vel cancrum vel certè cancrosum tumorem affectum hunc pronunciandum esse: cujus subjectum & causam tum antecedentem tum connexam in scripto satis explicatam non repeto brevitatis studio, qvæ in fœculenti & atri humoris pernitiosâ malignaq; corruptione consistit. Hujus verò certa & genuina antidotus cum hactenus cognita non sit, adaucto jam malo nullam in medicamentis perfectæ curationis spem superesse liqvidè nimis patescit. An ad Chirurgiæ præsidium & extirpationem tumoris qvæ ferro perficitur, alterum scilicet morbi asylum confugiendum sit, maximâ indiget consideratione. Qvamvis enim amplior tumor, & imminens vel præsens exulceratio (ut in extremis necessitas imperat) eradicationem permittere potius qvam dissuadere possint: exploratius tamen consilium fuerit, si tumor non superficialis, sed altioribus fixus radicibus, non mobilis, sed latâ veluti basi musculis intercostalibus instratus, manum abstinere

ſtinere potius qvàm πολυκέφαλος ὕδρος, & ſub Hercule qvoq; facile repullulantem, vel noxio vel irrito ferro laceſſere. In qva calamitate cum aliud in artis medicæ poteſtate non ſit, in id potiſſimum incumbendum fuerit, ut graviores noxæ retardentur & noxij humoris proventus ſubducatur, uteri, jecoris ſqvallor temperetur, putrefactio humoris inhibeatur, & caloris atrocitas mitigetur. Placent â Clarisſimis Viris propoſita omnis generis evacuantia præſidia; qvamvis in malo jam provecto & ſub qvo vires aliqvot annorum decurſu procul dubio attritæ ſunt & porro proſternentur, in benigniori (circa vernum & autumnale æqvinoctium) melanagogi uſu ſubſiſtere conſultius exiſtimem. Ad jecoris & uteri ſqvallorem temperandum omnis generis temperatè aperientia leniterq; tum refrigerantia tum humectantia, conducent, peritis Medicis notisſima. Ad cancroſos tumores imminuendos coercendosq; ſingulari dote plurimum pollent, ê vulgatis aliqvot plantis: Virga aurea major anguſtifolia, Geranium Robertianum & polytrichum, ſi peractâ corporis univerſali purgatione, diu matutinis horis in juſculo factum aſſumatur decoctum, in qvo car-

nes

nes cancrorum, vel ranarum bullierunt. Aqvæ item ex iisdem repetitis (ut dicitur) cohobationibus elicitæ, cum ſyrup. de acetoſ. ſubinde hauſtæ, ſimile præſtant: Inſigniter etiam opitulatur hyacinthiana confectio ʒ ß. conſerv. flor. Nymphææ vel borrag. remixtà additis granis 6, vel 7. magiſterii oculorum cancri vel coralliorum fideliter præparati; qvibus ſuperbibendæ aqvæ Scorzoneræ Unc. ʒ. vel IV. Externa topica inter qvæ tumorem coercent, aptiſſimum qvoq; eſt oleum Antimonii dulce; impoſitâ plumbi lamina ductili & ſubtili, hydrargyro prius illita. Ubi exulcerationis adſunt veſtigia, illico inſpergantur pulv. tenuiſs. plumbi uſti, lotæ ceruſſæ, cum croco Martis fideliter elaborato. Doloris atrocitas appoſito leni cataplasmate ex pomis acidulis in aqva roſ: coctis, adde ol. ex nymph. de vitellis ovorum & camphora feliciter ſedabitur. Victus ratio vitatis, crasſis, acribus ſalſisq; cibis humectans & reſtaurans exigitur; Animus erectus & in Deum fiducia tranqvillus ſit. Ut Cerevisia leniter aperientibus alterata, pro potu utilis: Ita vini albi tenuis ac potiſs. aq. acetoſ. endiv. &c. deſtillatis dilutis, moderatus uſus virium labeſcentium tanqvam fulcimentum Nobiliſs. Dominæ omni-

omninò conceditur. Qvæ pro confirmatione eorum qvæ à Clariſs. Viris determinata ſunt.

XVII.

Ad Excellentiſs. Joh. Caſp. Bauhinum Anno 1636. Patav. 16. Januarij. Lactei meſenterij ductus ex qva parte diffundantur?

IMò Hercule juvaſti largiter, qvod implexum occupationum mearum agmen gratisſimis literis tuis interrumpere voluiſti. Reſpiraſſe mihi videbar ex ſexcentis publicis privatisq; laſſatis curis, cum ſvave illud pectoris tui ornamentum, & illimis affectus non leves ſtricturas, toto animo & hiantibus oculis uſurparem, qvibus paria facere tam volupe mihi fuerit qvàm qvod maximè. Qværis lacteos meſenterii ductus, ex qvo natura diffundat, qvibusve locis inferat. Rem etiam in clara luce ſatis obſcuram. Dicam paucis qvod ſentio. Homericum tamen illud meritò præfatus: *εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἔσαι.*

Arbitratus primo intuitu fui ê jecoris concavâ circa portam, ubi propius pancreas adja-

adjacet porrigi ramum duplicem, tanqvam genuinum à radicibus truncum ad pancreas ex illo verò facto prius plexu (ut solent exeuntes ad artus nervi) numerosa deinceps sobole ad intestina dispergi. Jam cum sæpius oculorum censuræ rem subjecerim, facile adducor ut existimem, pancreas veluti centrum esse ex qvo Natura opifex partim ad intestina partim ad jecur chyli ductus loco qvem innui producit, qvod pluribus probarem, si vel apud Te opus esset vel permitterent obstrepentes occupationes: A pancreate ad jecur modo geminum extendi ramũ videor videre modo simplicem, plures interdum, interdũ nullum, qvum prolixius ut nuperè observabã pancreas, ipsi jecori latè connectere, qvemadmodum & lieni cohærebat. An ê pancreate in splenicam illam tum venam tum arteriam succus lacteus se insinuet, facile mihi persvaserit, qvicunq; svaserit. Tu qvi potes mihi Bauhine opitulare & si qvid rectius nosti candidus imperti.

XVIII.

Clariss. Dn. Harvejo. De Cordis ortu, conformatione, &c. De Pulmonum officio.

Gravi-

GRaviter discessum tuum, & impatienté animo tuli, qvippe repentinum & mihi penitus inopinatum, cui spem dulcissimæ conversationis omnem qvasi turbinis impetu expectorabat. Recollegi me tamen, & fortis iniqvitatem stylo, vindicare constitui, minimè ignarus, conceptum in amoris literarum primordio germen, earundem freqventiore commeatu sumto incremento ad vigorem suum frugemq: perventurum. Legi qvæ contra Te Primirosius edidit, sed imbellia pleraq; & sine ictu: imò qvantillum abest, ut postico admittat, qvod janua exludere connititur universum. Parisanus protervè magis, attamen in qvam plurimis turpius Nimirum petulcus senex, cum propriis qvas sibi concinnavit larvis luctatur, & portentosis paralogismis laborat, â qvibus cum expedire hominem pertinacem, ne Hercules qvidem possit, eum qvoq; in ceritum tabulis relinqvendum censeo.

De Cordis ortu, conformatione, actione & pulmonum officio qvæ scribis omninò vera profiteor, & ἀυτοψία qvam qvinqvennio illo qvo in Ægypto degi, crebra artificiosæ pullitiei inspectione confirmavi, consentanea. Nec absurdus videtur sanguinis per

venas ad cor recursus: qvamvis fatear, inspecto oviperarum fœtu, rationem mihi nondum constare. Video arterias umbilicales ferè ad albumen eiq; proximum chorion deduci: venas ad luteum ipsi propriam tuniculam diffundi: In illis, ampliore jam embryone, sanguis miniato colore floridior: in his obscuriore purpura umbrosus. Illæ moventur systole satis evidenti, nihil tamen in candidum illum ac pellucidum liqvorem expellunt: hi ut solent qviescunt. Illæ absumto albumine fatiscunt & eluctante fœtu abrumpuntur: hæ cum annexo luteo prius in abdomen revocantur. Ut facile constet, nullam hinc sanguinis παλινδρομὴν contingere, qvod diversus vasorum terminus sit, officium arteriarum dispar. Sed has qvæ me involvunt nubeculas, qva polles ingenii claritate benignè discutias. Vale felicissimè. Anno 1637. 20. Decemb.

XIX.

Eidem, Dubia contra Circulationem sanguinis ex fœtu.

GRatum &c. De arteria non paucæ nubeculæ me involvunt, arterias eas censendas

ſendas eſſe arbitratus ſum, qvia eas evidenter pulſare conſpicio, qvia ſanguinem continent intentius rubentem, magisq; ſubtilem :. arterias non eſſe cenſendas ideò ſuſpicari ſubiit: qvia tunicam habent tenuem & é qvibus ſanguis transparet, ſecus qvam in arteriis fœtus aliis ſupra cor qvod clarè conſtat in arteriæ trunco aſcendente, ramisq; ejus ſubclaviis, qvæ manifeſtè albicant & duriores ſunt: imò qvia circa cor non pulſant & in venam cavam inſeruntur. Sed hæc forſan levia qvia nihil ſanguinis in chorium vel albumen expellunt, propterea qvis dixerit & arterias qvoq; ad cerebrum abeuntes ſimplicem posſidere tunicam, uſu tamen ipſorum permanente, dicendũ qvod veterum omnium conſenſu ab arteriis partes blandè ſaltem aliqvid attrahant, non qvod arteriæ confertim aliqvid expellant: tertiò in tenero fœtu arteriæ umb. in venam cavam inſertionem, ſaltem apparentem eſſe, non veram: idq; ſic qvidem videri ob vaſorum nexum, & eorum exiguitatem. Deniq; aperto jam corpore fœtus & apertis ſeparato chorio tot arteriarum oſculis profuſoq; ſanguine, eas circa cor non amplius evidenter pulſare, ut veluti nec ſubclavij & carotides art: rami, qvàmvis corculum â motu ſuo

nondum cesset. Ego candidè fateor, rationem è motu art: extra fœtum, magni apud me momenti esse. Inseri autem eas circa cor, mihi certissimum est; ambiguum tamen hactenus oculorum sensum experior, qvoties insertionem exqvisitius rimor; nec difficulter assentior, si qvis eam in arteriam venosam terminari dicat. (rimatus autem sum in oviperarum tantum pullis adhuc viventibus) Tuæ fuerit humanitatis clariorem nobis facem prælucere, ut in reliqvo tua facilior nobis via sit.

XX.

Ad Clarifs. Casparum Hofmannum. Q: An Venæ lacteæ Asellii, sint à ramis Venæ portæ antiquitus cognitu?

IN deliciis ne dicam lautitiis mihi sunt literæ tuæ, mi Hofmanne, qvibus tam libenter manus oculosq; admoveo, qvàm esurit aliqvis desiderato cibo. Qvamvis mihi tribuere non ausim, è rivulis meis, in illud Tuum bonarum omnium artium flumine inundatum pectus qvicqvam refundi posse. Qværis iterum an Venæ lacteæ Asellii sint à ramis venæ por-

næ portæ antiqvitus cognitis? an verum ſit in ſinuum cerebralium conſtitutionem arterias non concurrere. Facio vir Clar. qvod jubes, imò qvod & publicum legendi munus & praxeos pariter curæ mihi extorqvent: reſpondeo verbis qvantum pote in compendium redactis; & ad alterum, nullas me hactenus arterias conſpexiſſe, qvæ in ſinus duræ meningis deſinant, atq; utrum hæc porro ſe habeant, in anatome proximis Jan. Kal. inſtituenda, ſeriò inqviram & ſedulò. Ad prius in qvo plures Tibi tenebræ, ſic habeas, incertum mihi eſſe qvid primi illi qvi ante Dioclis Cariſtij ævum privatis diſſectionibus in corporis humani partes inqvirebant hic viderint, cum nihil eorum qvæ cognorant ſcriptis divulgarint. Vixere fortes ante Agamemnona multi ait Lyricus & procul dubio ante Herophilum eximij, & in hoc diſſectionum ſtudio exercitatiſſimi qvos ob monumentorum defectum longa nocte oblivio premit. Si de Galeno ſermo ſit, qvi ſe commentariis ſuis accuratè complecti fatetur qvæ de Anatomicis majores prodiderant: confidenter affirmo, chyliferos illos ductus qvos Venas lacteas appellat Aſellius, origine, conformatione & officio diverſos eſſe, á ramis venæ

portæ ab illo Mededendi Præceptore descriptis. Etenim ut fido sensu jam toties mihi perspectum, e Pancreate tanqvam communi fonte ducunt originem, ut ex eo numerosissimi per mesenterium ad intestina diffunduntur, atq; ad jecur lienemq; vicinum porriguntur; Exiles admodum sunt, tunicam obtinent per tenuem ac pellucidam, adeoq; sub mesenterii membrana subtilium nervulorum specie oblitescunt, nisi chyli distributio fiat: tunc enim â recepto succo turgidulæ lacteum qvi in eâ colorem repræsentando, evidentius oculis sese manifestant: nec magis id mirum, qvàm qvod pellucidum vitrum lacte plenum dum liqvorem continet ejus candorem transmittat.

XXI.

Eidem. De loco Galeni de Venis lactis.

EXpedivi me, qvi favor Numinis, ab hoc sexto publicarum dissectionum labore feliciter, nec sine spectantium Studiosorum emolumento, qvum inter alia & gravidæ, & virginis & ê gemellorum partu extinctæ mulieris corpus aperirem. Revocavi iterum ad amus-

amuſſim, qvæ cum de venis lacteis tum de arteriis ad meningem duram euntibus nuperè ſcripſi: nec dum reperi qvo vel patrocinari Veſalio qveam de arteriis, vel Galeno de portæ ramis. Commodè accidit; ut cum de his agerem, afferret mihi varias lectiones tuas Rhodius noſter, D. Thomaſino tranſmiſſas, & in iis notatum à te Gal. 4. uſ. part. 19. locum, *ulceroſum & ſola Chirurgia curandum.* Exiſtimo aut nihil cum Herophilo Galenum vidiſſe, aut has ἰδίας μεσεντερίȣ φλέβας, hos ipſos ductus eſſe, qvos lacteos cum Aſellio nominamus: qvæ ad pancreatis ἀδενώδη σώματα (ex multarum enim glandularum compage conſtructum videtur) pertinent? qvamvis falſum ſit, ad jecur eos non pertingere, & inteſtinarum nutritioni comparatos eſſe. Cenſendum idem de arteriis in hedorum qvi nuper lactarunt meſenterio, qvas manifeſtè lacte refertas videri ſcripſit Galenus & candidum hunc liqvorem non alibi naturaliter qvam in ductibus Aſellianis contineri nec alio tempore qvam dum chylus diſtribuitur. Commiſi Seæmanno noſtro exemplar obſervat: mearum ad P. Alp. &c.

XXII.

Ad Clarifs. Adolphum Vorstium.

De Sacchari Qvalitate & natura.

Accepi &c. De Sacchare vereor ut referre qvicqvam possim, qvod πλυίςῳ Tibi cognitum abunde perspectumq; non sit; qvid tamen qvinqvennio inter Ægyptios & Arabes exacto ejus observarim paucis adscribam. Parant id ex arundine Saccharina, qvam vulgo Cannam Sacchari vocant, jam Europæis provinciis qvas mare Mediterraneum alluit cognitâ & in adversariis stirpium â Lobelio aliisq; satis accuratè cum descriptâ tum depictâ. Adolescit ea Ægypti Niloticas prope ripas fœcunda sobole, coliturq; per hæc tempora longè diligentius, qvum defectu pretiosiorum mercium qvæ per Erythræum, Persicumq; sinum Alexandriam convehi solebant, ex hujus abundantia præcipuè lucri spes effulgeat. Incremento humanæ staturæ modum facile excedit, pollicem geminum crassitie communiter adæqvat, imò superat, & tanto vastius facit corpus, qvantò diutius terræ maternis uberibus inhærescit, tum qvoq; sive ætatis vitio, sive nutrimenti copiâ rimulis fatiscit, succi parum eliqvat, isq; circa foliorum

liorum exortus, aut corticem denſitus, qva gemmeo candore, qva delenifica ſaporis gratia ſenſum utrumq; ſvaviter demulcet. Circa finem menſis Decembris Arundines colligunt, è qvibus qvas vegetiores obſervant in partes ſcindunt, binis internodiis diſtinctas, easq; juſtis intervallis transverſim in terra denuo poſitas, largiter indies affuſis aqvis nutriunt, donec ê nodis promiſſa qvina, ſenave germina ſeſe manifeſtent. Collectas in uſum Sacchari arundines in portiones aliqvot ſecant, earumq; ſenas ſeptenasve junctim ligneæ rotæ ſubjiciunt, qvam per vices robuſti circum agunt tauri; ſuccum harum attritu expreſſum ſubjectis rotæ lapideus alveus excipit, qvem refuſum in caldarium igne ſuccenſo eatenus denſant, donec in ſuperficie ſubtilioris pelliculæ ſpecimen conſpiciatur. Tunc verò inditum fictilibus reponitur, qvorum ſingula fundum habent pertuſum, ut ineptum concretioni melleum ſedimentum, tempeſtivè ſubduci qveat. Si melioris notæ ſaccharum exhibet ſuccus, circa Julium menſem coagulationis terminum aſſeqvitur, qvi ſeqvioris conditionis, ne menſe qvidem Septembri. Promoveri tamen hoc opus ſibi perſvadent operarii, ſi concreſcenti ſucco paleas & terram

ram insternant. Hoc primæ concretionis saccharum pulveris crassiusculi granorum in specie collectum, ut candidius fiat aut natalibus in locis caldario reddunt, & Venetias delatum impensiore cura depurant. Ab arundinum pulpe remoto cortice vulgus pauperculum cum pane vescitur: ex eadem contusa prius in marmore succum elidunt, qvem aqva modica dilutum, aut simplicem hauriunt: Is corpus universum svaviter humectat, εὐκοίλιος εὐστομαχόντε: renum ardori sitiq; demulcendæ aptissimum, ut ipsus cum in Ægypto degerem commodo meo sæpius expertus sum. Saccharum qvod in arundine concrescit rarò, paucumq; reperitur; qvia vix sinunt plantam ad vetustatem usq; consenescere, vendaces omnium rerum incolæ: viribus tamen simplici succo qvam proximum existit: huic etiam omninò par est, qvod primam concretionem arti debet; sed hactenus ut optimè ante depuretur, qvam à calore spissitudinem acqvirat. Hoc apud ditiores vidi, colore satis candidum, porosum & ad primum aqvæ contactum nivis instar liqvabile, qvo sine misturâ medicati succi in poculentis utuntur. Ad repetitis fusionibus dealbatum saccharum non retinet pristinam qvalitatum blan-

blanditiam, nam & ab igne patitur, & communicatum ipsi lixivio vere solis evaporatione qvantumvis diligenti non plenius ferendo dimittit. Ex eo tamen Sorbet, sive sorbitionum omne genus refrigerantibus succis intemperatis concinnare consveverint. Collyria item parant qvum corneam oculi tunicam ab Ophthalmia vel ulceribus relictæ sordes & spissamenta obfuscent, eaq; τὰ τὰς κόρας ἀποσμηκτικὰ apud Dioscoridem habenda sunt, causas cujus internas medicamentum hoc non tollit. Observavi tamen priusqvam uterentur hoc Saccharo, inclusum pastæ farinaceæ triticeæ, in furno denuò liqvâsse, sicq; oculis magis commodum reddidisse Saccharum, de qvo Aboali cum ex plantæ ipsius succo originem haud trahat, sed roscidæ mellis instar colligitur, huc propriè non spectat. Igitur ut concludam, causam tecum nullam habeo, qvo minus existimem saccharum sive artis, sive naturæ beneficio concreverit, sit ὁμογενὲς, cum nec magnitudinis in arundine varietas speciem mutet, nec in concoctu qvalitatum discrepantia suboriatur, saltem expressus succus denseтur. Cannas saccharinas in horti medici usum è Sicilia indies præstolamur curante eas Clarissimo

Viro

Viro Mario Schipano regni Neapolitani Archiatro. Figuram interim optimam qvoq; judico Lobelianam, cui vix adjici posse video. Mitto iterum observationes meas in Ægyptiacas Alpini plantas, libellum satis impolitum, & inter otij oblectamenta intempestivè mihi subductum, qvem rogo qva polles benignitate acceptum habeas. Vale feliciter.

XXIII.

Consilium de Hepatis obstructione.

Conqveritur Præstantissimus Dn. de hypochondrij dextri gravitate, & aliqva tensione, oculorumq; flavedine, de qvibus sententiam meam ita brevibus proponam. Jecoris hunc affectum esse, ex affecti loci naturali positione facile innotescit. Cum verò obstructiónem pronuncio à bilioso humore per substantiam visceris diffuso, & ab ejus calidiore & siccâ intemperie sensim addensato, hinc gravitas parenchymatis & ligamenti septalis tensio, tum ab effumantis mineræ vapore oculorum flavedo, qvorum tunicas natura candido saltem nitore splendescere

voluit,

voluit. Qvamvis autem jam ante non jecoris tantum corpus; sed etiam ejus meatus ad cystem felleam abeuntes similis materia (ut & icterus suborta universalis) occupaverit: Statu tamen præsenti, poros vesiculæ ab infarctu non impeditos esse, bilis ad intestina, renesq; distributio satis convincit. Causas affectus antecedentes arbitror fuisse febres graves, contracto jecoris ferrore maximo, tum æqvæ ardentis narcotica mandragoræ radice alteratæ noxius potus, necessariæ purgationis per cholagoga neglectus, & convenientis diætæ artio non observata. Curationis universæ cardo, in aperientium, blandè bilem subducentium, & Jecur corroborantium longo & constanti usu consistit. Sub æqvinoctium vernum præmisso Syr. violato solutivo aut ex flor. Persicæ, sanguis aperta vena subducatur. Mox per octiduum utatur aqvis destillatis ex agrim. acetos. fumar. lupul. borrag. supra sal suum aliqvoties refusis & iterum destillatis. Corpus subinde purget Pulpa Cass. vel passularum cum cremore Tartari, Rhabarbaro, sed aqvis refrig. infuso. Apertionis obstructionum causa utatur aqvis è centaur. min. enula, gentiana, chamædryo, à capite mortuo repetitis cohobationibus abstractis,

ſtractis, add. Syr. de ſucc. arant. limon. Corroborationis gratia ſummè proſunt Extracta vel condenſati ſucci agrimon. endiv. Cichor. Sonchi, taraxaci, add. patt. ſalis abſinth. Victus ratio magni momenti. Abſtineat ab eſu carnium craſſarum v. g. anſerum, anatarum, leporum, bubularum: Aromatum omnium, Sacch. & potiſſimum melle conditorum. In Acetariis fruatur endiv. cichor. fl. acetos. borrag. lact. qvantum ſtomachus patitur, turionibus aſparagorum, lupul. &c. Vitet ſummè generoſa vina & mulſum. Bibat vinum tenue vetuſtum, acidulum: ſi qvod meracius offeratur, utiliter aqvis Chalybeatis contemperabitur. Atq; horum conſtanti & læta uſurpatione ſanitas vacillans proſperè firmetur, faxit ille Panaceæ æternus parens DEus!

XXIV.

De Coſto, Calamo, Opobalſamo, Acacia, Terra Lemnia. Ad Excell. Joan. Heniſium Medicum Auguſtanum.

ATq; ut ad qvæſita; qvantum per confertum occupationum agmen licet, pauca ſub-

ſubjungam: Coſtum, qvamvis ex Moluccis inſulis facie, viribus diverſum advehant Hiſpani, hiſce locis præcipuè commendamus, qvem Siria ſuppeditat, colore nunc plus nunc minus buxeum, odore cypreſſinum, ſed ſvaviore γεύσει δηκτικὸς πλείρης δίολος, ſubamaro & acri ſapore, qvibus notis cum optimum illum Dioſcoridis proximè conſeqvatur, non immeritò præferendum aliis judicarunt Veneti noſtri. De Amomo, jam excuſſit difficultatum ſcrupulos omnes Nicolaus Marogna Veronenſis, cujus tractatum operæ eſt, conſulere ipſum. Calamum Aromaticum Indorum legitimum exiſtimo qvem Garzias in Balaguat & Goa naſci dudum ſcriptis prodidit. Hic multis jam annis Cayrum Venetiasq; venum haud defertur: nam & in Ægypto propter rebelles in Jemin Arabes, Turcarumq; fatalem ſocordiam Indicæ merces deficiunt, & hic officinæ pro Calamo Indico Acorum admiſerunt; diverſum qvidem ab illo, viribus tamen ſuperiorem, Qva Ægyptij hodie utantur Caſſabel darir Calami aromatici nomine planta, ſi non effigié, ſaltem facultate veterum calamo proximâ, Proſperi Alpini exoticis palam factum eſt. De Cinnamo & Folio, nec habeo poſt Garziam qvod

ſcri-

ſcribam,qvorum illud in Zeilana,hoc in Cambaja lectum,odoris,ſaporisq; gratiâ commendatitium in uſum noſtrum vindicamus. Carpobalſamum non è fructu balſami paratum ſuccum; ſed Arabum conſtanti ſermone fructum integrum, aut ſemen balſami aſſevero; qvæ juxta cum ramis qvotannis è Mecca & Medina redeuntes, notis omnibus veterum ſententiæ reſpondentia mihi mercatores exhibebant: Opobalſamum veterum aliud ſanè non eſt, qvam qvod circa Meccam & Medinæ urbes Arabiæ colligitur. Hujus autem aliud præſtantius in Mephin defertur, eſtq; ſponte proſiliens lacryma, qvam Proceres tantum cum Imperatore ſibi deligunt: Nam ut Theophraſtus qvoq; confitetur ὄυκ ἔστι πολὺ τὸ ῥέον. Aliud ignobilius, idq; rurſum vel ſimplex, qvod artificioſa molitione ramis & fructibus eſidunt, vel impurius & admiſtis heterogeneis vitiatum. Illud freqventer Veneti comparant, eſtq; bonitate meliori Balſamo proximum (ut qvinqvennio dicta in urbe olim degenti mihi ſatis cognitum eſt.) adeoq; ſi nondum ætate obſoletum, colore pallidum, citrinum, aureum, qvantumvis turbidum, odore terebintho ſvavius, facile ſolubile, clementerq; lingvam mordicans, non video cur

in The-

in Theriacæ potius compositionem recipi non debeat: qvàm muscatæ nucis aut caryophyllorum oleum. Lac sanè non coagulabit, nisi recens admodum fuerit & spiritu acidulo etiamnum prægnans. Hujus tamen inopia qvid vetat; qvo minùs alio ex Indiis balsamicò succo Theriacam imbuamus; saltem ad Arabici illius habitudinem & vires qvam proximè accedat. Acaciam ex Ægyptiæ spinæ siliqvis expressum densatùmq; succum, me sæpiùs inspectore diligentissime jam à multis annis paravit atq; in Europam transmisit Cosmus Nigronius Pharmacopæus integerrimus cujus Venetiis obvia satis copia est. Terra Lemnia an hoc in natali solò reperiatur scio â doctis viris in dubium vocari. Mihi non defectus naturæ sed pharmacopolarum incuria accusanda videtur. Vidi apud Turcarum magnates ex hac terra vascula eximia, qvorum particulæ cuncta obtinebant, qvæ in Sphragide Lemnia reqvirit Galenus. Huic tamen rectè substituemus Bolum Armenum; nam & ipsius rubrica est; & Lemniæ virtute non impar, qvamvis ipsi digitos inficiendi promtitudinem indiligentior lotura reliqverit. Vale feliciter & adjunctam his corpusculi mei umbram, ab ignobiliore qvidem manu non

H mente,

mente, ſplendore Tuo non nimis extenues. Scribo præfeſtinè Patavij Prid. Calend. Novemb. Anno 1639.

XXV.

De femoris ſubluxatione. Ad Clariſs. Gaſp. Hoffmannum 6. Septemb. 1641.

DE ſubluxatione femoris dubitare te video ob firmitudinem teretis ligamenti: qvodq; frangatur potius vel cervix femoris, vel appendix acetabulo infixa, qvam caput prolabatur ipſum. Mihi & frangi id ſæpe juxta articulum certum, & ſi vis accedat in omnes qvatuor partes promoveri, freqventius autem ad interiora. Qvorum illud ob ligamenti robur & fragilitatem oſſium facilius obtinet, qvibusdam naturis inſignem: memini ſororem meam beatæ memoriæ ſcamno deſilientem, femur fregiſſe transverſum, & qvidem ſupra genu. Contigiſſe idem amitæ meæ Sabææ, ex lapſu in lubrico. Alterum ob ligamenti debilitatem, mollitiemq;, ſive nativa ea fuerit, ſive decurſu ætatis acqviſita. Subluxationem autem qvidni admittas in parte, qvam

te, qvam & variè & acriter poſſunt afficere externæ noxæ, & ad patiendum diſponere tum interna vitia, tum externa. Fatetur ſanè præceptor l. his dicato, circum articulos ὅτε μὲν μεῖον ὅτε δὲ μεῖζον τὸ ὀλίσθημα γίνεσθαι. Atq; illum ipſum humeri femorisq; articulum, ὅτε μὲν πλεῖω ἀποπηδᾶν ἀπὸ τῆς φύσεως, ὅτε δὲ ἔλασσον. Obſervavi in nobili juvene Dalmato, dorſi aliqvot vertebras leviter extrorſum dimotas, reliqvis in ſede permanentibus, id per febrem validam ſiccatis procul dubio ligamentis. In Franciſco item Bonaldo cive Patavino, cujus curam habui, qvinq; lumborum vertebræ tantum extrorſum notabiliter inclinabant, cum ſtupore partium infernarum, per affectum cauſamq; ſimilem. Sed ad rem noſtram. Negat Hippocrates in humero & femore, τὸ ἥμισυ ἐκστῆναι τοῦ ἄρθρου, qvin ob peripheriam extrorſum introrſumq; luxetur. At hæc nil obſtant mihi, qvo minus exiſtimem à laxatis enormiter ſpinæ ligamentis, cavitatis aut ligamenti vitio articuli tertia qvartave parte propendente, oſſa hæc ſubluxari. Laborat humeri ſubluxatione Vir Illuſtriſs. Dominus Piſanus, habitu corporis pituitoſo ante annos aliqvot

Patavinæ urbis præfectus, cui sublato humero, caput artim pingitur sinui, demisso eodem extrorsum statim inclinat. Incidit in vitium, qvod brachium sub imperito Chirurgo magna vi deorsum traheretur, humeri capite deorsum prolapso. Marcum Maurocenum Patritium Venetum Nobiliss cum Excellentiss. Sala nostro sæpius visitavi, cui suborto intra coxendicis acetabulum tumore, caput femoris evidenter extrorsum vergit. Rhodio nostro adfui ipsus, qvo die Venetiis damnum perpessus fuit. Deprehendi gracile, musculisq; laxis, attenuatum femur: vix magnitudinem mutasse, figuramq; naturalem. Insistere pedi non posse: hunc in gyrum facile duci, difficulter & cum dolore sursum & ad latera. Cum femur sustollerem, sonitum percipiebamus articuli ad sinum suum allidentis. Jussi Chirurgum habenas & vincula ponere, loco affecto admovere topica repellentia, astringentia: eaq; fascia firmare mediocriter comprimente, ipsi ἀεργεῖ. Crura verò longiore fascia invicem fortius adducere. Casum eundem penitus in ancilla Clariss. D. Ballonij ante qvadriennium observavi; qvamvis cum ex alto cecidisset, gravius alias qvoq; partes affligerentur. Rideat hic Montanus. At ego illum

illum Anticyram navigare jubeo, & qvotqvot artis partem qvæ manu curat ad carnifices devolvunt. Illud qvamvis huc directè non faciat, silentio non involvo. Januario hujus anni exacto, ad mulierem vocabar Patavinam, qvæ per summum laborem qvatridui, jam mortuum fœtum, frustra conabatur elidere. Qvum inserta manu rupto â latere dextro utero caput infantis in abdomine compulsum deprehenderem. Demissa insuper manu altera, totam hypogastrij pelvim, levi impulsu cedere ac vacillare percipiebam, ossibus tam sub pube qvàm ad latera ossis sacri, pollicis minimum spatio diductis. Mirabantur qvi præsentes erant Doctissimi Juvenes Thomas Somerellius Scotus, & Joh. Leonicus Atestinus, ut mihi qvoq; nihil ve[illegible]ati largiti viderentur, qvi talia dudum [illegible]s divulgarunt. Vale feliciter Vir optime, & Decanato qvem innuis, per annos aliqvot prospere fungere. 13. Sept. 1640.

XXVI.

De Sacchoro veterum & nostro.

Ad Clariss. Adolphum Vorstium.

Literæ Tuæ verè mihi γλυκύπικροι fuere Vir Clariss. cũ non minus affectus & vale-

 tudi-

tudinis tuæ vigore me exhilararent, qvam amissæ cum seminibus pyxidis internuntio adflixerunt. Humanitatis Tuæ fuerit, & amorem in me Tuum perpetuare, & qvod Germaniæ calamitas invexit damnum, propitio cum Mercurio resarcire: solidum adeò sincerumq; gaudium largiri:· Hovium vestrum complectar lubens si videro, qvem propriæ virtutis æstimatione & commendationis Tuæ pondere, inter selectos habiturus, & interioris admissionis amicos. Salmasianam de Saccharo sententiam expendi libenter, doctam Jupiter, & tot autoritatum congerie laboriosam! Duo conatur evincere. Saccharum hodiernum longè aliud esse, ab eo qvod veteres descripserunt Græci; imò naturæ & facultatum dissimili[illegible] adversa fronte pugnantia: Deinde Sac[illegible]m Græcorum citra controversiam esse Tabaxir Persarum & Arabum, Saccharum aliàs Mambu Indorum; qvia illi prorsum qvadrant qvicqvid de Saccharo proditum antiqvitus. Ego licet tanti Viri doctrinam maximi faciam, in utroq; tamen judicium ejus seriò desidero. Saccharum eqvidem qvod in vetustarum cannarum foliis corticibusq; sponte concreto succo olim, & repertum saccharum arte nunc densato succo eodem

eodem paratum, natura & facultate eadem esse, causisq; tantum concretionis & admistis in dealbando heterogeneis diversa arbitror, nec est cur pluribus hic contendam. Verterunt prius illud in medicinæ tantum usum authore Plinio, ij qvibus nec copia ejus suppetebat ad potum nec vini usus incognitus. Negat Scaliger mellei succi fertiles cannas, spontaneæ concretionis Saccharum tulisse, sed qvantum observo, sine argumento sine fulcro. Ex Mambu Saccharum inter Ægypti & Palestinæ incolas non vidi, propter Arabum in Jamin rebellionem & continua cum Persis bella, mercium Indicarum hic inopiam invexerit. Cum Tabaxir in officinis reqvirerem, obtulere mihi cannæ combustæ calamum, cujus particulam his inclusam transmitto, Mambu verò genuinum Saccharum, si Arabia juxta Plinium producit, cur id ideò doctissimis Arabibus ignotum? cur alibi, tantoq; pretio redemptum? Dioscoridæum Saccharum cur idem cum Mambu existimem causam habeo nullam? Nam utcunq; candoris & dulcedinis aliqva similitudo ipsis intercedat: cætera minimè consentient. Nam ut omittam, arundinem Mambu, â canna sacchari cavitate, frondibus foliisq; diversam,

esse. Dioscoridi Saccharum ἐπὶ καλάμοις super arundines, atq; ut subjungit Plinius, gummium modo reperiebatur: τῇ συστάσει ὅμοιον ἅλσι. Nihil horum in Mambu: cujus Saccharum Medulla ipsa est intus condensata: eaq; non salis consistentia ac duritie; sed amyli modo coacta: qvanqvam Bahobab fructus addensata medulla sit levi digitorum motu in pulverem dissipanda (vid. Garziam & Christoph: à Costa) In facultatibus qvoq; convenientia vix observabilis, Dioscoridis Saccharum moderatè calefacit, humectat, alvum laxat, exterget. Mambu contra refrigerat, siccat, adstringit, febricitantibus igitur ac fluxu bilioso vexatis utile: qvæ mihi pluribus dilatare per occupationes haud licet. Vale.

XXVII.

De Chyli distributione. Ad Clarissimum Hippolitum Gvarinon.

AD Eleusin tuam qvod admittendus non videor, grave qvidem est; sed consolor idem, cum profanum esse me cogito, nec judicio, nec satis affectu tibi probatum. De chyli

chyli per meſenterii tenues ductus, atq; etiam ê duodeno immediatè in Pancreas diſtributione, tanqvam de re cum ſenſui meo, tum aliorum fidelibus oculis multoties ſubjecta, non habeo qvod revocem in dubium. Veterum dogmatibus qvid adverſetur agnoſco; qvibus tamen ad vocationem qværere piget, qvotiescunq; ἀεροβατῶν cum Ariſtophanæo Socrate, nec ſtabili nituntur fulcro ὀφθαλμοδείξεως. Illud cum Doctiſſimis Viris confidenter affirmo, partem chyli dum concoctio fit tenuiorem veluti πνευματώσει ad propinqva viſcera diffundi: minime vero totam ejus alibilem ſubſtantiam reſolvi; ſed craſſamento ſuo etiamnum permiſtam portionem majorem, in tenuibus potiſſimum inteſtinis demum perfectè & proprias in vias diſtribuitur, ut inſpectio accuratior ſæpius patefecit. De tenuibus inteſtinis nolim tam abjectè ſentias, qvum in clara luce uſum eorum arbitrari licet. Non inqvinatur in iis exceptus chylus ob miram diſtributionis celeritatem; qvodq; dum hic porum cholidochum tranſit, natura bilioſum excrementum intra cyſtin ſuam colligit. Peracta chyli diſpenſatione, profuſo denuò acri veluti lixivio eluit & propellit,

pellit, qvicqvid fæculentarum chyli partium in his inteſtinis ſubſiſtere poterat. Foramina vocas, qvos tenues appello meatus, eaq; in bove aut elephante comparitura. Vereor mi Guarinoni ut appareant; etiam cum omnia feceris, nec illa tamen abſint. Meatus pituitarios è cerebro ad os ethmoides, ſeminales è proſtratis in urethræ principium, aut à teſtibus mulierum ad uteri tubas, diſſectio vel in magnis cadaveribus non detegit, qvantumvis ſubſtantiam transmittant ſatis corpulentam. Mihi ſatis qvod effectum video, licet ad cauſas adeò non aſſurgam, nec ſtuporem meum naturæ ſolertiæ oppono. &c.

XXVIII.

De Coloſtro. Ad Excellentisſimum Georg. de Medicis Brix XX. Januar. M. DC. XLI.

Duo contendis: augendam eſſe vermium qvi in inteſtinis generantur claſſem auctis eorum ſpeciebus: infantibus coloſtrum nullo modo præbendum niſi cogat neceſſitas. Horum prius memorabili obſervatione probas; poſterius argumentis pluribusq; momentis ra-

tis rationum adſeveras. De vermium ſpeciebus te patior tuo abundare ſenſu : mihi duo genera conſtituantur, teretium & latorum. Teretes vel longiores ſunt, qvi propriè lumbrici; vel exigui qvi aſcarides. Lati iterum vel longiores vereq; teniæ ſeu faſciæ, vel breves, è qvibus cucurbitini, qvi interdum ſeorſim generantur & excluduntur; interdum adhæſione partium monſtrifera junguntur, ut in pullis & grandiorum animantium fœtibus obſervavi. Mira tamen in utroq; genere varietas, utpote qvæ μυριολέχνης, & ut cum Plinio loqvar, in tantæ fœcunditatis gaudio laſcivit. In altero plus mihi tecum negotij, cum non tam Spigelij cauſa agatur, qvàm ipſius providæ rerum parentis. (Negas exhibendum eſſe Coloſtrum infantibus cum ſit excrementum morboſum, qvia flavum colorem contrahunt pueri: qvia ex ſanguineæ humiditatis imperfectiore portione productum, qvum perfectior portio informationem partium fœtus cedat, ex diuturna retentione qvaſi ad putredinem diſpoſitum, non boni lactis notas obtinet; ſed viſcoſum flavum ac ſimile videatur ſaniei; qvia eſt purgans, adeoq; fœtui partim infeſtum ratione qvalitatum evidentium & occultarum, cum ſit qvaſi putrefactum

factum & veneni naturam adeptum: partim inutile qvia fœtus purgatione haud indiget, qvoniam excrementum non colligit per se ex alimentorum concoctiône: sed per accidens prohibita transpiratione: Si colligeret, expelleret ea suis potius viribus. Natura enim magis de homine qvàm vilioribus animantibus sollicita. Falsò accusas Spigelium asserentem naturam nil in nobis generare qvod non cedat in nostrum usum. Addis vulgatam passim consvetudinem & pecuariorum usum. At mihi negotia brevitatem imperant, adeoq; compendio stringere cogor qvæ fusius prosеqveris. Negas ullo modo exhibendum esse infantibus colostrum, qvia tum id per se noxium est, tum infantibus inutilem operam exhibere judicas. Noxium esse per se, qvoniam excrementum est ex imperfectiore sanguinis portione productum. Hoc scire te velim, corpusculum embryonis partium omnium constitutionem ex semine habere, constitutarum incrementum ex attracto matris sanguine. Attrahi à fœtu sanguinis portionem non qvæ simpliciter perfectior puriorve; sed qvæ ad sui nutritionem aptior, meliorq; existit. Eam verò utcunq; selectam, partium heterogenearum scatere diversitate satis convincunt excrementa,

menta, qvæ ſtatim à primis incrementi menſibus colliguntur. Sic ad mammam paulatim allicit natura, qvod optimum operi producendo novit, αὐτοδίδακτος ut cum Galeno loqvar, à ſeipſa edocta. Qvamvis haud facile conceſſerim ex ſanguine tantum lac fieri mammis affuſo. Dudum hac in obſcura difficultate facem aliqvam nobis præluxit Proſper Martianus notationibus ad Hippocratis l. qvem conſulas. Addis excrementum eſſe morboſum, ex diuturna retentione qvaſi putrefactum & veneni naturam adeptum. Itane? intempeſtive natura materiam ubera disponentem derivat ad mammas, intempeſtivè retentam in virus decoqvit? tum verò meritò eam cum Plinio ſugilles, utpote qvæ hominem haud affectu materno; ſed odio novercæ proſeqvatur. Mihi neutrum probatur, & providæ illius Parentis curam qvo fœtum complectitur, ſive editum in lucem, ſive edendum clarè perſpicio, eandemq; ſi viribus ſuis inſtructa ſi cauſis externis haud impedita ſit, qvæ onere aut qvalitate moleſta eliminare decenter atq; expellere: præter inſtitutum autem ejus non eſſe, retineri lacteum ſævum, donec ab infante exſugatur, palam eſt. Nam & in puerperis ſanis omnibus hoc agit, & ab infan-

infantulis attrahitur ejusdem instinctu. At viscosum inqvis est, flavum saniei simile. Habet igitur qvo terrent mulierculas, non æqvos rerum naturæ arbitros: nec Spigelius colostrum lac existimat simpliciter alimentosum; sed ex parte medicamentosum. Illud pluris est, qvod usu primi lactis infantes flavescere scribis: neq; inficias ibo id â viris doctis observatum. Effectum tamen hunc communiter & in omnes expectare, nego. Vix inter Belgas nostros, Britannos, Germanos inferiores; apud qvos degi, Syros item Arabes; Ægypti ac Palestinæ incolas; tum Patavinos hosce ejusmodi Symtoma compertum habeo; inter qvos & ab urbana plebe & rustico vulgo innoxiè colostrum infantibus datur. Imò utcunq; coloris aliqvam mutationem subeat infans, paulo post tamen, qvum lac sensim alibilius evadat, pristino & ipsus nitori pedetentim restituitur. Sed crimen etiam in eo qværis qvod colostrum purget; non qvantitate, sed adversa humano corpori qvalitate, tam manifestâ qvam occultâ. Mihi tamen & hoc absolvendum videtur; purgat enim leniter ac citra vim; adeoq; parum interest, sive cognitis sensui qvalitatibus agat, sive incognitis, qvam nolim tamen existimes ob hoc

ipsum

ipsum venenatas esse. Consvetudini vestratium consvetudinem aliarum gentium opponô: nec qvid â paucis fiat attendo, sed qvid â multis imò qvid rectè, non qvid â vulgo. Supereſt ut expendamus an coloſtrum qvia purgans eſt, infantibus utile. Hoc tibi non admittendum censes; cum in utero excrementa ex alimenti coctione resultantia, natura notis sibi viis expellat atq; in lucem edit: fœtus ob prohibitam transpirationem copiosiora excrementa colligere: ab omnibus item ubicunq; collecti, naturam suis sese viribus expedire posse. Hic verò confidenter assevero fœtum â primis ſtatim mensibus excrementa congerere; non tantum in gyris inteſtinorum; sed etiam vesica & cyſti fellea, antequam παρέγχυμα suum jecur, sive rubicundum subſtantiæ colorem acqvirit. Hinc copiosior sensim eorum proventus eſt, qvàm prohibita transpiratio; coercito circa viscera calore tantum abeſt ut augeat, ut potius imminuet. Vindicat qvidem sese ab inutilium onere provida rerum magiſtra; sed hactenus ut respiciat usum & præsentem & futurum. Aqvosa igitur excrementa dum in utero fœtus adhæret, in amnium expellit, qvorum utilis colluvies ad enixus facilitatem loca

mater-

materna laxat. Non fœculenta alia, qvæ retineri præstabat, usq; dum ex angustiis uteri soboles prodiret. Ut edita proles citius ab excrementis liberaretur lac parabat qvod non tam aleret, qvam collectas in primis viis sordes elueret, ob inqvisitam â diuturna retentione spissitudinem difficile cedentes. Inde laxantium usu necessitas invexit, apud eos qvi infantibus Colostrum subducunt, & exhibiti cum saccharo butyri felix successus, qvam rectè commendas. Malè qvoq; affectis infantulis obretenta procul dubio prava excrementa. Colostro opusesse, utpote familiari ipsorum temperamento, docuit te matrum solicitudo: nam ut anticipata purgatione superfluorum sanos præservat; sic mali habitus curat ablata morbi causa. Cogitas itaq; naturam lactis primi medicamentosa qvalitate, non exitium fœtus, sed salutem moliri: nec Spigelium falsi commercium mereri, qvum de iis scribat, q̃væ operis sui conservatrix natura statis immotisq; legibus, atq; ut cum Hippocrate loqvar εἰς ἄριστα ὁδεύουσα, generat; non qvæ præter institutum & ex accidenti: primumq; lac si bene sana mater sit intrepidè infantulo dari posse, & debere: si non est, me qvoq; judice butyrum saccharo ex-

to exceptum præbeatur primitus ; & ſentinam exhauriri patiar in ſpem melioris proventus. Habes Vir Excellentiſs, qvod per occupationes impetrare poſſum: id ſi libero pariter ac benigno judicio expenderis,non erit cur in aliis obſervantiam meam deſideres. Vale.

XXIX.

Conſultatio pro Illuſtrisſimo & Excellentisſimo Gallaſſo.

AFfectus Illuſtriſs. Domini varia nobis referuntur, mictus ſymptomata, qvæ Podagra ſubſecuta comitante pariter febri. Mictus ſymptomata ſunt Stranguria, Dyſuria, Iſchuria, qvæ partim excretione calculi, partim acrimoniam urinæ demulcentibus ſublata fuere. Podagra ſolitò moleſtius crurum debilitatem attulit graviorem. De hac ipſa tamen veluti evidentiora omnia ſunt; ita obſcuriora pleraq; circa Stranguriam, Dyſuriam, Iſchyriam. Cum enim tam renum qvàm veſicæ affectæ atq; obſtructæ ſoboles ſint: nec renum tamen cum ureteribus affectorum, ſigna declarantur: nec ſatis confirmatum, qvæ læſam obſtructamve fuiſſe ve-

ficám afferunt, qvum ponderis dolorisq; fenfum abfuiffe commemoretur, nec cathetere qvicqvam exfpirari potuerit. Facile tamen mihi perfvaferim, & ftillicidium urinæ & ejusdem difficultatem ac retentionem affecta propriè vefica contigiffe, qvod moleftiæ & cruciatus ab urina fuppreffâ, circa regionem veficæ adeoq; fundum corporis ut fcribitur acciderint, atq; extremitate penis: qvodq; excrementorum alvi retentio tunc pariter contigerit; haud dubiè inteftino recto ob tumorem obftructæ veficæ, conftipato. Qvocunq; verò modo fe res habeat, illud palàm eft urinæ difficultatem & retentionem à craffo vifcidoq; muco, præcipuè autem calculo præfente originem duxiffe, qvod exemplis & obfervationibus qvotidianis ut confirmemus fuperfluum eft. Qvemadmodum nil attinet anxiè disqvirere, in vefica calculi, an renibus concreverint: plures item adfint, an unicus productus fuerit: cum certiffimum fit â renibus utrinq; per ureteres in veficam defcendere arenulas & fabulum. In renibus etiam, atq; ipfa pariter vefica lapideam foliditatem eadem acqvirere, nec figna utrobiq; adeò de calculo, nedum calculorum numero extra tenebras pofita funt, qvin mentis humanæ conjectu-

jecturam ſubinde fallunt. Podagram procul dubio fluxio invexit ab humore pituitoſo: eaq; mitior ſi ſincerior fuerit humor; moleſtior autem, ſi acri ſalſoq; ſero permixtus. Ab eodem intra venas aut circa jecur putreſcente, horrores & febris proprio ſtipata ſymtomatum ſatellitio dependent. Cauſa itaq; communis affectuum omnium pituitoſus humor eſt, ſero ſalſo, tartareoq; plus minusve impurus. Generatur hic ob ventriculi & capitis humidam intemperiem nativi caloris languori conjunctam: ſalſedinem & fœculentiam exſerit tartaream ob jecoris & renum exſuperantem calorem: Retinetur ob expultricis debilitatem, partim in renibus & veſica adeò tenuiore parte diſcuſſa craſſior magisq; vixida redditur, parte verò ſalſa, tartarea & terreſtri in calculos compingitur: partim circa pedum articulos, adeoq; membranis, tendinibus, nervisq; tum repletis, tum acrimonia lancinatis dolores accerſit. Nativam viſcerum δυσκρασίαν auxere commiſſi in rerum non naturalium uſu errores freqventes, atq; inter arma belliq; diſcrimina vitæ, victusq; ἀταξία ſumma, &c.

XXX.

Ad Clarissimum Marc. Aurelium Severinum de Venæ salvatellæ Sectione, pro Spigelio 25. Augusti.

IN Spigelium animadversionem Tuam expendi, inclementem utiq; nimis & acrem in virum tam eruditum, operumq; naturæ investigatorem eximium. Conatus ille fuit (sic enim per modestiam loqvitur) causam indagare, cur in melancholicis affectibus sectio salvatellæ profuerit, cum id magnos autores certa docuerit experientia. Tu fundamentum Spigelij ambiguum reddis; qvod in anastomoseon freqventia locat, & nescio qvibus titulis proscribis: tum arteriosi sanguinis evacuationem in melancholicis affectibus simpliciter damnas. Ego Te cum Spigelio in gratiam redire malim, qvamvis eum Præceptorem non habuerim. Ac de anastomoseon in extremis manuum, pedum, narium addo auriumq; freqventia majore, non est cur dubites; verissimam rem adsevero, & qvotannis evidentissimam observo. Cave tamen hic ἀναστομοῦντα ἀγγεῖα, de junctis venarum & arteriarum osculis tantum accipias; sed præcipuè de perviis membranis firmo accedente

dente harum nexu, qvem anaſtomoſeos modum, in infantium corculis, inter cavam & arteriam venoſam dudum agnovere rei medicæ conditores. Neq; improbabile hic qvicqvam eſt, ſi partes conferas officij communione pares, ſi dextras ſiniſtris & vice verſâ; qvin potius ut cum Hippocrate loqvar εἰς ἄκρον ὁδευούσης φύσεως, vi & induſtria ſumma. Qvod reliqva concernit, ſcire Te par eſt non fuiſſe Viri Præſtantiſſimi mentem in omnibus affectibus melancholicis ſectam ſalvatellam ſalutem promoviſſe. Cur enim hoc impingam defuncto & tot pariter ἀλογίας, qvas diſertè pariter atq; ingenioſè collegiſti? cur id tribuam Viro extra aleam doctiſſimo? Crediderim magis reſpexiſſe eum ad melancholicos affectus, qvi oriuntur per conſenſum, ut loqvuntur Practici, totius & potiſſimum cordis, adeoq; vel ob hujus vitium proprium vel ob intemperiem jecoris & lienis, ſive ſeorſum patiantur, ſive junctim. In his itaq; caſibus qvum peccans materia, non tantum in venis ſit: ſed etiam arteriis ob neceſſariam ſanguinis per arterias in venas παλινδρομὴν: potiſſimum corde ipſo παρὰ φύσιν affecto: confidenter ex ſalvatella ſan-

guinem mittam. Et qvid inutiliter? Venæ enim sic affectorum etiam in partibus extremis amplæ sunt & turgidæ, exitumq; materiæ imprimis negant, sanguini præcipuè permistæ. Ducitur & qvæ in venis peccat, & qvæ nocet etiam in arteriis, pari viscerum commodo (magis autem cordis & lienis). Qvin & modi hic imperator Medicus esto, ne viribus detrimentum afferatur qvæ lex veluti Lesbia norma, medicam omnem molitionem definit. Atq; sectio, inqvis, venarum pedis idem hic præstabit emolumentum, adeoq; superstitiosè magis qvam circumspectè ad particularem manus venulam respexit Adrianus. Ego de emolumento certus sum ob succi peccantis naturam, qvia καϑάρσιμος & viscerum si cor excipias & caput propinqvitatem. Neq; hoc in dubium traxit Spigelius, qvem scio funem cum iis haud duxisse, qvi certis manuum pedumq; venis eligendis, vel in discrimen rapere malunt ægrum, qvàm discedere paralogismis. Tantum est, qvantum ad animadversionem Tuam, ex jussu Tuo & pro amicitiæ nostræ libertate proferre debui, imò qvantum per occupationes potui. Benignitatis tuæ fuerit, ea hæc expēdere lance, qva soles cætera, qvæ tenuitas mea abortire

magis,

magis, qvàm parturire consvevit. Vale feliciter. 25. Aug. 1642.

XXXI.

Clarissimo Liceto. De Paradoxo Harvejano.

Diu est Clariss. Vir., qvod à finitimo terris sidere detineris cui majestatem asseris, asserto congenitæ lucis honore, dignè adeò qvem pro Eudymione amet Luna, qvemq; osculo divino muneretur. Revocare tamen te malim ad qvæ propius oculis nostris admovit natura ad hominis scilicet contemplationem, & qvam Pythius exigebat Apollo, τὴν σεαυτῶ γνῶσιν. Eqvidem mundi & hominis analogiam qvanta cum ingenij doctrinæq; laude protuleris etiamnum animo obversatur. Hæc ecce habet hic Eleusis qvod ostendat revisenti. Harvejum nostrum si audis, agnosces cœlestem sanguinis & spirituum cyclum, dum is è sinistro cordis thalamo arterias ingressus, ex arteriis per venas in dextrum cordis sinum regreditur: patebit hic qvoq; astra solem suum salutare, eidem se jungere, ab eodum sese disjungere: terram microcosmi per vices siderali face lu-

ſtrandum eſſe, & illam humiditatum colluviem perenni acceſſu ac receſſu intra alveum ſuum pari cum Oceano paſſu conſervandam. Mihi indicem intendiſſe digitum ſatis ſit. Tu rem ipſam qva polles judicij dexteritate expendes, certus non in generatione tantum rerum, ſed eorum qvoq; conſervatione διαυλοδρομεῖν τὴν φύσιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ut Philoſophi verba uſurpem. Vale feliciter.

XXXII.

De Suffocatione Uterina.

Ad Clariſs. Dn. Soncinum.

QVum exhibita mihi pagina qva mirum Nobiliſſimæ Virginis affectum accuratè deſcripſeras, diutius intra manus amicorum detenta fuerit, tardius qvàm par eſt ſententiam meam Excellenti Tuo judicio exponam, idq; vel eo paucioribus in præſenti facere cogor, qvo major occupationem ſeries, mentem pariter ac ſtylum aliorſum compellit. Atq; affectum ipſum Virginis ſi uterinam ſuffocationem pronunciem, nec ſymtomatum prohibeor varietate qva vitales animalesq; functiones peſſundentur, nec terminatione

parq-

paroxysmi per effluxam ex oculis lacrymam, cum & accidentia qvæ recensentur dudum in hystericis observata fuerint, neq; illacrymatio copiosa, qvamvis insolitum in hoc morbo opus ut viribus naturæ dispar, aut modum implicat ejusdem huic instituto adversum. Partem morbo obsessam præcipuè uterum arbitror, in qvo languidam expultricis vim & tardius fluentia menstrua & paucos deinde post menses suppressa palam faciunt. Hunc itaq; graviter obstructum esse, vix ambiguum videtur, aut simili malæ compositionis vitio detineri, qvod in hujus conditionis ægris freqventius defunctorum Anatome, qvàm Medicorum conjectura patefecit. Uteri labem & retentam menstruorum eluviem, ingens naturalis œconomiæ detrimentum subsecutum est. Nam restagnans ad jecur & lienem impurus sanguis, concepta putredine validam febrem excitavit, intemperiem jecoris ac potissimum lienis præcalidam adeòq; æstum præcordiorum invexit perpetuum, utcunq; discussa febri. Causam proximam sævissimorum symtomatum agnosco vaporem malignum & narcoticum, ab utero ascendentem, cordi sed præcipuè spiritibus animalibus totius substantiæ proprietate infestum. Elevatur hic pri-

mariè

mariò qvidem ab utero ejusq; vasis, fœculento, corruptoq; sanguine & semine infarctis; secundariò â visceribus, restagnantibus ab utero perversis humoribus persusis unde ad eorum vel mediocrem compressionem, tanqvam commota sentina, perniciosæ illius auræ afflatu functiones animales percelluntur. Cumq; hæc fœculenti sanguinis congeries, qvoniam indies accessione materiæ novæ auctior, qvasi fermentescit simili melancholiæ typo determinatis intervallis Naturam lacessit & oppugnat. Neq; obstat qvod sensus formiculationis â pedibus initium ducat. Etenim vermiforme uteri ligamentum dicam an processus cum in membranosum tendinem qvi pedem universum involvit & tibiam, expandatur, facilem eorum cum matrice consensum agnoscere licet. Majus negotium facessunt circa superfluorum excretionem observata symptomata. Nam urinam qvod longis aliqvot dierum intervallis profundit & tum qvoq; modicam qvantitate utcunq; referamus ad æstuantium viscerum calorem, serum in sanguine redundans absumentem, qvia sanis etiam animantibus, qvalia aves, pisces, atq; inter qvadrupes testudo, vel in nutrimentum partium ignobilium vertit Natura, vel

per

per ἄδηλον διαπνοὴν discutit. Biliosum item excrementum qvibusdam animantibꝰ ob sanguinis singularem puritatem deesse libens Philosopho concesserim. At alvi excrementa integra jam qvadriennio ægram haud egessisse mentis meæ conjectura non capit. Eqvidem si de plantula nobis disqvisitio foret, in promtu pariter ratio foret, & τὴν πεπεμμένην τροφὴν cum Stagyrita, alimentum jam ante à terra subactum, absentium excrementorum causam allegarem confidenter. Nunc de homine solo scribo, cui juxta cum reliqvis omnibus perfectis animalibus, Aristot. (de part. animal. lib. 2. cap. 10. duas assignat ἀναγκαιότατα μόρια, partes summè necessarias, unam qvæ cibum recipiat, alteram qvæ excrementum excludat, adeoqve in vacca Perinthi meatu naturali clauso per vesicam excrementum alvi transmissum fuisse l. 4. part. c. 4. Simile bis in praxi observavi & freqventius in abdominis fistulis ad intestina pertingentibus tum ipse tum alii dudum notarunt. Ab Ileo & periculosa Enterocele constipato, rupto, contortove intestino qvid contingat notissimum est. Chamæleontem olim cum abdomen sectione aperirem, fœces utcunq; paucas

paucas & ſiccas in gyris inteſtinorum deprehendebam, cujus cibus qvemadmodum pauciſſimus, & rarò aſſumitur; ſic alvi excrementa vix uſpiam apparent. Jam ad cauſas ſi convertar portentoſi ſymptomatis; In calorem referendum eſſe potiſſimum, palam eſt, in nob. pat. liene & jecore valdè intenſum.

Hic verò rapere cum humidiore chyli portione atq; attrahere craſſamenta poteſt, eademq; impingere viſceribus: qvod ſi in virgine ægra contigit, jam dudum viſcera naturalia cum meſenterio ac pancreate peſſimum in modum obſtructa, tumefactaq; nullam amplius actionem corpori ſalutarem obirent. Aut reſolutâ humidiore chyli parte, fœculenta relicta ſenſim indurare, ipſis inteſtinorum tunicis velut agglutinare calor idem poteſt, cujusmodi exemplum exhibuit mulier Veneta, cujus tenuibus inteſtinis aperto per ſectionem abdomine, ingens qvantitas flaveſcentium ſordium, lapidea duritie ita accreverant, ut citra vim ab interna inteſtinorum tunica ſeparari neqviverint, ſummamq: viventi difficultatem alvi concitarant. Sic in deſtillationibus artificioſis ſuccorum, poſtqvam exhalabilia omnia calor reſolvit,

qvod

qvod ſuperſtes eſt craſſamentum, fundo vaſis obhæret; id verò ſiqvidem in nobili ægra obtinet, non obſcura fuerit & ventris durities, & pondus aſſiduo doloris ſenſu moleſtum. Horum autem ſi nihil evenit, facile adduxeris ut mihi perſvadeam, ut fallaciam huic rei ſubeſſe muliebrem, exiguum qvid reſiccati ſtercoris pro nullo ducentium: aut cauſam intercedere qvæ Phyſicæ limites excedit. Sed de prognoſi & remediorum inſtruenda acie aliàs: mihi pauſam hîc imperant occupationes. Vale Clariſs. Vir & abſenti ut facis amorem perpetua. 21. Octobris. 1642.

XXXIII.

De Eadem. Ad Eundem.

DE cura perfecta Nobiliſs. Virginis cujus nuper ægritudinem expendebamus, ſpem omnem abjeci, qvid enim in diuturno pariter atq; atroci affectu, proficiunt remedia? poſtqvam uterum & naturalia viſcera non σχέσει ſed ἕξει qvadam occupaſſe videtur. Auget eventus melioris difficultatem ægræ conditio. Virgo enim Deoq; ſacra, qvam omni præſidiorum apparatu excipere fas non eſt. Op-

pugna-

pugnare tamen & minuere, par eſt, qvod tolli qvodq; deleri neqvit. In cujus expeditionem duò præcipuè reſpicienda exiſtimo. Uterum ut corrupta in vaſis ejus materia ſubducatur, ipſusq; roboretur. Viſcera naturalia, ut fervor eorum mitigetur, atq; eorum ab humorum fœculentorum incurſu obſtructio, qvantum fieri poteſt ſummoveatur. Utrumq; aut nullis aut non niſi blandis remediis obtinere licet, in tanta virum jacturâ. Igitur ut paucis proponam, qvæ Viro Clariſs. notiſſima ſunt Inter Chirurgica moderatam ſanguinis miſſionem in ſaphena pedum menſibus ſingulis, circa primam lunæ qvadrantem utiliſſimam cenſeo. Fonticulum item in utraq; coxa: tum veſicantia ibidem ſed altius verſus inguina, poſt phlebotomiam admovenda. Sub imminentem paroxysmum frictiones pedum, aſperæ ligaturæ validiores, & cucurbitulæ ſine ſcarificatu, flamma tamen copioſiore indies impactæ opitulabuntur. E Pharmaceuticis, ſi de alterantibus ſermo ſit, blandè aperientia ſimulq; calorem viſcerum demulcentia cæteris præferenda: placebunt hoc nomine ſyrupi de althæa Fernel:j, de pomis, de jujubis, de glyzirrhiza, de borragine, bizanthinus cum aceto, de floribus malva-

rum

rum & meliloti, qui dilui poſſunt decoctione endiviæ, ſonchi, taraxici, rad. acetoſæ & graminis, additis prunis dulcibus, paſſulis, uvisq; paſſis. Si de purgantibus cogitamus, utilius videtur, ex pultricem potius inteſtini recti, uterumq; huic conjunctum per clyſteres & glandes crebrius incitare, qvàm catarctica per os exhibere; deorſum enim cogenda ſunt fæculenta omnia, qvæ præpoſtero motu ê ventriculo proximisq; tenuibus inteſtinis in pancreas & viſcera deinde rapit, oblita muneris ſui natura. Parabuntur Clyſteres ê decoctione centaurij minoris, rad. lapati, fumaria, hyſſopo, rad: cyclaminis, cucum: agreſt. Iridis, polypodij: cumq; validioribus pugnandum ê rad: tithymalorum, hellebori utriusq;, chamælij & thymelæi: additis ſpeciebus hieræ, diacolocynthidos & trochiscis alhandal. qvibus ſaccharum rubrum, oleumq; rutaceum, cyclaminum, euphorbij, purgantiaq; electuaria validiora jungi poſſunt.

Validioribus ob uteri labem abſtinerem. Ad corporis totius contemperationem non diſplicet ſeri caprini calidè aſſumti uſus, aut aqvarum thermalium ferri viribus imbutarum, ſaltem alterutrum ventriculus perferre poſſet. Pro aſſumendis corruptis circa uterum

rum humoribus, eodemq; roborando singulariter proderint, extractum menthæ, seminum agni casti, croci, camphoræ, castorij, myrrhæ, cum spiritu vini paratum, oleum ê succino stillatitium, balsamum orientale genuinum, eaq; succo borraginis aut endiviæ inspissato ad calorem moderandum permista, boli forma assumi qveunt, qvibus superbibendum fuerit decoctum aut jusculum supra notatis aperientibus præditum: addita artemisiæ, matricariæ &c. portione. Diætam non adjungo &c. Sorbilibus temperatis conservanda ægra. Defendat Harvæi dogma ipsi dicatum, &c. 25. Novembris.

XXXIV.

Ad Clarissimum Thomam Bartholinum. De innato Lumine.

IN animantibus non vestigia tantum lucis sed fomitem & promocondum ipsum. Neq; enim ut cum Marone loqvar:

--- ex oculis tantum micat acribus ignis

Sed toto pariter corpore bene valentium, lucidus aliqvis nitor se diffundit: qvem cum vel momento subducant morbi, qvid aliud

qvàm

qvàm obſcurare videntur naturalium fulgorem, & ut Lucretius loqvitur;

--- radios inter qvaſi rumpere lucis?

Cauſam optimè patere tibi cum Philoſopho ſcio; & ἀνάλογον τῶν ἄστρων στοιχείῳ puriorem in animantium penetralibus ignem. Igitur in contextu illo Univerſi,

Largus uti liqvidi fons luminis ætherius Sol

Irrigat aſſiduè cœlum candore recenti

Sic in animantium corpore, à corde cum calore ſpiritus ſeſe explicat cœleſtis, à qvò tam teneris in genis, qvam reliqvo membrorum habitu, ſplendor effloreſcit. In recentius mactatorum pecudum cerebro, tenuius diſſecto, nitorem aliqvem luminis evidenter oculis uſurpamus. Memini cum catuli Hyænæ viventis pericardium diſcinderem, cor igneo qvaſi fulgore aliqvantiſper micaſſe, mirante qvi ſectioni favebat Aloyſio Cornelio Conſule Venetorum. Verſus Abn Ismael Tograi ſic latino ſermone traduxi. &c.

XXXV.

Conſilium pro Reverend. N. 20. Decembris 1643. in Dyſuria.

Dysuria cui obnoxius est Reverend. patiens, accidentia qvidem secum trahit manifesta; causam verò non ita facile conjectura detegendam. Memini duorum qvi ex dysuria diem suum obierant; qvorum vesicam dissecto corpore totam albicante atq; mucosa materia plenam deprehendi (valdeq; lenta) tum generatum colli prope orificium tuberculum carnosum: qvo sese exeunti urinæ plurimum opponente crassamenta paulatim coacervata difficilem primò urinæ exitum reddebant; tandem omninò supprimebant. Aliis detentus in vesica calculus dysuriæ molestias creavit, atq; hic qvoq; vel obscuris vel nullis signis deprehensus, qvotiescunq; vel innatus vesicæ fuit, vel superficie lævis; circumfusi lenti phlegmatis veluti cysti involutus. Freqventior tamen ab acri pituitæ cum urina mistura dysuria est; ut non sine ratione Cl. Viris qvi curam ægri habent persvasum est. Utcunq; tamen humanæ mentis conjectura causam mali proximam non attingat; necessarium est, pituitam acrem à renibus adeoq; vesica divertere, temperare viscerum calorem, â qvo salsedinem acqvirit: & accuratâ victus ratione proventum ejus prohibere, idq; per ea qvæ â prudentissimis Viris optimè præ-

scripta

ſcripta video. Sanguinis miſſionem primo ex ſalvatella manus, deinceps ex hæmorrhoidibus, renum, jecorisq; calor & verſus noctem æſtus reqvirit: nec eſt, qvod eam Reverendiſs. patiens reformidet, ſi qvantitas mittatur exigua, viriumq; ſtatus mediocriter firmus. Caſſiæ uſum magis circumſpectum ſvaderem: Ea enim qvo annoſior eò calidior exiſtit; & partem ſecum humorum ad renes conducendo; calidæ atq; acris urinæ fluxum non rarò concitavit, ut dudum Fabr. Hildanus & Joh. Pigræus Medici diligentiſſimi notarunt. Hujus loco mannam; aut ex roſis violisq; ſolutivis ſyrupos: Ex agarico item aut aggregativis paratas pauculas pilulas uſurpare malim. Spiritû qvoq; vitrioli abſtinerem: tum qvia diureticus, tum qvia nec veſicæ collo forſan leviter corroſo aptus: nec ad urinæ mordacitatem minimè temperatus. Balneum qvoq; ex lacte vel aqva dulci cum refrigerantium herbarum decoctione, idq; tepidum tantum præſtaret moleſtiarum totius levamen. Ejus tamen loco ſacculi herbis remollientibus impleti; atq; in lacte decocti; perinæo atq; hypogaſtrio tepidè admoti; commodè pariter atq; utiliter adhiberi poſſunt. Hic Viris doctiſs. ὁμόψηφος paucis & ex animo conſulo.

XXXVI.

De Parte in Pleuritide affecta.

Clarissimo Baldo. 4. Feb.

SCripsi me certum esse, pleuritidem non alteri corporis parti, qvàm pleuræ convenire. Valde eam attenuari, qvum intra ejus ut vulgo loqvimur, duplicaturam ἀπόστασις contingit. Materiam in ea collectam, musculis intercostalibus internis sese contrahentibus; plurimum compelli versus pulmones. Hos sæpè cum pleura conjungi: aliqvoties etiam coaluisse, dissectione cadaverum observavi. Membranam pulmonis tenuissimam esse & porosam, idq; multò magis qvàm tympano aurium obtentam, qvàm tenues humores; & aer, & Nicotianæ fumus non difficulter transeunt: qvemadmodum & duram meningem cerebri, si auribus naso atq; ore compressis, spiritus impellatur, ut in penetrantibus cranei rimis freqventer deprehendi, illæsa penitus membrana. Optimè qvoq; memini dissectis pleuriticorum corporibus, pulmones non secundum parenchymatis latitudinem; sed qvà parte purulentæ pleuræ jungebantur corruptos fuisse. Secus in adolescente qvi in Nosocomio majore hujus urbis

Fato

Fato cesserat, res habebat: nam in diplomate pleuræ purulentam fœdamq; materiam congesserat, nondum adeò affectis pulmonibus, ut paucis jam exactis diebus mihi compertum est.

XXXVII.

Resp. ad Med: Veron. in Contuſ. capitis.

CAsus &c. Qvod si collecti circa os ethmoides sanguinis indicia vel persistant, vel alia capitis parte se proferant, etiamsi os (qvod fatuum aperire scribebat Medicus) integrum sit, ut cum Hipp. loq. ἐς πέρας ἀφήκει, l. de vuln. capitis, ad sectionem veniendum, vid. Celſ. cap. de fract. capitis. Idq; non stulta vulgi persvasione, sed ratione experientiæ subnixa veterumq; Clariss. auctoritate confirmata. Os qvidem ipsum ethmoides in homine ætatis jam adultæ, propriis suturis circundatum est, nec chirurgiæ facile obvium. Attamen supra illud in osse frontis, saltem à medio ejus & superciliis recessus fiat, oculata manus qvæ necessaria sunt perficiet. Faxit salutis autor, ut Nobiliss. æger molliore via valetudinem conseqvatur. Ita consulo & voveo.

XXXVIII.

Resp. ad Consult. 3. Mart. De Pene flaccido.

VIr robustus, pene utcunq; erecto & valido, à biennio nunqvam semen in freqventissimo licet coitu emittere potest, qvod tamen jam flaccido pene contactis uxoris genitalibus, facile excernit: adeoq; de veneficio suspicionem habent. Respondeo de veneficio rem absolutè non esse negandam: si tamen naturalis causa est; ad capsularum seminalium & prostatarum languorem adeoq; expultricis debilitatem respiciendum esse, unde neq; turgescit in illis semen, nisi praecedente copiosi spiritus & caloris affluxu post erectionem penis: neq; expellitur, nisi eodem flaccescente relaxatis ad urethram pertinentibus meatibus. In musculis etiam urethram dilatantibus simile esse vitium, ostendit qvod tensionem solitam circa radicem penis haud percipit aeger. Qvibus ita se habentibus conveniunt fomenta, unguenta perinaei & intestini recti qva respicit prostratas. Emplastrum barbarum. Victus ad calidum inclinans, usus pillul. ex castorio & caryophyllis: pene relaxato non statim se à conjuge sejungat. &c.

XXXIX. Re-

XXXIX.

Reſponſ. ad Excell. Joh. Nardium.

De Taxo & Mumia Ægyptiaca.

ARborem (Lucret. 6. de rer. natura) floris odore necantem vix aliam cum Lambino accipiendam arbitror, qvàm Taxum. Nam licet cum Junipero & Juglande gravem imò lethalem umbram obtinere dicatur: vim tamen noxiam in florum odore delitescere non vanè conjecère viri rerum naturæ ſtudioſi. Confirmat hæc Plutarchus, autor graviſſimus qvi lib. 3. qvæſt. conviv. tradidit tunc potiſſimum mortiferam eſſe Taxi umbram ὅταν ὁρμᾷ πρὸς τὴν ἄνθησιν, cum ad aperiendos flores ſuos naturæ impetu concitatur. Medicata Ægyptiorum funera, vidi ſemper è ſubterraneis cubiculis ſubducta non procul à Pyramidibus Memphis, magna ex parte loculis propriis incluſa. Hæc τύπους ξυλίνους ἀνθρωποειδέας vocat Herodotus, qvia ferè lignea erat materies: illa οἰκήματα θηκαῖα, qvia laxiora ſunt & corporum plurimorum capacia. Condimenta exqviſitioris miſturæ, vix in uno alterove, è multis mihi notavi: Pleraq; corporum exemptis interaneis poſtqvam nitro tabefacta fuerunt, piſſaſphalto condita.

Cura circa ſingula atq; ornatus omninò diverſus deprehenditur. Qvam plurima præter pannos & faſcias artifici manu inductas, nihil curioſis videndum exhibent, loculis qvoq; propriis deſtituta. Qvorundam pectora libris, chartisve complicatis, qvæ ſacris notis exaratæ, tum Deorum ſimulacris infarcta ſunt: faſciæ exterius gypſo imbutæ, hieroglyphicis deinde auro, variisq; coloribus pictæ. Semel obſervavi faſciis pretioſum ex ſerico textum, ac veluti peplum hieroglyphicis undiq; elaboratum circundediſſe Penelopen aliqvam, pendente à collo ſerico funiculo cum annexis aliqvot gemmis. Loculi cadaverum, ut ex Herodoto innui, ferè lignei ſunt, ex ebeno, cupreſſo, cedro ſimilibusq; ad humani corporis figuram exactis: memini tamen, ex integro Jaſpide loculum me vidiſſe, apud mercatorem Alexandrinum, Iſidis ſchemate artificioſo & ſacrarum notarum inſigni varietate non minus qvàm materia ſua pretioſum; ſed jam ante cadaver exemtum erat, qvam è conditorio ſuo lapis auferrebatur. Situs omnium in monumentis rectus eſt, inclinato ad parietem corpore: niſi exteriorum impulſu concidant, ventorum præcipuè, Cryptas mumiarum violenter ſubeuntium & vim arenarum;

narum, ne dicam montes inſpirantium, qvæ cadaverum inveſtigandorum præcipuam difficultatem parit. Poſitum illum pariter expreſſit Herodotus, cum refert τὸν νεκρὸν ἱςᾶσι ὀρθὰς πρὸς τὰ τοίχους. Sed de his, ſi vitam otiumq; largitur Deus, in comment: ad Euterpen hujus auctoris aliqvando pluribus agam.

XL.

Conſil. pro Eqvite Mediolan. Illuſtriſs. de Pupillæ ampliatione.

Pupillæ ampliatio, qvamvis poſt qvatuordecim dies à lectione vel intuitu literarum minutarum obſervata fuerit, ab oculi tamen valido ictu contigit. Non tamen facta ruptura, qvia æqvalis orbita pupillæ remanet, & nihil ſanguinis effuſum: neqᵹ ab incurſu humorum producta, qvia cæcitatem incurriſſet æger, id qvod factum non eſt: ſed per ictum ſimpliciter dilatata pupilla fuit; qvod utcunq; oculo diu clauſo, & appoſitis medicamentis conniverit: dato irritamento & influxu ſpirituum, ſe denuò manifeſtavit. Spes omnis in revellentibus, blande aſtringentibus topicis, & fuga rerum oculos irritantium.

XLI.

Ad Clariss. Nardium 27. Jul.

de Taxo.

VErum qvidem est propriam Parnasso Taxum non esse facta jam à diligentissimis Viris per omnes Europæ tractus plantarum investigatione. At auctor Parnasso Taxum adscripsit, à qvo hoc ipsum mutuatus Carus ille, mihi qvoq; carissimus, qvod alibi stirpem hanc nasci non observasset: potuitq; idem sensisse Lucretius, eo præsertim seculo, qvo apud Qvirites, fatente Seneca, Medicina paucularum herbarum scientia fuit. Neq; infamis Taxi proventu apud autores nostros Parnassus est, qvia non sylvulis integris; sed sparsim, raròq; in eo visitur, salutaribus multis pauca noxia velantibus, in sacra ista Musarum sede. &c.

XLII.

Ad Cl. Esaiam Sachs, Med. Cæs.

De Cacao.

DE Latomo nostro &c. Cacao fructum inter amygdalarum species dudum materiæ exoticæ Viri periti retulerunt, sive figuram

ram tantum ſpectarint,ſive temperamenti pariter habuerint rationem, qvo guſtui vix obſervabilem qvalitatum primarum exceſſum exhibet. De compoſitione verò qvæ tot peregrinarum mercium acceſſione chocolatæ nomine ex Cacao paratur, neceſſariò varium erit judicium, ſi pro libitu componentium materia ipſa variet. Qvam hic in officinis explorare potui, ea linguam meam tam evidenti caloris ἐξοχῇ afficiebat, ut tertium calidorum ordinem accedere videretur. Hanc ut inter Panaceas deponamus, non Tibi Cl. Sachſi, non mihi, ullæ mulierum næniæ perſvaſerint.

XLIII.

Cl. Horſtio Marpurgi. De Ductibus Chyliferis.

CHyliferos ductus in omnibus à me diſſectis ab annis viginti cadaveribus, & agnovi, & curioſis oſtendi. Sæpius item in infantibus tempore lactationis mortem oppetentibus, biduo, triduo & pro ut ſervandis corpuſculis hyems favebat, longioribus qvoq; intervallis cremore ſuo etiamnum plenos conſpexi; qvorum ſeriem delineatam, ærią;

inci-

incisam, in syntagmate meo, hoc, ut spero anno videbis: qvod auctius &c. Jam enim tædet me Hoffmanni nostri viri tanti, qvi veterum vestigio, nec sensu, nec ratione ulla dimoveri potest. Vale. X. Maij.

XLIV.

Ad Excellentissimum Mauritium Hofmannum; De monstri ἀνεγκεφάλου motu in utero.

UBerem cepi lætitiam è suavissimis literis Tuis vir Præstantiss. in quibus tanquam plenum extra nubem os Sol proferret, affectum in me Tuum gratamq; dediti tibi pectoris memoriam abundè perspexi. Quam auctiorem effecisti, transmissa monstrosi abortus, non eleganti minus σκιαγραφίᾳ, quàm accuratâ peritaq; descriptione tua, ut meritò gratias utriusq; nomine agam, habeamq; planè singulares. Motus autem hujus monstri tum à genitrice tum ab obstetrice deprehensus, haud secus admirationem excitet contemplantium, quàm defectus cerebri, medullæq; dorsi ipsius. Ambiguum quidem videatur, â fœtu fuerit hic motus, an à partibus

bus circa fœtum obhærentibus. Non enim raro intestina flatu palpitantia, sive embryone, sive mola gravis esset uterus, tanqvam concepta soboles moveretur, mulieres pariter atq; obstetrices delusêrunt. Fecere idem & uteri motus se ad molestorum expulsionem per intervalla quatientis, cujusmodi in hystericis admota circa fundum manu sæpius percepi. Credam tamen ab ipso fuisse fætu, non quidem blandè veluti obrepentis quod animalis facultatis majore vigore contingit; sed σπασμῷ sive concussione quadam subinde corpusculum incitantis. Hoc ut mihi persuaserim, effecit crebra fœtuum oviparorum inspectio, in quibus motus tales aliqvoties notavi; qvum placidè remoto chorio detegerentur, idq; antequam compuncti stylo sensus ullius motusq; per musculos administrandi indicia exsererent. Vim causamq; concussionis illius haud quaquam à Cerebro cujus functiones per id ætatis etiamnum sopitæ, sed à corde derivandam censui: neq; aliter in monstro proposito fieri potest. Qvamvis enim crediderim quemadmodum oculi & lingva, sic reliquas sub capite partes nervulos suos habuisse: abundè tamen notum est, nullam in iis movendi ἐνεργείαν esse

esse cum à cerebro spiritus non influit; sicuti nec cerebro, qvum à corde præsidia non suppetunt. Itaq; à diffuso vitali spiritu caloreq; tantum hujus motus fundamentum deduxerim, qui & copiosior in embryone & emicare sponte per naturam suam, atq; enitere solet: unde tam cor nativam sibi sedem, qvam sangvinem in ea, arteriisq; contentum simili πηδήσει concitat & corpusculum adeò universum sui plenum; præsertim cum à fortuitorum occursu vel impedimenta vel nocumenta ingruunt. Similia in plantis observes; quamvis nativi illius ignis sensus motumq; sensibus humanis haud ingerant; quarum plurimæ flores suos tanqvam oscula claudunt & aperiunt: sophera sephan, acaciæ folia diducunt atq; abducunt, præcipuè vere, quod elapso anno hic notum; securidicam Indicam spinosam sive Mimosam appellant herbam: non folia tantum celeriter à contactu committens, sed interpositum ramulum totum prompte contorquens; in qua non est cur de cerebro diffusoq; animali spiritu vel cogitemus. Vellem plura, nisi confertum occupationum agmen calamum sisteret. Vale. Cl. Hoffmannum meo nomine quam officiose salutes velim. Pat, 31. Maj.

XLV. Ch

XLV.

Cl. D. Joh. Georg. Volckamero
De Obstetricis officio.

RESpiro tandem à publico dissectionum solennium labore, jamq; gratissimis literis Tuis debitam diutius responsi vicem libens refero, quibus & amoris erga me tui integritate transmisso & ponderosi non calculi, sed saxei potius schemate intra vesicam humanam concreti suaviter animum meum affecisti. Dissidium obstetricum in corrigendo depravato fætus situ atq; earum perexitiosa adversus meliora monentes pervicacia plurimum mihi displicet. Officium profectò insinuandæ utero manus necessarium requiris, addo & facile & tutum. Quodq; ipse misertus periturarum, cum peritas obstetrices animosasq; non haberent, citra molestiam gravidarum sæpius in me recepi. Scio tamen plerasq; obstetrices non aggredi hoc opus, utpote quæ vel ignorantiæ suæ sibi consciæ sunt, circa internam locorum dispositionem, vel parturientis impatientia mulierumq; trepidantium clamoribus & confusione impediuntur, vel infamiæ metu, cum res ex voto non semper succedat

absterr-

abſterrentur. Neceſſarium ſcripſi, quia inter alia omnia præſidia maximè atq; expeditè perverſum infantis poſitum emendat. Facile idem, ſi tempeſtivè fiat, & antequam per violentos aliqvot, plurium horarum aut dierum enixus infans in dorſum, latera, ventremve coactus, vel oſſium hypogaſtrii pelvi inguinibus genetrici, tanquam cuneis infixus hærent, vel cum ingens mola pariter ac fætus in utero ſucceviſſet. Augebit facilitatem manus exilitas, atq; oleorum opera inducta lubricitas, ſique junctim prius inducti digiti, moxq; explicati cum ſubſeqvente manu per ambitum uteri leni flexu circumferantur. Deniq; tutum, ſiquidem uterum ambientem à ſecundinis ac fætu diſtinguere norint. Norint autem, ſi mulierum cum ſobole extinctarum uterum à diſſectione inſpexerint nexum cum eo ſecundinarum, promptamq; harum ſeparationem animadverterint. Rumpitur ipſe uterus, quod frequentius quam creditur contingit, & jam quater diſſectis à me gravidis obſervavi. Itaq; libenter obſtetrices ſive publicè in theatro noſtro ſive privatim gravidas anatomiæ ſors offerret ad inſpectionem admiſi; immò invitavi. Vellem magiſtratus quoq; hic cura

cura excitaretur atq; autoritas, juberetq; gravidarum uteros ab anatomes perito Medico præſentibus obſtetricibus aperire, ut praxeos hujus fundamenta ritè ponant. Itaq; ut paucis me expediam optimæ fuerit obſtetricis, cum prodeuntibus aquis ruptas eſſe ſecundinarum membranas, fætumq; pudendo imminere cognoſcit, ſtatim digitis tantum eo directis ſitum illius explorare, qvem ſi naturalem deprehendit, nihil porro manu molietur, ſed obortas difficultates circa magnitudinem infantis aut uteri anguſtiam externis laxantibus mitigare ſtudebit. Si contra perverſum deprehendit, maximè ſi in latera fœtum, aut ventrem provolutum advertit, protinus edicet, qvibus id ſcire par eſt, lethale imminere ſoboli diſcrimen, nec matrem adeò extra diſcrimen poſitam eſſe, moxq; vel ipſa oleo delibutam manum blandè in vaginam uteri demittet, fœtumq; levi corpuſculi impulſu, naturalem ad ſitum prudenter diſponere conabitur. Vel Medicum rebus diffiſa ſuis ſtatim non conſilio minus qvam manu promptum accerſendum præmoneat, ne per validum expultricis conatum hypogaſtrij anguſtiis impacta prole irritus in mora labor evadat. Imo ne mor-

tuo qvidem fœtu, modò genetrix extreme confecta non sit, inutilis manus opera fuerit. Ea enim cum in vaginam matricis perduci potest pedibus infans comprehensus, facile protrahitur, neq; opus est, horrida illa per manum partium laceratione. Nec tamen utcunq; hoc bene succedat, in tutò semper genitricis salus est. Bis enim notavi, cum uteri vagina, secundùm latus dextrum esset disrupta, qvamvis fœtus extinctus integre cum secundinis educeretur subseqvente ex laceratis hypogastricis vasis, enormi sanguinis profluvio, matrem paulo post fato pariter cessisse. De sellæ qvam ad umbras conformatione amplector judicium tuum: qvamvis cum non coccyx tantum, sed totum os sacrum, qvin & adjunctum os anonymum, anterius & juxta latera, laxatis ligamentis diducatur, utilissimum fuerit, parturientem in enixu monere, ut cubito innixa utriq; corpus è sella nonnihil attollat. Habes Vir doctissime, qvæ per occupationes calamo meo succedere potuerunt: è qvibus si qvid in publicum redundarit commodum, erit de qvo seriò gaudeam, mihiq; gratuler. Vale feliciter. Scripsi Patavij 20. Februarij 1647.

XLVI. *Con-*

XLVI.

Consilium pro Nobiliss. Pisaurensi.

De tumore genu.

IN tumore totius genu steatomati simili: præmissis præmitt: svasimus decoctum vel infusionem Rad: Iridis, scrophulariæ, herb. asteris, cervicariæ, virgæ aureæ. Exterius Emplast. Vigonis de ranis; Spir. salis dulcem, aut Sal. Tartari volatile, aq. scrophulariæ solutum, qvæ in hac Urbe à Viris peritiss: parari potest. Improbavimus apertionem per cauterium: qvia materia sub genu intrà max: nervos sparsa, & supra cum folliculo educi ea ratione non potest: materia ob dolorem in orgasmum rapitur, affluxu augetur; ulcus remanet vel fistula incurabilis.

XLVII.

D. Joan. Christoph. Pfôtero M.D. Monachij. De magn. calc. proventu.

SAnè rem aliqvid obtinere divini Tibi persvasum esse scribes, qvia calculi dissimiles iis qvi sectione prævia extrahuntur, qvia per canalem angustum & sine conciatu excreti fuere. Ego si τȣ̃ θεȣ̃ nomen, non pro oc-

culto ambientis, rerumq; hominem sustentantium vitio cum Hippoc. acceperis, sed pro effectu mirabili, & cujus causæ non adeò obviæ nobis sunt, facile tecum sentio. Non tam qvod per decennis pueri urethram, absq; magno dolore compulsi calculi sunt, cum satis cognitum habeam, qvid asperitate carentes calculi in ureteribus & urinario meatu, sæpe transeuntium lapillorum impetu diductis efficiant. Neq; etiam qvia insolens illarum forma. Memini enim dissectis renibus ac vesica, planè similes in cadaveribus mihi compertos fuisse, ut & nuper in corpore Comitis Arundellij, magni Angliæ Mareschallij. Sed qvoniam exigui temporis decursu, tantorum tamq; insignis copia exclusa fuit, qvibus citra extremum Ischuriæ periculum, continendis vix ea ætate par esse vesica qveat. Cogito tamen, qvotiescunq; vesicam principium semineum petrificum idq; validum viribus penitius insedit; fieri posse, ut qvum abundè materia suppetit, celeriter & confertim producat, qvod tardè alioqvin & languidè perficit. Dn. Joh. Sturmium Pharmacopæum vidi perlibenter, cui ubi se cunq; occasio dederit, operam consiliumq; meum obtuli. Vale feliciter. Patav. VI. Jul. 1647.

XLVIII. *Pra-*

XLVIII.

Præstantissimo Mauritio Hoffmanno. De pure viscerum.

OPtime facis mi Hoffmanne, qvod affectus in Te mei fiducia uteris & præclaris simul industriæ tuæ argumentis conceptam virtutis æstimationem non sartam solùm tectamq; tueris, sed etiam seriò confirmas & exauges. Casum literis tuis conjunctum libenter expendi, gravem profectò, & in qvo hosti suo jugulum præbente Natura non miror inanem qvoq; fuisse salutaris scientiæ operam. Verè Theocritus:

-- μοίρᾳσιν ἀναλθέα φάρμακα πάντα.

Existimo autem generos adolescentem privato renis ac vesicæ tum pulmonum vitio morbum contraxisse nativo partium harum calido, subministratum alimentum, non in similem subjecto suo substantiam; sed lentum atq; acre excrementum pervertente. Freqvens id in calculosis, interdum & calculo carentibus accidit. Subsecuta deinceps corrosis membranosis carnosisq; partibus exulceratio, qvæ haud dubiè ab Hornhusensium aqvarum potu plurimùm aucta fuit. Qværis præcipuè ac primò, num salvâ Harveji hypo-

 thesi

thesi, materia cum urina excreta à capite & ventriculo ad renes delata fuerit, deinde exulceratorum viscerum pus, an fætor necessariò comitetur. In primo nullum concipio signum; qvod in præscripto morbo tale qvid contigerit; fieri id aliàs posse, atq; etiam rebus Harveji firmis, facile concedam. Neq; enim ex eorum classe sum, qvi mirabiles qvas Natura subinde molitur, corporum solidorum pariter atq; humorum metastases venis arteriisq; mediantibus tantum perfici contendunt, cum fibrarum etiam inter partes distantissimas continuitas & meatuum præter vasa communia multitudo abundè ad σύῤῥοιαν πάντων facere qveat. In altero seriò nego fœdum perpetuò esse pus qvod viscera suppeditant, qvamvis enim in nativi calidi labe insigni id fieri amet; attamen, qvemadmodum ἐν ἐλλείψει τῆ ἐκπυητικῆ θερμῆ ingens pro corporum varietate discrimen occurrit, sic etiam in puris tum odore tum qvalitatibus reliqvis magna diversitas Mihi praxi Medicâ jam compertum est, collectum in utero, intestinis, rene utroq;, pulmonibus ac cerebro pus, album, purum, non βόρβορῶδες ἢ δυσῶδες fluxisse. Hisce Vale feliciter. Patav. VII. Jul. Anno 1647.

XLIX. *Illu-*

XLIX.

Illustrisſimo Epiſc. Tomaſino
De Anatomicis.

PRiſcis ſeculis Herophilus, Eraſiſtratus & Galenus ipſi tum cadavera ſecarunt, tum naturam uſumq; partium diſcipulos docuerunt. Subſeqvente ævo, qvia pauci Medicorum adminiſtrationum Anatomic. periti, diviſa fuerunt officia, ſic ut diſſector alter eſſet, alter verò lector ſive Doctor Anatomicus. Diſſectores pleriq; Chirurgi fuerunt, qvorum præcipuè intererat in defunctis diſcere, qvæ ſalutari manu in viventibus moliri debebant. Viget in Galliæ aliqvot Academiis etiamnum hic mos : atq; ante Veſalium Patavij qvoq; receptus fuit. Certum eſt Fabricium Aqvapendentium diſſectoris munere primò perfunctum, cum docendi uſu nondum adeò profeciſſet. Lectorem habuit Hieron. Capivaccium Philoſoph. & Med. Clariſſimum. Ipſum qvoq; Franciſcum Piccolomineum Philoſophum inſignem anatomica docuiſſe, abundè ſcripta ejus oſtendunt. Cæterum qvia multa docentes fugiebant, qvæ perita diſſectio patefaciebat : nec diſſectores docentium ordini naturalem partium apparatum ſubjicere

possent, denuò officium hoc, magno studiosorum fructu, uni tum doctrina, tum praxi anatomica præstanti Viro commissum est, qvi præmissa partium curiosa dissectione, singularum deinde, prout sese conspectui offerunt naturam functionesq; declararet.

L.

Ad D. Joh. Georg. Volckamerum Norib. De Obstetricum erroribus.

QVemadmodum piaculare sanè facinus gravidam nondum maturo partu ad fœtus enixum compellare, sic prudentis obstetricis est, partu jam instante, fœtuq; ad extrema vaginæ matricis converso, adeoq; expultricis conatu insurgente, pavidam mulierem, & agendorum ignaram verbis excitare, atq; ad opus naturæ promovendum adhortari. Tunc verò secundinis intus ruptis aqvæ primum excernuntur, subseqvente deinde fœtu: nonnunqvam expultrice languidius agente secundinæ diutius integræ permanent, & vesicæ instar aqva tumentis circa pudenda genetricis obhærent. Qvo in casu rectè ab obstetrice rumpuntur, ut prodeuntibus aqvis faci-

facilior fœtus expulſio conſeqvatur, felici eventu rem abunde comprobante. Baſſana noſtra obſtetrix Patavina in muliere cui parturienti aderam admoto ſacchari acuminato fragmento, exitum aqvis parabat, qvibus paulò poſt infans ſuccedebat. Sanguinis misſionem ſub extremum partus tempus imperatam omninò deteſtor, niſi vel inſignis plethora ſanguinisq; motus præpoſterus, vel ſingularis in veſtratibus naturæ proprietas facinus excuſet. Memini aliqvas ê plebe inſtante ferè partu enormi ſanguinis per vaginam uteri fluxu vitâ defunctas fuiſſe: qvibus providè inſtituta phlebotomia forſan ſuccurri potuiſſet. De memorabili corrupti fœtus hiſtoria gratias ago ſingulares, agnoſcoq; concepiſſe ante mulierem, qvam orificium uteri vaginæ membranæ annatum fuit, aliàs jam bis obſervaſſem ab effuſo intra tunicas vaginæ ſanguine, in partu difficili pudendi labrum ingenti tumore diſtentum fuiſſe, qvo aperto, ſanguineq; atro paulatim evacuato, mulieres evaſere. Vale. 8. Auguſti 1647.

LI.

De Statu oculorum Illuſt. Baronis â Degenfeldij.

Jam

JAm qvatuor exacti menses cum Nobilis. Baro Degenfeldius annorum novendecim, temperamenti humidioris & calidi, prope Ocanum Dalmatiæ oppidum Sclopeto manuali graviter sauciaretur. Intravit globulus sub orbita media oculi dextri, perfractoq; nasi meditullio, suborbita oculi sinistri paulò humilius erumpebat, lacerata ad angulum internum palpebra. Sensit in momento oculum utrumq; violenter sibi inverti, moxq; subortis tenebris, qvamvis tunicæ sensibiliter læsæ non essent, visum penitus amisit, Jaderam delatus â Medicis & Chirurgis, ut ex eorum scripto constat singulari solicitudine exceptus fuit, qvi sanguinem per vices miserunt, blanda purgantia, victumq; tenuem præscripserunt. Oculo repellentia modica, mox leniter discutientia. Vulnus ipsum decenter tractatum intra paucas septimanas expulsis aliqvot ossium squamis penitus coaluit. Patavium ad Nob. Domini matrem delato ægro, Viri Clariss. Dn. Bened. Sylvaticus Pract. Profess. primar. tum D. Joh. Veslingius Anat. & Phil Profess. prim. loci, tum D. Petrus Marchettus, in consilium adhibiti fuerunt. Observarunt oculi utriusq; palpebras, ab affluxu tenuis pituitæ tumentes, leviterq; sine doloris

sensu

ſenſu rubentes, qvarum ſiniſtra prope angulum internum plurimum relaxata propendebat. Oculi detecti emaciati, collapſiq; videbantur, albo ipſorum partim rubente, partim liveſcente. Pupilla dextri rupta intus uvea tunica, tota albeſcebat: Siniſtri & ipſa turbida ad angulum tamen externum clarior apparebat. Statuerunt damnum præſens à diſploſo oculorum inſito ſpiritu & calore dependere; ni globuli ſubter irrumpentis, flammeiq; vaporis vehementer oculos affligentis, qvæ tum ruptura mollium intus membranarum tum humorum perturbatio, atq; in craſſatio conſeqvi poteſt. Non absq; ſuſpicione oculos infernè à globulo perforatos fuiſſe: adeoq; humoris vitrei aliqvam portionem, vel ſaltem aqvei per vulnus effluxiſſe, qvod ſclerotidis tunicæ partem humiliorem diu lividam, collapſam ac veluti fovea concavam cernerent, plumbei coloris ſcobe centrum ſinus occupante &c. Progreſſum tandem ad magiſteria varia è Stibio parata, ad ſpiritus eximiè penetrantes, ſaliaq; ex viperis & humano ſanguine Hermetico ſtudio prolicita. Qvibus tamen omnibus circumſpectè adhibitis, nihil amplius profici potuit: jamq; oculi ſuperfluis qvibus ſcatebant humoribus liberati,

berati, cryſtallini vitreiq; humoris incraſſationem, tum utriusq; mutatum naturalem ſitum, manifeſtiùs qvam ante peritorum hominum viſui patefaciunt. De eventu rogati, rem in oculo dextro conclamatam eſſe pronunciarunt: in ſiniſtro, utpote paulò minus affecto ſpem utcunq; tenuem recuperandi ex parte viſus reſidere. Qvare cum fluxum humorum in oculos etiamnum perſeverare animadverterent, ſvaſerunt denuò blandam corporis evacuationem, ſanguinis per ſcarificatum eductionem, ſetaceum cervici inducendum. Et qvamvis ad remediorum uſum peſſimè diſpoſitus ventriculus ſit; pilulas tamen aloeticas hebdomatim aſſumendas, tum conſervas caput oculosq; roborantes commendarunt. Victus qvoq; rationem, condimentum, ſal, vinum, panemq, medicatum pari prudentia præſcripſerunt. Oculo potiſſimum ſiniſtro varia adhibita fuêre topica remedia, blandè calorem nativum excitantia, leviterq; detergentia, eáq; partim aqvarum partim pulviſculorum forma, qvorum uſu lumen diurnum circa feneſtras rectius diſcernere cepit. Inconſtans tamen hic progreſſus eſt, cum inſtante pluvia capitisq; ſuperveniente dolore qvem etiam euphraſiæ

aſſum-

aſſumtæ conſervam excitare dicit, obſcurior oculi ſiniſtri viſio fiat. Jam cum auſtrinum pluviumq; cœlum eſſet ceſſante per ſetacei foramina humorum evacuatione, præcedente capitis dolore, fluxio in oculos genas dentesq; ingruit, aciemq; videndi abſtulit. Nec deſtituendum tamen Illuſtriſſimum ægrum cenſent, ſupra ſcripti Cl. Doctores, ſed repetito univerſalium ac particularium præſidiorum uſu ſuppetias naturæ ferendas, qvæ in vegeto ætatis viriumq; flore, ſæpè graviſſimis affectibus, ſupra ſpem Medicorum eluctatur, XXII. Anno 1647.

LII.

An mola uteri qveat eſſe tumor ejus?

AD molæ præſentiam inclinare video Excellentiſſimos Viros, adductos rationibus haud infirmis. Nihil obſtat tamen, qvo minus perſvadear, uteri ipſius latus ſiniſtrum in tumorem ſcirrhoſum, utcunq; non exqviſitum, eſſe ſublatum. Qvia viſcidus aterq; ſanguis prius in ſubſtantiam ipſam uteri facilis diffunditur, qvam ad res in utero contentas perveniat. Dolor qvi nunc intenſior

nunc

nunc remissior percipitur, non à mola immediatè ullâ; sed membranosis nerveisq; partibus, vel pondere pressis, vel distensione violenta distractis sub tumoribus qvoq; frigidis ferè percipitur. Adest inæqvalitas & renixus ad tactum insignis, utrumq; commune accidens tumorum qvos ater ac crassus humor invexit. Amplum admodum tumorem esse credam. Nam talis sæpe tùm in uteri cavitate, tum ejusdem substantia deprehensus. Decedebat in Xenodochio hujus urbis ante triennium mulier, à plerisq; pro hydropica habita, cujus sarcoma uteri fundo innatum, libras qvadraginta ponderis æqvabat: cujus lien qvoq; ingenti tumore distentum erat. Exscindebam mense octobre anni exacti steatoma, qvod capitis humani magnitudinem superabat, à vagina uteri propendens, bajulæ virginum claustralium S. Agathæ. Celeriter qvoq; tumor hujus generis augeri potuit; qvoniam in conceptionis tempus calamitas incidit. Ab eo enim tum rarescit paulatim uterus tum laxior ob distensionis necessitatem evadit; adeoq; tunc omnis generis humoribus imbibendis aptissimus existit; haud secus ac lien, qvales nobilis ægra menstruis intervallis excernit, qvamvis vero similius sit,

non

non tam per uteri fundum; qvam per vaginam ex hypogaſtricis vaſis colluviem ſupervacaneorum expelli. Neq; contremiſcentia certum molæ reſiduæ; ſed languidi ſub expultrice debili conatus ſignum exiſtit, adeoq; tam in puerperis, qvam fœtum geſtantibus obſervatur.

LIII.

D. Gvilelmo Deichman circa promotionem publicam Gymnaſij Patavini.

ACcepiſſe Te meas juxta cum adjunctis Illuſtriſſimi Procuratoris univerſitatis noſtræ & Clariſs. Sylvatici literis, eò minus dubito, qvo certior jam factus ſum, ab Illuſtriſs. & Excellentiſſimo legato Veneto; illas ad Te curatas fuiſſe. Itaq; ſuperſediſſem præſentibus niſi denuò XXVI. April. exaratis ad me literis, cum redditæ meæ nondum eſſent; idem qvod prioribus, petiiſſet: Etenim privilegij à Carolo magno tanqvam fundatore huic Gymnaſio conceſſà copià, ut aſſerunt Viri rerum Patavinarum peritiſſimi, nulla proſtat: Nec fundatorem illum Lycei noſtri fuiſſe, qvemadmodum nec Fridericum Barbaroſſam,

rossam, qvamvis eximio favore illud qvidem prosecutus fuit; utpote qvod longè altioris originis esse vero maximè consentaneum à me habitum fuit. Eugenius sanè IV. Pontifex Patavinum studium inter cætera Italiæ generalia studia antiqvissimum & celeberrimum esse constare scribit (in privilegio Anno cIↃ CCCC XLVIIII. concesso.) In privilegio item Clementis VI. Pontificis cIↃ CCC LXXVII. consvetudinem creandi Doctores ac Magistros in urbe Patavina inviolabiliter observatam, tanto ab hinc tempore viguisse, ut de ejus contrario memoria non extet. Nec inficias tamen ire qvisqvam potest, nisi cujus animum vel stupor hebetavit, vel occœcavit invidia, rem tanta boni publici cum utilitate conjunctam, ab optimo qvoq; Imperatore Romanorum probatam, ac summopere laudatam haud fuisse. Præsertim cum Patavium utpote ab Antenore Trojani sanguinis Principe ortum, Romanos ab Ænea & Ascanio heroibus profectos veluti constanti amicoq; fœdere complexa fuerit, cognatos suos perpetuo dilexerit: & cum id res efflagitaret, adversus hostes strenuam iis operam navarit. Ipsi adeò Patavini cives ab S. P. Q. R. summis honoribus digni habiti, factiq; semper fuerint,

rint, ut clarè satis historiarum monumenta loqvuntur. Qvamvis mirum non sit, haud exstare vetustiora Imperatorum Principumq; privilegia, cum ea in urbe aliqvoties inimica manu diruta, incensa & direpta: Qvoniam facilimè cum aliis nobilitatis ac antiqvitatis suæ insignibus aboleri potuerint. Qvò procul dubio respiciens supra scriptus Eugenius summus Pontifex, in Privilegio superius allegato, *Motu* (inqvit) *proprio non ad alicujus preces, omnia & singula privilegia, libertates, exceptiones, concessiones & indulta alia eidem studio tam per prædictos* (Urban.IV. & Clem.VI.) *& alios Romanos Pontifices præ decessores nostros, qvàm per Imperatores aut alios temporales Dominos hactenus concessa, qvorum formas & tenores in præsentibus pro expressis haberi volumus, rata & grata habentes illa autoritate Apostolica tenore præsentium confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus omnes & singulos si qvi intervenerint defectus eodem motu atq; autoritate supplentes.* Atq; utcunq; hæc non sint, qvæ certè verissima sunt: qvis, nisi manifesto bonæ mentis deliqvio correptus, hæsitet, laudatissimam pariter atq; antiqvissimam consvetudinem, puta docendi Doctoresq; creandi, optimæ adeò legis vim obtinentem,

ſub regio Sereniſſimæ Reipubl. Venetæ nutu atq; autoritate inviolabiliter hactenus propagatam ubicunq; gentium Doctrina ſedem ceperit, amplectendam animiq; grati debito cultu venerandam eſſe. Vale præſtantiſſime Vir & æmulos invidosq; eximia virtute qva polles, vince. Patav. 26. Jul. Anno 1647.

LIV.

Ad Cl. Ovidium Montalbanum Bon. De Lap. Lucifero.

QVamvis haud reperiam cur Liceto noſtro magis qvàm tibi calculum porrigam. Neq; enim aliunde lapidis illa diſpoſitio concipiendi luminis, qvàm â particulis ſulphuris calcinatione attenuatis, qvas ex eo copiosè exhalare odor arguit, qvi narium ſenſum confertim afficit. Has verò ob congeneam cum igne naturam, lumen ab ambiente lucido concipere idq; conſervare poſſe, rationi maximè conſentaneum eſt, donec mutato loco adeoq; frigore & tenebris evocatas in ambitum particulas denſantibus ac repellentibus, imago luminis concepta deleatur, &c. 10. Octob. 1647.

LV. *Dn.*

LV.

Dn. Patri Athan. Kirchero de Caova.

CÆterum de Bon arboris fructû ejusq; facultate tum usu, adhuc jucunda mihi memoria supcrest: cujus decocto cum ægros visitarem ante Sorbet suffitum aromaticum atq; odoratæ aspersionem, tanqvam promulside me sæpissimè exceptum fuisse recordor. Vulgus & fructum & decoctum al Caova forsan â confortando nuncupabat, unde in peregrinorum ore Caova al Caova, chaova choube, cavè & cafè nata nomina sunt. Novi recentiores botanographos, fructum existimare buncho Abensinæ seu potius albonco. Non parum tamen me hæsitare facit, qvod cum prius evidentissimè constet, autor tamen ex quorundam relatu, rem esse dicebat de radice concussa: qvod ponderis levitatem probet, odorisq; svavitatem qvæ vel in optimo vix ulla: qvod deniq; capiti turbas excitet. Huc enim spectant verba, qvæ interpres Cremonensis Latinè (ut alia sæpius) haud expressit. Pr. Alpinus *bon* Abensinæ esse credit, qvod cum hoc, ut nosti, vulgus confundit. At calor ille tertii ordinis in Caova

minimè eſt: non item infeſta ventriculo qvalitas, validæq; ſurſum ac deorſum purgandi vires in decocto veſtigium ullum, qvod tantum abeſt ut torrefactio auferat, ut magis proferat. Neq; olei de qvo tam multæ Abenſina ex fructu bon notitiam conſeqvi potui. Sed capiti ſtomachoq; inimicas vires forſan valida exercitatio abſumit. Affertur in Ægyptum ex Jamin & Indiis qvoq; propinqvis. Copiam enim tam vaſtam, vix plures provinciæ ſuppeditent. Paratur decoctum vel ex cortice, vel ex nucleo tantum, vel ex utrisq; junctis: Ceſſitq; idem in emolumentum qvoq; capitis, qvum non rarò per δευτεροπάθειαν affici ſolet: qvod publicè receptis omnibus tamen in clibano fortiter exſiccatis ac nonnihil torrefactis ut in pulverem deinceps contundi qveant. Coctio fit in ahenis probè ſtanno obductis, furnisq; in hunc uſum elegantiſſimè exſtructis in qvibus paſta ex fimo animantium, paleisq; ſubacta ignem alunt. Ad pulveris Uncias XVIII. aqvæ Lib. XX. ut fere minimum ſumuntur atq; ad denarum conſumtionem percoqvantur, qvamvis & minus aqvæ ſumunt qvi craſſius, plus verò qvi dilutius deſiderant. Neq; opus hic percolatione ulla. Memini cum honeſtiores

in di-

in diverſorio ſederent, ac forte tenuius decoctum eſſet, jam diſtribuendo liqvori pulveris aliqvid recentis admiſtum protinus fuisſe. Hauriunt decocti Uncias X, XX. plures etiam ſine noxa ulla, bene etiamnum calidum ſorbillantes. Et qvid hujus inſumere non credamus otioſorum hominum greges, qvi nunc fumum Nicotianæ, nunc decoctum Caovæ reciprocando, integros dies in tabernis frangunt. De viribus hujus medicamenti abundè ſeſe Alpinus noſter explicavit: fateorq; non alio me præſidio, ſtomachum aqvæ non aſſueta potione ſæpè languentem, reficere citius vino deficiente potuiſſe. De latente in Coava molignitate, nec mihi neq; aliis qvi diutiſſimè in Ægypto degerunt ſuſpicio nata unqvam fuit, adeoq; nec de corrigentibus cogitatum. An autem in hoc fructu alibi producto virus qvoddam ſeſe extulerit, nullo hactenus exemplo diſcere potui. Mittam cum ſtudioſo qvi proximè Romam profecturus, animadverſiones meas in Pr. Alp. de Plantis Ægypti & Opobalſamo veterum vindicias. Vale 20. Febr. 1648.

LVI.

Pro Josepho Amadore de Chalybe.

Cum Chalybs artificium metallurgorum omnium consensu ferrum sit optimè depuratum. Scoria verò ferri sordes ejus & purgamentum ignis opera excoctum, earundem cum rubigine virium, minore tamen ut Dioscorides testatur efficacia. Nos infra scripti celeberrimi Archigymnasij Patavini publici Professores seriò testamur, qvotiescunq; pro removendis uteri lienisq; obstructionibus è ferro medicamenta paranda sunt, non impurum & sordibus suis etiamnum permistum ferrum; sed chalybem sumendum esse. Qvod si tamen apud Practicos dum impropria locutione sqvamas chalybis aut limaturam innuere volunt, scoriarum chalybis mentio fit, prudentis, doctiq; Pharmacopæi fuerit, non scoriam ullam ferri, qvippe qvam chalybs non habet, sed ipsam chalybis sqvamam aut limaturam adoptare. Atq; in veritatis assertionem hæc chirographo nostro, ac sigillo meritò lubentesq; confirmare voluimus.

LVII. *Ad*

LVII.

Ad Clariſs. Gvarinonium,
De Ductu Pancreatis.

BInis Tuis mihi gratiſſimis literis â Seraphino Ignatio filio redditis, debitam reſponſi vicem ulterius non differo: qvarum prioribus de transmiſſis primi chyloſophici tomi exemplaribus, certiorem me facis; qvæ apud me reſervo nunc donec mollis ſeſe dederit occaſio, ut Cl. promotoribus exhiberi qveant, magnum haud dubiò ad conciliandam ſibi illorum benevolentiam Candidato noſtro momentum allatura. Nec manum tamen oculosq; abſtinere potui, donec avidè perlegiſſem volumen totum: ea qvidem animi voluptate, ut feriò mihi perſvaſerim, nihil vel ad excellentis ingenij normam exactius, vel ex Tullianæ facundiæ myrotheciis ſvavius elegantiusq; ſub lepida dramatis imagine in publicam lucem expromi â Te potuiſſe: qvamvis cum operi pulcherrimo inductum nominis mei nævum agnoſcerem, non parum ambigerem, judicij tui amuſſim ſeqvi potius malueris, an amori qvo me conſtanter complecteris largiri pluſculum. Qvicqvid fuit, nec ſpernere judicium debeo tuum, nec repugna-

pugnare affectui, in cujus spem bella omnia porro debellaturus sum. Nimirum tristis videri poterat antiqvæ sapientiæ studiosis Chylosophiæ sapor, itaq; temperare placuit aspera, & museo contingere melle qvod medentes olim fecisse canit Lucretius:

---- ---- pueris cum absynthia tetra dabantur. &c.

Johannes Georgius Wirsungus de qvo altera scribis epistola, natione Bavarus erat, industriæ eximiæ juvenis, qvi ultra qvinqvennium anatomes amore incensus dissectionibus publicis occupato mihi strenue serviit. Cum fortè jam citra corticem natanti pori biliarij præparatio ad solennem demonstrationem committeretur, incidit in ductum cujus ectypum amica manu donatum dudum vidisti. Diversum observas ab eo qvem syntagma nostrum expromit, & fateor indiligenter, satisq; ruditer elaboratum. Hoc tamen scire te par est, sæpè ductum hunc porumq; bilis naturam conjungere qvo loco duodenum attingunt, tuncq; communi ostio, qvamvis tenui valvula munito intestinum aperiunt: nonnunqvam distincta, licet exiguo intervallo ostia sunt, cum porus biliarius in pancreas semper excurrat, ductusq; al-

ter

ter extra pancreas non protendatur ob duodeni cum eo nexum. Eſt autem hic ductus vaſculum ſui generis, qvemadmodum & biliarius meatus, qvanqvam ob tunicæ ſimplicitatem, ramulorumq; tenuium in pancreas diſtributionem, venæ mediocris ſpecie, tum mihi tum curioſis anteceſſoribus meis impoſuerit. Humorem continet flaveſcentem acrem, immiſſos ſpecillos argenteos maculam inurentem. At nec ductus hic nec pancreas in lienem verè inſeritur: cum ille intra pancreas obliteratis ramulis perpetuò terminatur: hoc verò per ligamentum validum, ſed breve qvidem lieni ſemper committatur, qvod figuræ, ſcilicet rerum umbræ, ſatis exactè nunqvam repræſentant. Pancreas cui uſui divina rerum magiſtra deſtinarit ultimò qværis? Sententiam ego meam in ſyntagmate edito dudum patefeci, qvam publicis privatisq; diſſectionibus confirmatus veritatis amore tueor. Tu Vir Clariſs. ſi qvid noviſti rectius iſtius (Romani Lyrici monitu) candidus imperti, ſi non his utere mecum, & in chyloſophiæ tuæ gratiam pugnantia reducere conare. Vale feliciter.

LVIII.

Clarifs. Mauritio Hoffmanno 14. Martij 1649. De Lienis Actione.

NOlim mi Hofmanne religioſo mecum ſilentio potius agas, qvàm literis. Nam ut Petronij verba mutuer: nec divinus ego ſum nec Mathematicorum cœlum curo. Iraſci qvidem tibi non potui. Brunnero tamen ſuccenſui, qvum in manu ejus literas tuas viderem; in mea nullas. Habes forſan Patavij, qvorum erga Te meritis cedere cogar, non habes obſervantia & affectu, qvo Te nunc complector, atq; amare porrò

Omnes ſum aſſiduè paratus annos.

De lienis actione jam ſententiam meam publicavi, qvam vel eo lubentius retineo, qvod in humano cadavere (tum à Ventriculo, tum à Pancreate ad lienem porrectos chyliferos meatus obſervaverim, atq; hoc etiam anno publicè ſtudioſis oſtenderim. Lienem ſanguini ad jecur eunti calcar addere tradis: qvod vix agnoſco. Fertur amnis ad vitalem focum, etiam ubi nullæ ipſum arteriæ impellunt. Qvamvis autem tum per canalem (qvem tam in adultis qvàm in embryone apertum reperio) tum per oſtiola juncta, per-

pçtuò

petuò in cavæ ramos transeat; longè tamen major ejus pars, qvia multi venæ portæ, insignesq; rami, cavæ propaginibus intra jecur nexi non sunt, in parenchyma prius jecoris refunditur; qvam ad cor ulterius assurgat. Itaq; moram aliqvam necessario trahit, ut βραδέως σπεύδων nativam perfectionem nihilominus conseqvatur. Ductum pancreatis humorem qvendam aqveum effundere scribis, qvi bilem virulentam diluat, aliterq; sentientes falsi & erroris condamnas. Tu verò mi Hoffmanne, etiam atq; etiam circumspice, an pedicis ipse careas. Nam ut humorem aqveum per ductum illum expurgari prope concesserim, ita causam nullam video, præsertim si is à liene remeat, cur is acris adeoq; facultate bili similis esse neqveat. Turbarum à bile concitandarum qvam habuerit rationem natura, tum in Cysti, tum in proximis intestinis fugere non potest. Venulas à ramo Splenico in Pancreas abire palam est; sed qvas sanguinem ex eo revehere necessum est; ex arteriis in illud affusum. Sed in usu Pancreatis longius à me recedis. Agam de eo aliàs, aut rectiùs forsan in animadversionibus, qvas ad Enchiridium Riolani meditor. Libellus Fallopij de venis an alicubi apud vos

extet,

extet, velim explores, ne fulmen in laureolam tuam incidat. Scribit enim in Enchiridio Riolanus, canales in Pancreate bile refertos, cumq; venis nullo modo communicantes à Fallopio inventos fuisse. Simile qvid refert Asellius; qvamvis in observationibus Anatomicis illius, nihil horum expressum videam. &c.

LIX.

De Succo Pancreatico. Ad Clarissimum Job. Volckamerum.

Syntagmatis versionem arbitrii tui facio: in tabulis & eorum indicibus qvæ exactius exprimenda, vel studiose corrigenda sint, monebo certior de tua voluntate factus. In usu Canalis qvem Pancreas obtinet, dubitas an succum expurget in animali sano morbisq; non confecto, acrem biliq; non dissimilem: existimasq; redundantem in chylo humiditatem potius excerni. Riolanus Anatomicorum Phosphorus (nempe artis anatomicæ lumine illustratum se scribit) sorditiem jecoris, lienis vel ipsius chyli per canalem expurgari posse credit. Profectò succum illum, sive humiditatem (ut tecum loqvar) in chylo nimiam, non

am, non ſimplicem eſſe aqvam, ſed acrimoniæ participem; adeoq; facultate ſibi ſimilem, præter experimentum particulare, illud me confirmavit, qvod natura chylo in tranſitu per duodenum in jejunum protinus admiſceat bilem. Nimirum cavere voluit aeri valideq; abſtergente liqvore, ne tenuiſſimorum ductuum membranulæ, à commeantis materiæ lentore facilè incruſtarentur, ut ſic ſcribam, adeoq; iter ipſum infarctu imminente præpediretur: qvod ſeri cujusdam miſturâ te qvoq; obtinere velle conjicio. Si qvid tenebrarum tibi ſupereſt, ſcribe ocyus & confidenter. Nam & mihi veritatis ſtudio hæc ipſa curioſius excutere jucundum eſt, Vale feliciter.

LX.

Joh. Dan. Horſtio Darmſtad.

Dubia de ductus Pancreatis uſu.

Conjecturas humani ingenii de ductus Pancreatis uſu, literæ tuæ mihi abundè propoſuerunt: pondera tamen rationesq; ſingularum reqvito qvibus fulciuntur: qvibus ſi carent, ut Sybillæ olim carmina foliis mandata, volitent ludibria ventis. Expurgari per

ri per illum acrem & facultate bili similem succum, in syntagmate nuper recuso publicè docui. Nam & in Pancreate chylum sæpè reperi, & in ejus ductu qvalem innui succum: qvamvis in cadaveribus ferè vacuus deprehendatur. Qvi fermentum in eo Ventriculi servari contendunt, sensui primum oculorum satisfaciant, dein causas memorent; cur nullus ductui cum Ventriculo nexus: cur tam amplo orificio in Duodeni finem exporrigatur. De sero libenter consentio; qvod â chylo separatur; saltem id acre, dilutoq; sale perfusum esse concedant. Neq; inficias ibo; supervacanea qvædam lienis eadem hac via expurgari posse, cum meatus Pancreati, lieniq; communes, fortuitò ab inhærente crassiore materia obstructos, dudum notaverim. Vale feliciter. 6. Maj. 1649.

LXI.

Ad Maurit. Hofmannum. De eodem Pancreatis Usu.

ME verò dudum in amorem cultumq; Tui pertraxit eximia Virtus, sedulitas, eruditio, humanitas propria tibi cum paucis illis qvibus de meliore luto finxit præcordia Titan.

tan. Auxit obſervantiam meam induſtria; ſtudiumq; perveſtigandi, qvæ ſacro ſub velo diutius natura preſſit. Ut mihi jam non proclive ſed volupe ſit, tam honeſtos conatus tuos pro tenuitatis meæ módulo ulterius promovere. Meatus lieni & Pancreati communes, aqvam lienis ad Pancreatis canalem derivare credis;ª qvam è Pancreate ad lienem chylum. Mihi utrumq; feriò perſvaſum eſt; easq; ſecretas illas vèrasq; vias eſſe, qvibus ê liene ad Pancreas & Ventriculum ſupervacua, natura expellat, qvemadmodum de venis hactenus creditum fuit; tum etiam chylum ipſum ad lienem ordinario perducat officio. Tibi ſecus videtur, qvia chylus ad Pancreas non feratur, ſed ad glandulas aliqvot circa meſenterii medium collectas: & lien ê duplici fonte chylum hauriret & copioſiorem qvàm jecur ſanguinem conficeret. At cogites mi Hofmanne aliam eſſe humani, tum meſenterij tum pancreatis conſtitutionem aliam canini. In homine qvidqvid hactenus lacteorum ductuum agnovi partim immediatè, qvamvis raris parvisq; ramis ad Pancreas porrigit qvâ meſenterio inſiſtit, partim inter numeroſas glandulas, inſtituto veluti reticulato opere furſum perducit, & ſub Pancreate

qvâ

qvâ portam jecoris suspicit in communem plexum natura colligit, similem illi qvem è nervis ad brachia dirimendis molitur. Hunc pollicis crassitiem æqvare nonnunqvam vidi, licet incisus stylos non admitteret; ab eoq; tum per latera Venæ portæ, arteriæq; cœlicæ dextræ; tum ultra portas sursum insignes ramos porrigi, ut ad Thymum cordis, & in lactantibus per latera diaphragmatis ad mammas, chyli portio distribuatur. Plexui isti Pancreas in hoc se circumfundit, firmiterq; innectit; qvæ res effecit ut doctrinæ ordinem aliqvem secutus, à pancreate meatuum lacteorum originem, saltem extensionis derivarim. In eo verò cum recentia essent cadavera, cum chylum ipsum aliqvoties deprehenderim non dubitavi, eum tum è ductibus, tum è proximo duodeno allici potuisse. Lienem ex duplici fonte chyli aliqvid haurire qvid vetat? Hauriet enim qvantum naturæ sat est, & per meatus qvidem minimè neq; numero neq; magnitudine comparandos iis qvos jecur suscipit.

Causam motus in sanguine præcipuam, cordis pulsum agnosco: per qvem cum singulis systolis exeat ex eo sanguis, totidem diastolis ingredi post liminio cogitur, blando qvi-

do qvidem; ſed inevitabili Naturæ juſſu. Itaq; decurrit ad vitæ metam ſanguis; qvamvis aliunde nemo impellat; qvamvis ab extremis corporis ſæpe refrigeratis calor eum non attrahat. Conſidera, ſâphænam illam totq; inſignes alias venas conjugibus arteriis carentes: expende lienis â Jecore diſtantiam, arteriæ ſplenicæ cum vena laxiorem nexum, exilitatem cœliacæ qvam jecur admittit. Jecoris ipſius mitem calorem, & præter anaſtomoſes canalem; vel ſolum facilime trajiciendo ſanguini ſufficientem.

Incipe qva propter novitate exterritus ipſa
Expuere ex animo rationem --- ---

At chylum noſti ingeſtorum naturam & facultatem redolere nec ſimpliciter aqveum eſſe. Addo ego per Duodenum progredienti bilem ilicet mîſceri qvod monitus â Leonico meo, veriſſimum eſſe comperi. Scilicet admiſto acri illo humore facilem aliàs meatuum lacteorum obſtructionem Natura cavente. Juro tibi cum ſupra duodenum inciſo Pancreatis ductu ſtylum aliqvando immiſiſſem tanqvam ſtygia qvadam aqva permaduiſſet, totum difficili delebili livore decoloratum fuiſſe. De frigiditate lienis non conſentit freqvens in eo acidorum liqvo-

N rumq;

rumq; fermenti vim exſerentium proventus (tanqvam Hermetico ergaſteriolo) diverſa te docere poſſunt. Ex impreſſis Francofurti Fallopij operibus qvæ affers nota mihi ſunt. Is verò in ſchol. Anatom. ſect. 4. Libellum citat Fallop. de venis, ab obſerv. diſtinctum, & Riol in Enchirid. c. de pancr. l. 2. hæc ſcribit: Sic Fallopius canales invenit in Pancreate nullo modo cum venis communicantes, qvi bile referti ipſam deponunt in inteſtina. Qvantum ccnjicio homo ingenioſus clanculum Virſungo invidet. Canales vocat, qvod Fallopins parvos meatus eosq; nullo modo cum venis communicantes, & ad inteſtina ſuccum incluſum deferentes. Sed horum utrumq; ni fallor, de ſuo nobis largitur. Fruſtra! de transmiſſo ſchemate obſerv. in eqvino ventre, gratias habeo maximas. Vermes in arteriis deprehendi rariſſimum arbitror; neq; inde tamen Riolanus conficiet ſanguinem in illis contentum circulationis beneficio privari. Tu mi Hofmanne hiſce vale feliciter. X. Maj. 1649.

LXII. *Ad*

LXII.

Ad Clarifs. Joh. Dan. Horſtium.

Dubium de fermento coctionis ubi reſideat.

GAudeo plurimum qvod habuerim qvo placere potui; magis tamen exoptem, qvo prodeſſe Tibi & fratri qveam, in qvo voto ſi propenſæ voluntati, par facultas non ſuppetit, agnoſce ſaltem conatum. Ubi reſideat, ſerveturq; fermentum coctionis, rogas. Mihi verò interius hoc naturæ ſacrarium non patet, in veſtibulo ejusdem hærenti: Si non faſtidis tamen humanæ mentis conjecturam, Ventriculum ejusq; tunicas formento illo naturaliter imbutas eſſe dixerim. Servari autem partim â relicto in eo cibi fermentati madore; partim ê liene recepto acri liqvore, non per venas arteriasq; breves; ſed ductus ſingulares dudum mihi notatos, lieni & ventriculo pro neceſſariorum διαδόσει communes; qvos & fratri tuo, ni fallor oſtendi, adeoq; per canalem pancreatis ſucci illius ad ventriculum recurſu opus non videatur. &c.

LXIII.

De Opobalsamo.

Clarissimo Viro Dn. Baldo Baldo.

GRatias fateor, singulares Præstantissimo Naudæo debeo, qvod viam ad amicitiam tuam sternere mihi voluerit, atq; aperire princeps. Vellem tamen auspicio eandem meliore potius munivisset, qvam per impolitum illud, Musarumq; corculis parum dignum opusculum. De Balsamo commotam à Pharmacopolis litem facilè forsan componerem, si tam in potestate mea foret affectus eorum corrigere, qvam asserere veritatem. Nam qvod celebre hoc medicamentum in Orientali Provincia reperiri inficias eunt, inscitiæ ipsorum condonandum fuerit. Mihi ultra qvinqvennium Memphi Ægyptiorum olim degenti singulis annis id conspectum fuit, redeuntibus è Meccâ & Medinâ indigenis, constanti omnium sermone non alibi, sed dictis in locis paratum esse atq; emptum, qvod secum attulerant. Qvibus vel eò libentius fidem adhibui, qvum & frondes secum, & fructus Balsami deferrent, non externo minus habitu, qvam viribus descriptioni Clarissimorum veterum convenientia. Non ejusdem

dem eqvidem conditionis erat, qvod communi Balſami nomine venditabant; nam ad Ægypti Proregem militumve Præfectum qvod mittebatur, tenacius obſervavi, odore ſvavius, colore ex citrino albicans, qvantitate exiguum. Reliqvum ut copioſius, ita pretio parabilius, idq; cum æſtimatione, tum bonitate rurſus diverſum. Nam vel purius erat, atq; ex plantæ ramis fructibusq; ignis opera elicitum, priori tamen & Syſtaſi, & odoris fragrantiâ & virium pariter incolumitate cognatum, qvo in dyſpnæa pulmonumq; putredine, tum dyſuria & vulneribus optimo ſucceſſu uſus ſum: vel Terebinthinâ ſimilibusq; reſinoſis plus aut minus permiſtum, cujus major longe proventus. Nec mirum id mihi viſum, cum Theophraſti qvoq; ævo ἐν Ἑλλάδι πολλάκις κεκεραμένον, in Græcia ſæpius permiſtum deprehenderetur. Qvod veſtris Opobalſami nomine Venetiis transmiſſum eſt, ſi qvidem Cairum aut Alexandriam ex Arabia delatum ſerio conſtet, non temere Pharmacopolis rejiciendum fuerit. Nam colorem qvod in eo flavum reqvirunt, pauci momenti eſt, cùm niſi propinqvum ſenectuti Balſamum eo non imbuatur. Odor utiq;, ſi promiſſam ipſis ſuavitatem haud aſpiret,

ret, ſciant vel in optimo præcipere veteres, ut ſit, εὔοσμον τῇ ὀσμῇ, odore valens, εὔοσμον ἢ εὐώδες, qva voce non jucunditatem minus odoris, qvam vigorem exprimunt. Redolet verò Terebinthinam etiam pretioſiſſimum Balſamum, qvemadmodum & cortex plantæ interior, & fructus; qvamvis in illo gratior halitus percipiatur. Lac non niſi debiliter coagulat; imò ne hoc qvidem præſtiterit, niſi recens, niſi ſpiritu etiamnum acidulo prægnans fuerit. Laneis qvoq; pannis, nec profundius inſidentem, nec diffundentem ſeſe maculam imprimit. Hoc enim, ut alteri proprium eſt, ita ſincero Balſamo non competere, antiqvitus rectè conſtitutum fuit. Atq; ut paucis concludam, Balſamum ex Arabia felici in Ægyptum delatum, atq; hinc Venetias, ſi nondum vetuſtate colore pallido, citrino, aureo, odore non inſuave, facile ſolubile, linguam clementer mordicans, qvantumvis optimi illius notas ad unguem omnes haud ferret, in Theriacæ tamen compoſitionem potius admittendum cenſeo, qvam eliſum Muſcatæ nuci aut caryophyllis oleum, temperamenti calore longius exorbitans. Tantum eſt, Vir Clariſſime, qvod per varias occupationes gratiſſimis literis tuis reddere licet.

licet. Tu Vale feliciter, & cum Naudæo nostro plurimum salve. Patavij XXIIX. Octobr. A. S. M. DC. XXXIX.

LXIV.

De Eodem. Perillustri & Excellentissimo Viro Dn. Baldo Baldo.

HAbui tandem à Clarissimo Tomasino, qvem proximis spondebas litteris Balsami liqvorem: cognoviq; simul atq; odorem hausi, illum ipsum esse, qvem in Ægypto Venetis nostris, reduces ex Arabia Mercatores venum exhibent. Hoc præcipuè τεκμηρίῳ puritatem ejus asserentes, qvod aqvæ indita guttula protinus in pelliculam sese explicat, iterumq; styli cuspide commota, colligi tota qveat, ob tenuissimi spiritus deliqvium pallidior: certi reliqvas indolis notas, ætate plus minusve provectà facilius obscurari. Qvibus eò libentius suffragatum ivi, qvo major succo cum recentis Carpobalsami sapore & odore cognatio fuit, in qvo, ut cum Hermeticis loqvar, τὸ ἔμφυτον θεῖον evidentius sensuum fidem provocat. Igitur, qvamvis transmissus mihi Balsami liqvor spontaneæ con-

cretionis lacrymam ſvavitate non referat, qvocunq; tamen artificio ſit elicitus, legitimum Balſami antiqvitus cogniti ſuccum, adeoq; Opobalſamum judico, etiamnum Arabibus, Ægyptiisq; Dohon Balſam, unguem Balſami dictum. Vellem plura, niſi publicum Anatomes officium, cui totus obſtringor, ſermonis prolixioris pauſam imperaret. Vale feliciter, Vir optime, & amorem abſenti conſerva Dedi Patavij XIX. Januar. A. S. M. DC. XL.

LXV.

De ejusdem Opobalſami odore.
Ad Perilluſtrem & Excellentiſs. Virum D. Baldum Baldi.

SCripſit ad me Reidſius noſter, lectiſſimus juvenis, qvibus lacertis ſententiam meam oppugnarit adverſarius tuus, qvam veri ſtudio, de Opobalſamo lubens, meritoq; tuleram. Hæſitavi fateor, Vir Excellentiſſime, de fronte minus hominis conſtaret, an de ſenſu; adeò tenuia nobis cum modeſtiæ,tum diligentiæ veſtigia paſſim adumbrat. Qvamvis mirum haud mihi videatur, qvoniam igno-

gnotus ipsi sum, parum pensi habuisse, qvid genus meum, qvid ordinem deceat, atq; affectuum alienorum modulo me qvoq; metiri voluisse. Retuli in observationibus meis ad Alpinum, qvod copiosius in Ægyptum ex Arabia defertur Balsamum, Odoris suavitate gratum esse. Revera enim misturam thuris, ac terebinthinæ redolet, qvorum utrumq; nec mihi, nec aliis, qvibus olfactus vitiatus non est, halitu injucundum est. Hanc in transmisso abs te balsamo seriò deprehendi, nec imponet mihi contrarium nasutus ullus, qvo minus id odora suavitate gratum judicem, qvamvis non desint, qvæ majore sese fragrantia commendent. Qvid porrò, ex unico tantum signo transmissum liqvorem pronuntiavi opobalsamum? nunqvam ego, nec uspiam. In responsione, ad Te mea, qvid mercatorum vulgus faceret, paucis innui; mihi verò alia semper mens fuit, & succum hunc nullo asserendum calculo duxi, qvotiescunq; de natali ejusdem solo, de habitudine, atq; ut in Epistola subjungi, de saporis odorisq; cognatione cum recenti carpobalsamo satis haud constitit. Sed & fidem meam suspectam reddit, tanqvam precibus aliorum, aut gratiæ tuæ sententiam largitus fuerim;

rim;

rim; fruſtra. Poſtulaſti, Vir optime, pro amicitiæ noſtræ jure, ut liberè proferrem, qvæ de liqvore ſentirem; feci igitur, qvod debui, & veritati ſuffragatum ivi, qvamvis in ejus diſcrimine nullum mihi diſcrimen eſſet; dudum à philoſopho doctus, rebus amicorum ſalvis ὅσιον εἶναι προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν. Iterum ecce teſtor, & confidenter aſſevero, opobalſamum, qvod per Cl. D. Thomaſinum mihi transmiſiſti eſſe illud ipſum, qvod qvinqvennio dum in Memphi Ægyptiorum degi, freqventer ex Arabia felici delatum conſpexi, qvoq; ipſe variis in morbis feliciter uſus ſum. Attulit hoc ipſum Cairo emptum Venetias D. Coſmus Nigronius, Venetorum ad Ægypti Proregem Legatorum ſupra annos viginti pharmacopola, Vir & artis, materiæq; medicæ peritiſſimus, & integritate vitæ cognitiſſimus. Qvæ ſi non ſatis faciunt antagoniſtæ, jubeas eum navigare prius Anticyras, hinc Alexandriam, ut rem potius ipſam inveſtiget, qvam ratiunculas venetur ſolido fundamento deſtitutas. Vale feliciter, & amorem abſenti conſerva. Dedi Patav. Prid. Kal. Dec. 1640.

LXVI. *De*

LXVI.

De Seminis ex Cambio generatione ad Fortunium Licetum.

QVæ ex secundo Capite libri tui de perfecta constitutione hominis in utero legentem retardarunt, judicium illud tuum τηλαυγὲς summissâ cum observantia reqvirunt. Dubium enim, an Cambium in particularum omnium nutritione abundans, per renes ad testes feratur, ut ob temperamenti, qva partes æmulatur, similitudinem, semen elaboretur aptum ad partium similium constitutionem. Qvia Cambium non rore tantum, sed glutine crassius, maximè in ossibus & ligamentis, non potest remeare in venas illas τριχοειδῆς, et: Ossa amplissima, uti femur & humerus, vix evinentes habent venas; qvarum tamen apophyses omnes egregiè exprimit opifex. Aurium ossicula protinus à partu non amplius crescentia, labyrinthi item, & reliqvarum cavitatum innumerabiles specus, nulla accedit vena: omnes tamen, servato temperamento, magnitudine, situ, cuniculorum flexu, idem efformat Phidias. Cambium illud numqvid & in arterias ingreditur? at earum officium, & versus extrema corporis pau-

ris paucitas id non admittit. Sanguinis & Cambij intra easdem venas oppositi motus, & ex illis eodem tempore, ne qvidem in mesenterij vasis administratur Natura. Sanguini denuo remixtum Cambium in longo ab extremis itinere non servabit temperamenti partium modum: minime omnium dum intra varicosos flexus & capsulam multiplici alterationi subjectum, in semen convertitur. Formatrix ex æqvivoco semine, scilicet qvod ex ultimo partium alimento non decerptum, producit animal temperamento & conformatione particularum omnium alteri simillimum. Igitur non opus alimenti ultimi περιττώματι. In venis & arteriis spermaticis ad testes usq; sanguis deprehenditur, & is qvidem admodum dilutus, & serosus. Tantillum ad formicæ majoris constitutionem necessarium, qvis credat, à tantæ molis particulis omnibus delibari? Igitur non materiæ apparatus, sed artificis solertia hîc suspicienda: qvi ex materia, testium vi disposita, efformare potest id, qvod nec ratio satis, nec ars ulla comprehendit. Aristoteles sanè ultimum illud alimentum sanguinem pronunciat, 4 de gen. an. c. 1. ejusq; receptaculum constituit venas: ἡ τροφὴ ἐσχάτη αἷμα: τὸ δὲ ἀγγεῖον ἡ φλή-

ἢ φλῆβη. neutrum autem proprie in Cambio expetit. Ratio, qvod effreni Venere se conficientes, tandem sanguinem fundant, non probat illud de Cambio; sed magis suspectum reddit. Ex oculorum musculis & membranis subducta Cambij portiuncula; & has ipsas partes, & humorem vitreum, & crystallinum,& fuliginem choroidi subjectam,aliaq; tam varia; tam mira, fieri necessario debere: facile redarguit natus oculatissimus ex utroq; parente cæco. Cæterum ἅλις δρυὸς dixeris; nec immerito hic tricari tibi videor, qvi aculeo nimis forsan anxius, melioribus occupationibus tuis injuriam facio. Tuæ fuerit humanitatis excutere hosce scrupos, & expeditiori pede pergam deinceps ad reliqva. Vale feliciter.

LXVII.

De eadem seminis ex Cambio generatione ad Fortunium Licetum.

Diu est, Cl. & Excellentiss. Vir, qvod levidense hoc sermonis officium Tibi debeo; cujus humanitati, qvamvis red hosti-

men-

mentum præstare possem, obstrictum me tamen devinctumq; profiteor. Exceperunt ab itinere reducem cum publici tum privati labores, calamoq; vim inferre potuit confertum occupationum agmen; non affectus, qvem tantum abest, ut locorum inter non distantia attenuarit, ut suffectis potius fomentis indies magis uberaverit. Admovi iterum oculos gratissimo responso tuo, qvod de seminis ex cambio generatione dudum benignè mihi tulisti. Qvod animum veritatis avidum nondum satiaverit, paucis judicio tuo subjicere iterum malui, qvam inconsulta hæsitatione diutius premere. Cambij partes tenuiores in venas redire posse statui. At illæ relictis qvibus erant permistæ crassioribus, non exprimunt amplius partium seu membrorum, qvibus destinatæ fuerunt, temperiem: hæc enim partium tenuiorum, crassiorum, mediæq; conditionis omnium συναγλίαν exigit. Manifestum hoc ex Hermetica misti solutione, in cujus vel phlegmate, vel spiritu frustra qvis universi temporamentum reqvirit. Item in extractis chimicorum atq; essentiis obtinet. Aurium officula, à partu mollia, cartilaginea, multoq; muco turgida esse scribis. Vellem, Cl. Licete, fideliter hoc sensus potius osten-

us oſtenderet, qvam ſuaderet ratio; mihi in nonimeſtri fœtu ſæpius oſſicula illa contemplanti, nunqvam talia ſeſe exhibuerunt; ſed ſolida firmaq; compage, flexum negantia, nec muco ullo, niſi præter naturam illapſo forſan, turgida. Tympani qvoq; cavitatem ipſam, & labyrinthum, cochleæq; flexus, cum prædictis oſſiculis eadem pluries magnitudine in nonimeſtri fœtu obſervavi, qva in conformata hominis ætate ſeſe offerunt. Ab his itaq; partibus, in adoleſcentiæ flore, ſenij rigorem obtinentibus, non eſt qvod abundantis cambij portiorem ad ſeminis generationem accerſas. Arteriæ, inqvis, dum in fine diaſtoles hiant, & initio ſyſtoles ſe contrahunt, qvaſi qvodam ſuctu cambij partem trahunt. Hoc ſanè locum haberet, ſi motus arteriarum ad ſimplicem receptionem comparatus eſſet: Nunc recipitur diaſtole ſanguis, ut protinus expellatur; Ut remeare neceſſe ſit etiam in ſyſtolis principio qvicqvid vel cambij, vel alterius ſucci, oſculis hiantibus ſeſe inſinuarat. Poſſe Naturam nullo negotio tunicis vaſorum dilatatis, per eosdem ductus ſanguinem & cambium oppoſitis motibus agere, perſuaſum tibi eſt. Mihi id præcipuè demonſtratione indigere videtur; nam in humano

mano corpore tale qvid fieri, nondum aut ratio detexit, aut patefecit sensus. Sed vacuis venulis regurgitare posse cambium arbitraris. At nec vacuas unqvam venas esse compertum habeo, nec sanguinem in eis unqvam otiose qviescere vero similius existimo. Nam ut continuus est in homine calidi humidiq; effluxus; sic continuus pariter materiæ restaurantis affluxus: isq; tanto concitatior; qvanto resolutionis causa fuerit vehementior. Si misti in sanguinea massa humores, ais, retinent intra longissimas venas; plexusq; temperamentum suum; simile de cambij partibus fieri posse. Mihi verò dubium non est, elementa in misto naturam servare suam: illud obtinere volui, qvemadmodum sanguis habet alium temperamenti gradum in jecore, alium in corde, cerebri, testiumq; plexibus, alium in venis extremarum, ita cambium ex habitu corporis, & artuum extremis reversum intra venas, sanguiniq; circa jecur, aut cor iterum permistum; intra testium deniq; varicosos plexus proprio ipsorum calore subactum, alium sibi temperamenti gradum acqvirere, qvam partes, à qvibus recessit, eidem tribuerant. A cæcis parentibus si generetur soboles, qvæ oculis integris præ-

dita

dita ſit, vitium in oculis parentum non niſi nervi optici obſtructionem fuiſſe concludis. Ego cæcos novi, recte videntem prolem procreaſſe, qvorum oculi partim hypochymate obſeſſi fuerunt, partim craſſefactis à præcedentibus ophthalmiis humoribus ipſis, vitium contraxerunt. Nec tamen obſtructis nervis opticis, ſubſtantia ipſorum ſalva eſt: medullam enim obtinent, qvamvis rariorem, qvamqve craſſius phlegma denſát & refrigerat: Hæc itaq; qvum nervi pars ſit, adeoq; nutriatur; cambium pariter ſuum poſſidebit, atq; emittet ſemen. Immo ſpiritus animalis influxu, per obſtructionem impedito, neceſſum eſt, reliqvas oculi partes, & potiſſimum humores ejusdem, temperamenti deliqvium incurrere. Sed pauſam hic mihi ſermonis imperant negotia, meritoq; prolixitatis tædium apud ſe ſubterfugere debeo; de qvo veniæ gratiam me conſecutum arbitrabor, qvando ſuaviſſimis literis tuis ſolicitum reficere dignabere. Vale feliciter. Pat. VII. Dec. 1638.

LXVIII.

De eadem ſeminis origine ex Cambio, Ad Cl. Fort. Licetum Bonon.

O Kalen-

KAlendæ Junij, qvemadmodum solennes à publicis curis vacationes nobis attulerunt; itâ delinitum privatorum studiorum suavitate animum magis excitant, & ad amicorum cultum invitant alacrius. Inter qvos cum principem te venerer, proclive mihi fuit debitum hoc gratissimis Tuis literis officium reddere, qvibus ad ea qvæ censuræ Tuæ commiseram, ingeniosè pariter atq; humaniter respondes. Video autem omninò placere Cambium in testium non substantialis seminalibus ductibus temperamenti mutationem subire, sed tantum accidentalis; fateor nec capiente nec sustinente. Nam substantiale qvidem temperamentum, in corporibus mixtis esse consistentiæ qvendam aut substantiæ modum habitumve semper concepi, non facilè sanè mutabilem, causis tamen diu multumq; alterantibus obnoxium. Succum autem qvi semen suppeditaturus hujusmodi mutationem subire, convincit qvod causarum diutius alterantium actionibus expositus sit: extemperato calidior, ex hoc iterum temperatior, ex crasso tenuior, & tenui denuo crassior evadit. Nec ambiguum id fieri posse in eo qvod perfectum aliarum partium in temperamento substantiali habitum modumve non-

nondum consecutum fuerat. Apparatum ipsum Naturæ, & operosioris elaborationis ergasterium vel oculis arbitrari licet. Porrectos in longum advehentium vasorum ductus, ex distinctis prius unitos, ex unitis iterum in capreolos veluti pampinorum minutissima cura dispersos, admotos nerveis exiguisq; poris testium tunicis & glanduloso corpore infarctos. Eosdem rursum angustatos, induratos, varicum flexu variè contortos, itinere longo reflexos; & in capsulam vesiculis plurimis direptam denuò expansos, & glandulis tandem vesicæ adstantibus connexos; non alium arbitror ob finem, qvam ut recepta his organis materia, non in primis tantum qvalitatibus, sed habitu universo mutato, exprimat, ut cum Euripide loqvar

-- καλὸν ποίκιλμα τέκτονος σοφοῦ,

pulchram varietatem sapientis opifici[s].

Auditus infantium imbecillitatem, re[ctius] ad nervorum & obtentæ potius tympano membranæ immodicam humiditatem retulerim; qvam ossiculorum. Hæc autem attritu imminui neutiqvam, mi Licete, credideris, si malleolum latè membranæ conjunctum observes; incudem item stapedemq; qva parte se contingunt, cartilaginibus suis & liga-

 mentis

mentis Naturæ providentiâ muniri: qvæ si post Anatomicos publicè demonstro qvos recenses, non obstabit eorum sententia meo sensui. De spiritibus nolim tam humiliter sentias: mihi eqvidem animæ operantis præcipua instrumenta videntur, & ex perfecta elementorum contemperatione substantiæ nobiliores, sive insiti illi sint, sive ex adventitiis. Animalium utiq; spirituum interceptionem; salvo licet peculiari temperamento, qvid conseqvatur, notissimum est. Nam & motus sensusq; discrimen incurrunt, & paulatim ex vegetis, calidis, succiplenis, debiliores, frigidæ ac macilentæ fiunt, qvarum illud per se, hoc autem ex conseqventi contingere necessum est. Galenum in Decretis, de aëris attractione, & fuliginum expulsione per arterias, tum de motu variorum succorum per eosdem canales in opposita, neq; ducem, neq; Dominum Harvejum magis seqvor de motu arteriarum certioribus experimentis subnixum: Asellium item, cujus dexteritate meatus Galeno incogniti primitus detecti sunt: adeò δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι. Rationes ipsorum non est qvod afferam, ne remeligo tibi objiciar in pleno cursu; atq; in hoc veri studio contentiosi pertinacisq; notam admit-

admittam, qvam apud Te seriò deprecor, ac detestor. Vale feliciter.

LXIX.

De Chyli Ductibus ab intestinis ad hepar: deq; Pancreatis meatu recens observato, & actione usuve visceris: Cl. Fortunio Liceto Philosopho Eminenti.

HOc agamus, Cl. Licete, atq; adsita potius, immò insita nobis penitius pervestigemus. Pusilla res Mundus est, inqvit Zeno Romanus, nisi in illo qvod qværat omnis mundus habeat. De homine qvidni simile dixerim, & pusillam plane rem esse, nisi in eo qvod qværat omnis homo reperiat. Diu priscorum sapientum animos distraxit, aspersum cælesti corpori τὸ γάλα, & fabulosi Phaetontis incendio signata via: Non minus in homine vel à Dionis Corystij ævo, dissectionum professores anceps sententia diduxit. Qvid niveum illud Pancreatis uber esset, qvibusq; viis tandem chyli alimoniam Natura diffunderet. Donec hoc tandem seculo, felicibus Asellij auspiciis, clarior lux affulsit, atq; in ipso digestionis opere occupata Natura, tum mea-

tus ostendit, qvibus chylum diducit, tum actionem Pancreatis propriam. Nuper dum pori cholidochi finem investigat Virsungus noster, Vir industrius, qvem exactis aliqvot annis in Anatome publica mihi ministrantem vidisti, incidit in meatum Pancreatis singularem, qvi in glanduloso illo corpore venæ specie, mihi aliisq; sui inqvisitionem ante obscurabat. Protenditur is in longitudinem Pancreatis, minutis hinc inde surculis divisus. Exilitas ejus summa est, qva parte lienem Pancreas attingit; ab ea versus duodeni intestini finem paulatim amplior conspicitur, in qvod juxta porum biliarium desinit; valvula tamen janitrice regressum excrementi, qvod expurgat, prohibente, bilisq; affluentis ingressum. Figuram ipsam inventoris, qvamvis à manu non adeò artifici, adjungo; qvo rectius pleraq; contuearis. Ut jam certo nobis constet, in Pancreate qvandam chyli elaborationem ulteriorem ante fieri, qvam is in jecur, ac lienem suscipiatur: viamq; inesse propriam, per qvam in coctione supervacanea salubriter excluduntur.

At circa chyliferos Asellij meatus non paucis implicantur difficultatibus, qvi animantibus opportunè dissectis oculos non admove-

moverunt. Neceſſarium enim arbitrantur, lacteas illas venas ex Portæ venis eſſe, dudum à Galeno accuratè deſcriptis. Deinde abſurdè exiſtimant, qvod principium iis commune, velut arteriis & nervis, haud aſſignamus. Tertio, monſtro ſimile, qvod apparere eas in viventium omnium corporibus tradimus, atq; iterum diſparere, haud ſecus atq; illa apud Maronem Creuſæ Umbra,

Par levibus ventis, volucriq; ſimillimo ſomno. Non difficile tamen foret bonos Viros ambiguitatibus expedire, ſi neceſſaria huic rei Zootomia ſatisfacere ſibi paterentur. Conſtaret enim evidentiſſime, non ad jecur protinus; ſed ad pancreas prius albicantis chyli concurſum fieri; meatusq; hunc deferentes à portæ venis, atq; arteriis optime diſtinctos eſſe. De principiis vaſorum excitatam litem non agito; certum enim mihi ut τὴν φύσιν· οὐδὲν καθάπερ ἡ τέχνη ποιεῖν κατὰ μέρος; ἀλλὰ πάντα ἀθρόα καταβάλλεσθαι; συντέλειν ἕτερα ἑτέρως: Naturam nullam rem particularem, ut ars, facere; ſed univerſa ſimul conſtituere: perficere verò alia præ aliis, ut ex Ariſtotelis tripode, Ereſium oraculum, perſuadet. Qvod ſi tamen hypo-

thesin docendi causa jam receptam non aspernantur; adsevero, pancreas lacteorum ductuum principium existere; circa pancreas ampliores esse, atq; ab eo tum ad intestina subdita, tum ad imminens jecur eos distribui, surculis utrinq; minutis pene diremptos. In tertio, qvæ metuunt monstra, nulla sunt: manent enim semper chyliferi meatus, manebuntq;; qvum usum illorum Natura necessarium duxerit: qvamvis, ut aliàs scripsi, tunc evidenter in conspectum se dent, qvum per tenuem meatuum membranam transparet adhuc præsens nivei candoris succus. Tuum est, Cl. Licete, latius explicare insigne hoc rei anatomicæ peplum, & tenebras, si qva circum nostris deprehendis, admota clariori face illustrare. De motu sanguinis ex arteriis conjugibus in venas, adeoq; recursu sanguinis nutritioni superstitis ad vitæ metam spero te ὁμόψηφον. Qvæso interim, matures qvod diutius distulisti ex adyto tuo responsum, & in amore nostri perseveres. Vale feliciter. Patav. X. Octobr. 1643.

LXX.

De nervorum Origine primæva ex corde secundum Aristotelem.

Cl. & Excellentiss. Viro Dn. D. Fortunio Liceto.

Mitto præsentibus conjunctum Guil. Harvei de motu sanguinis libellum, qvem Clar. Tuæ promiseram. Adjunctæ sunt Doctissimi Walæi; Epistolæ binæ, qvibus perlectis rem totam veluti synopsi recognosces, & ingruentium primo impetu difficultatum agmen facile dissipabis. Summi fuerit ingenii tui, sententiam meo qvidem judicio à Philosophi placitis non alienam, principiis ejusdem firmam, stabilemq; nobis reddere. Qvam vellem, idem liceret in iis, qvæ scripsit de nervis? C. Hofmanni Viri Cl. conatus hic video; sed conatus tantum. Mihi qvicqvam hic molienti genua labant, nec minus neqvam nervorum habere me sentio, qvam qvum de Aristotelicis nervis cogito. Nosti, qvomodo νεύρων nomine confundat partes externa forsan facie similes, & substantia: officio tamen sive usu maxime discrepantes. Nervos communiter à corde producit, ratione τῆς ἀρχῆς; nec tam ad facultatem hic respi-

respicit, qvam ad corporum, seu ductuum extensionem ipsam; etiamsi fateatur, τῶν νεύρων φύσιν, non habere eandem cum venis συνέχειαν. Communiter nervos juxta cum pilis, & ossibus οὐδενὼς αἰσθάνεσθαι opinatur: neq; hos tamen, qvemadmodum venæ, πυροῦσθαι, id est ignem pati posse; sed corrumpi. De cerebro vix tolerabiliora tradit, qvum id ad fervidi cordis εὐκρασίαν institutum refert, qvam respirationi debet omnem. Humanitatis Tuæ fuerit, virorum optime, titubantium hic gradus dirigere, aut vincula saltem laxare, qvibus arcte alligamur huic Caucaso. Vale feliciter, & ut soles, animo supra casus humanos erecto, novercantis fortunæ nomen pariter ac numen explode. Siq; grave non est, responsionis vicissitudine ante bees, qvam ad Anatomica me accingere cogor. Scribo Patavij 4. Decembr. 1642.

LXXI.

De Loco Hippocratis, qvod mulieres sint Viris calidiores.

Cl. atq. Excellentiss. Viro D. Fortunio Liceto Theoricæ Medicæ in suprema sede, Professori celeberrimo.

Feria-

FEriamur, Cl. Vir, non otiamur; & in his solemnium laborum induciis reperimus, qvod oculis pariter atq; animo negotium exhibet. Idq; vel eo freqventius, qvo attentius veterum scriptis excolendis mentem occupamus. Versabar ante paucos dies in lectione libri primi Hippocratis de Morbis Mulierum; eximio illo, & res sexum seqviorem concernentes, curiose & eleganter perseqvente. Vix ultra principij gradus oculos promoveram, cum in hæc verba inciderem: *Ut sanguine corpus mulieris expletum fuerit, nisi ab eo aliqvid decedat, carnibus repletis & concalefactis dolor oboritur. Calidiorem enim sanguinem mulier habet; ideoq; viro calidior est.* Fateor, humanissime Vir, hæsisse me plusculum, qvum hæc legerem; neq; aliter qvam, ut olim doctissimus à Veiga, judicare de hoc potuisse: scilicet non esse genuina. Repugnant enim adversa fronte iis, qvæ l. 1. de Diæta, l. de Genitura, & 6. Epidem. prudentissimus senex docuerant. Et qvidem vere frigidior temperamento femina sit, qvæ Hippocrate ipso sententiam ferente, producitur è semine, qvod sinister testiculus suppeditavit: qvod in sinistro uteri latere concipitur: qvæ tardius in utero cum crescit, tum movetur: difficilius

gesta-

gestatur, male fere affecta matre, & decolore: qvæq; longioribus lochiorum fastidiis obnoxiam genitricem fecit. Addo mulierem brevioris esse staturæ, partibusq; omnibus exiliorem esse Viro, minores obtinere venas, habitumq; corporis mollem, laxum, glabrum, albidum. Nec frigoris, nec caloris satis patientem, viribus debiliorem, non ambidextram, & tam in caniciem, qvam morbos, ætatemq; senectam proniorem observari. Qvum ad animi mores respicimus, ægri instar, morosam agnoscimus, illiberalem, inconstantem, timidam, vulpeculæ instar versutam, ut abunde sit cur exclames cum Marone,

---- varium & mutabile semper
Femina ----

Tueri dignitatem auctoris, & sententiæ veritatem conatus Prosper Martianus: sed vereor ne satis strenue. Qvamvis enim ipsi concedam, non sanam mulierem Viro sano comparari, sed è suppressis menstruis male affectam, atq; ut textus loqvitur Hippocraticus, ὑπὸ πληθώρης ὑπερθερμαινομένῳ, *ob plenitudinem* (à retento sanguine) *exæstuantem*. Minime tamen Viro Doctissimo dabo, exuberantem hunc sanguinem calidissimum

mum eſſe, niſi ex accidente id contingat, & cum putredini propinqvior eſt. Tuum fuerit Cl. Vir, qvid hic genuinum, qvidve ſpurium ſit, qva cognitus orbi es, egregia ingenii perſpicacitate dignoſcere, meq; cum Æſculapica poſteritate æternum Tibi devincire. Vale. Patav. XV. Junij 1648.

LXXII.

De Viperæ Partibus. Ad Clariſſimum Virum Marcum Aurelium Severinum.

FEci lubens, Clariſſime Aureli, qvæ poſtulaſti, & in partes viperæ, qvantum per occupationum ſeriem licuit, adhibita diſſectione inqviſivi. Perniciosæ feræ, & veneni ſui truculentia abominandæ, niſi parem malo remediorum optimorum theſaurum poſſidens jamdudum ſe dignam præſtitiſſet, qvæ ſimulacris Iſidis coronam, Regumqve diademati ornamentum præbuerit; qvæ in Æſculapij templo ſubterraneis cellulis enutrita fuerit; qvæ calamo tuo doctisſimo poſteritatis memoriæ conſecretur, hisqve adeo Euganeis Patavini Phœbi collibus tot ſeculis feliciter hoſpi-

hoſpitata ſaluti publicæ, non damno generis humani fœcunda ſobole ſua perennet.

Cum externum ejus habitum contemplor reliqvo ſerpentum generi non diſſimilem inuenio. Qvo recte Philoſophus τοῖς σαύραις παραπλήσιον lacertis proximum ſcripſit, ſi qvis pedes dempſerit, corporis autem longitudini adjecerit. Cum inter ipſas viperas comparationem inſtitui, Ægyptias Patavinis majores deprehendi. Nicander Aſiaticas Europæis aliis magnitudine conſpectiores tradit, qvas ὀργυόεντας vocat, Orgyales. Troglodyticas extulit Nymphes, & ſeptenum denumqve cubitorum refert. Mari caput magis acutum, venter adſtrictior, cauda veluti muribus in acutum attenuata; motus robuſtior: feminæ latius caput, tum venter, qvamvis non prægnantis, amplior, brevior, & qvaſi præſecta cauda, reptatusqve magis placidus. Color Euganeæ terreus, & ſubluteus eſt, obſcurioribus tamen per latera, dorſumqve maculis varius. Alexandrinis viperis arenoſus, rarius niger Candicantes ferre Megaram ad montem Gambonium, & cornibus armatas, autor eſt Nicander; qvamvis & inter Patavinas meminerim, cui argen-

tei nitoris ſqvamulas nigræ, purpureæqve maculæ pingebant, ſupra narium ſpiracula cornu unico, leviterqve retorto aſſurgente. Cutem ſqvalidam, & crebris minutisqve ſqvamis per latera & dorſum aſperam, tactu protinus experimur; infernè tamen læviorem, ac pro corporis amplitudine, plus minusve latis veluti corticum ſegmentis exqviſite commiſſam. Obtegitur hæc cutis poſt menſium aliqvot decurſum cuticula alia, madorem corporis, vaporesqve ambiente externo denſante. Pellucida tota eſt, ſqvamarumqve ſubditarum ordines eleganti qvaſi typo repræſentat. Hanc, cum perſpiratui deinde liberiori officiat, tam verno tempore, cum è latibulis prorepunt, qvam autumnali, dum ſe recondunt, inſtinctu naturæ inter lapidum vepriumve anguſtias, à capite eam paulatim invertentes, exuunt. Græci σύφαρ, vernationem latini nuncuparunt; ſpolium elegantius, & ſenectam: qvia poſtqvam hac pellicula viperæ ſpoliatæ ſunt, renovato qvaſi corporis nitore ſeqvioris ætatis vitium poſuiſſe videntur. Eandem cum Ariſtotele ἔσχατον δέρμα extremum corium voces licet. Non ideo tamen τὸ περὶ τὰς γενέσεις κέλυφος primi

primi ortus velamentum: qvia omnino distinctum qvid à vera cute, & secundinis est; nec semel, sed sæpius à corpore serpentium abstrahitur. Illud vere traditum γίνεται ἐκδυομένου τὸ ἐντὸν ἐκτὸς ἐκδύεται ὥσπερ τὰ ἔμβρυα ἐκ τῶν χωρίων. Positæ senectæ partem interiorem extra verti & exui, qvemadmodum Chorii membrana à fœtu. Igitur ut Chorion non perpetuum propriumqve embryonis velamentum est; sed temporaneum tantum, breviqve rejiciendum: similem in modum senecta, utpote ex accidenti potius producta, non genuina corporis è spermate pars existit; sed aduentitia tantum; falsoqve Theodorus Gaza & contra mentem Aristotelis senectam exui scribit, ut cute altera intus subnascente ipsa renovetur. In homine post diuturnas febres similem à toto corpore membranulam abscessisse, & freqventius à lingua, notum ex observationibus medicorum. Separatæ porro sqvamosæ cuti membrana subiacet mollior; panniculum animantium pinguedini substratum exprimens. Qva remota inferius tunica alia subtilior sese offert, qvæ peritonæi instar cuncta complectitur. Exterius per latera dorsum-

ſumqve muſculoſa corporis moles occurrit. Huic tamen à capite ad extremum usqve caudæ ſubſtructa eſt vertebrata plurimorum oſſium compages, non ſecus atqve in piſcibus ordinata ſpinarum coſtas æmulantium ſerie, utrinqve carinata. Vertebrarum apophyſes breviores ſunt, præcipue juxta caput, cujus propterea flexus in averſum, & latera facilis viperis eſt; ſecus leonibus, lupis, hyænis, qvorum vertebra, qvæ propius caput excipit, latis amplisqve proceſſibus velut alis deducta, capitis, colliqve converſionem impedit; non qvod hoc ſingulis, ut arbitrabatur Plinius, rectisqve oſſibus rigeret. Eadem oſſium, & ſpirarum ſtructura efficit, ut nec collum viperis; nec pectus, niſi qvadam analogia tribui poſſit Ariſtotele cenſore; adeoqve ineptum pariter ſit, coſtas iisdem tribuere menſium diebus numeri paritate reſpondentes, cum ſpinarum magnitudine, longitudineqve differentium, vel in unico latere major longe ſeries occurrat. Incumbit his oſſibus ingens muſculorum minutorum præſidium, tum ſpinas tendinum exilium magno apparatu diducentium, tum vertebras potisſimum in diverſa flectentium, atqve erigentium. Adeoqve illam corporis miram agili-

tatem, non tantum (ut refert Stagirita) ὅτι εὐκαμπεῖς ἢ χονδρώδεις οἱ σφόνδυλοι, qvoniam faciles ad flexum, & cartilagineas produxit vertebras; ſed & qvia multiplicia motus localis inſtrumenta muſculos fabrefecit, provida rerum parens natura conſecuta fuit. Sed in externis æqvo diutius me detinuit admiratio: verto aciem ad penetrale corporis, & viſcera ipſa. Jure tamen Ariſtotelicum illud præfatus, & propter longitudinem, atqve anguſtiam, qva ſe corpori aptant, tum διὰ τῶν σχημάτων ὁμοιότητα λανθάνειν, ob figurarum ſimilitudinem cognitioni noſtræ ſubduci. Ne qvid igitur adminiſtrem confusè, diſtribuam omnia diſtinctione jam recepta, in viſcera naturalia, vitalia, & animalibus functionibus deſtinata. *Naturalia, vel publicæ coctioni ſtudent, vel ſobolis generationi operam conferunt. Ex illis ventriculus, jecur, lien, inteſtina, fellea cyſtis, & renes: Ventriculus validis è membranis compoſitus, non ineptè à philoſopho laxiori inteſtino comparatur. Collectus enim eſt, adeoqve inſiti caloris robore pollens, cum non ſecus, atqve aliæ ſerpentes omnivoræ viperæ ſint. Illos Ariſtoteles λιχνοτάτους τῶν ζώων, καὶ πρὸς

τὸν

τὸν οἶνον ἀκρατεῖς animantium gulofiffimos, viniqve incontinentes fcripfit, qvamvis & inediæ longe patientiffimi, cum non per hiemem tantum, fed æftivos aliqvot menfes in vafis detentæ vitam absqve cibo trahant. Jungitur fuperiori ventriculi orificio gula, ductu longo à faucibus deorfum protenfa, robuftis pariter membranis, adeoqve magnæ diftenfioni paribus producta, cum obfervatum fit, viperas lacertas, atqve ova integra deglutiiffe. Vidi, qvæ pollicis mei craffitiem haud excedebat, pafferem tamen cum pennis totum devorarat. Inferiori ventriculi orificio inteftina continua funt, vix notabili tunicarum difcrimine variata, neqve immerito unicum inteftinum philofopho vifa. Connectuntur non admodum arcte, gyroqve brevi flexuofa, longo ductu, rectoqve deorfum porrecta finiunt. In iis, qvemadmodum & in ventriculo reperi aliqvando lumbricos vivos octo, non contemnendo indicio, vitam ferpentes non in propria tantum, fed aliena etiam fobole tueri poffe. Jecur habent, ut exta corporis alia, longum, fimplici membrana parenchyma fuum includens. Recipit defcendentem à corde venæ cavæ truncum, qvi partim intra fubftantiam

ejus ſpargitur, partim per ſuperficiem inferius decurrens, tum propinqvis viſceribus; tum reliqvis omnibus ad extremum usqve caudæ pertingentibus ſurculos impertitur. Aſſurgere autem à jecore venam ſingularem, qvæ ad dentium radices, ut refert Abbatius. fel deferat, ut ibi actu vipereum venenum evadat, neqve αὐτοψία confirmat, nec ratio cogit ulla. Qvamvis enim contentus intra gingivarum theculas humor flavedine bilem exprimat; notum tamen eſt, tum aurium recrementa, tum diutius hærentem intra nares, ac pulmones pituitam, absqve particularium venarum acceſſione ſimili calore non raro imbui. Solo item vapore bilioſo à jecore ſublato, amareſcere os, linguamqve infici. Nam ſi omnino virus illud miſturam bilis per venas affundendæ reqvireret, nil obſtaret, qvominus per jugularium venarum ramos ſcopum hunc natura conſeqveretur. Cyſtin fellis jecori ſubjectam viperæ non habent, qvin digiti potius latitudine ab eo ſejunctam. Inhæret enim inteſtinis, qvemadmodum avium non paucis, qvibus falſo alias deeſſe creditur. Hæc ampla ſatis eſt, bilemqve à jecore per meatum proprium attrahit, inteſtinoqve ſibi commiſſo refundit. Plinius

pur-

purgamentum appellat pessimi sanguinis, virus item, ac serpentium venenum. Mihi quidem compertum est, cuti animantium etiam largiter illitam bilem, noxæ nihil attulisse. Jecori, cystiqve fellis propinqvum lienem, recte Aristoteles μικρὸν καὶ στρογγύλον ὥσπερ τῶν σαύρων, paruum, & rotundum, qvalis lacertorum, expressit. Parenchyma obtinet singulare, simplici membrana indutum, sæpe colore sanguineo, nonnunqvam nigricante perfusum, ut argumentum inde actionis propriæ non obscurum nobis præbeat. Renes, & vesicam, veteres dissectionum autores viperis inesse negant, juxta cum aliis animantibus, qvæ sqvamis, corticibus, aut pennis natura circumdedit; paucam in his aqveam humiditatem, aut motu corporum difflari, aut in operimenta consumi arbitrantes. Inesse tamen renes viperis nemo dubitaverit, qvisqvis in iis contemplabitur corpora duo magnitudine integra, descendenti intestino recto utrinqve, & dorso conjuncta. Substantiam obtinent ex plurium veluti glandularum congerie compactam; qvæ simplici tenuiqve membrana obtegitur. Venas & arterias sortiuntur satis conspicuas, speciemq; prolixam; sic tamen, ut superior, inferiórq;

pars in acumen contrahatur. Dextrum altius eſt, humilius ſiniſtrum, meatuqve proprio ureterum æmulo, in dictum inteſtinum redundantem ſeri portionem transferunt. Pergo ad partes generationi dicatas: in qvarum inveſtigatione fidem veterum, ac diligentiam non parum vacillare perſpicio. Illis, pro ſexus diſcrimine diſtinctis vipera qvoqve donanda fuit. Et mas qvidem ut ſemen produceret vaſis ſpermaticis, & teſtibus, ut productum in uterum ſpargeret, muſculis tenſoribus, ac pene inſtruendus erat. Fœmina ut ſemen exciperet, conceptumqve ſervaret, utero. Coeunt igitur, qvemadmodum à priſcis obſervatum eſt, περιελιττόμενοι ἀλλήλοις invicem circumvoluti, ſic ut ſerpentis bicipitis unicum corpus adhæſu mutuo repræſentent. Exigua enim parte conjungendis nimia corporum prolixitas impedimento erat futura. Marem autem qvod attinet, ſcripſit Ariſtoteles in communi οὐδ' ὄρχεις ἔχειν τοὺς ὄφεις οὐδ' (αἰδοῖον, ὅτι οὐδὲ σκέλη; ὄρχεις διὰ τὸ μῆκος) ἀλλὰ πόρους ὥσπερ ἰχθύες. nec teſtes habere ſerpentes, nec pudendum; ſed meatus qvaliter habent piſces. Non pudendum, qvia cruribus

carent:

carent: non teſtes, qvoniam longum eorum corpus. Meatum autem piſcium totum, talem eſſe refert, qvalis in homine ſimilibusqve animantibus, τὸ ἕτερον μέρ۞ τῆς ἀναδιπλώσε۞ pars altera replicationis, vaſorum ſcilicet ſpermatis, à teſtibus ad veſicam reflexorum. Nobis hic qvod in pari difficultate alibi ſuadet Philoſophus, τὸ αἰσθήσει μᾶλλον, ἢ τῷ λόγῳ πιςευτέον. Senſui magis qvam rationi credendum. Neqve enim pudendum, vel natura, vel poſitu à cruribus dependere vero conſentaneum eſt, nec longitudo corporis. qvotiescunqve teſtes cum ſpermaticis vaſis intus reconditi manent, noxiam ſemini refrigerationem inferre poteſt. Id convincunt lacertæ, ſcinci, Crocodili, qvos ut corporis viſcerumqve prolixitate, ſic partium genitalium ſitu, ſerpentium generi ſimillimos reperio. Senſum igitur ſi conſulimus, teſtes habent viperæ amplos, & oblongos, ſimpliciqve tunica velatos, ſubſtantiæ glanduloſæ habitu, ſucciqve lacteſcentis ubertate, munus ſuum abunde manifeſtantes, Collocati utrinqve ſupra renes, ſic ut dexter altior plerumqve ſit, humilior ſiniſter, licet Aelianus in lib. cit. teſticulos ad

ad caudam angues habere tradiderit, qvod & Abbatio placuit. Deſcendunt ab iis ſupra renes vaſa ſpermatica, albicantia colore, flexu variciformia, qvæqve circa penis latus internum paulatim dilatantur, ubi excipere ea conſpicimus glandulas duas oblongas, albas, capſularum inſtar ſeminalium ſperma in pudendi fiſtulas transmittentes. Penis in viperis geminus eſt, ſtructuraqve plane mirabilis. Originem ſumit ab extremo caudæ principio exili, qvod paulatim carnoſius, amplius, & rotundum, non ſecus atqve qvadrupedibus muſculi penis tenſores, definit in porum, meatumve nervoſum, qvo valide compreſſo eliditur corpus aſpectu ſpongioſum, diſtractum in lobos, minutisqve veluti ſpinulis obſitum, idqve in naſcentibus viperillis laxius teſtium ſpecie nonnihil protuberat. Qvo in vaginam uteri admiſſo credere par eſt feminam inter illecebras Venereis aculeis pudendi acrius irritatam, non lethali, ſed clementi morſu, caput maris ſæpius petere: idqve fabulæ parricidii viperini occaſionem dediſſe. Feminæ viperæ natura mammas negaſſe videtur, cum neqve illarum veſtigia ſub ſqvamoſo cutis contextu ſe proferant, nec fœtus matrem lactei alimenti deſi-

ti deſiderio ſectetur. Conſiderabilis in ea uterus, qvo, cum vivam excludat prolem, nomen apud latinos nacta fuit. Illum μακρὸν καὶ δίκρουν longum bifidumqve recte Philoſophus pronunciat; qvum pudendo virili gemina vagina aptari debuerit. Componitur è membranis robuſtis, leniterq; circa ſuperiora contortus expanditur in tenues, & membranoſos loculos, intra qvos rapto maris ſemine, ſpermaticoqve feminæ excremento largiter affuſo, concipitur id, qvod ovi ſpeciem in viperis exhibet; atqve in eo embryo ipſe vermiculo per initia perpuſillo compar. Ovum id optime Ariſtoteles μονόχρουν καὶ μαλακόδερμον unicolor molliqve cortice prædítum dixit. Ingenitum ipſi eſt, qvod oviparis aliis ſuppetit, lacteum alimentum. Hoc vero nomine circumfluum ſpermati nobiliori ſeminalem uteri humorem accipimus, qvo fovetur, reficitur, conſervaturqve fœtus, donec ad incrementum corpuſculi ſanguinem maternum per umbilici venulas attraxerit. Prodit in lucem perfectus jam fœtus, nunc explicitus ſecundinis, nunc plus minusve impeditus, prout virium robur nactus fuerit. Arrodêre eum membranas,

branas, aut lateribus genitricis perforatis erumpere, si fidelis unqvam observatio detexit, contra naturæ legem accidit. Ventrem deniqve feminæ lactescentis pinguedinis ingens copia farcit, haud dubiè frigidioris uteri conceptæqve sobolis fomentum eximium. Præstantioris ordinis partes sunt, qvæ vitæ præsidia conservant, Cor nimirum, & Pulmo. Cor viperæ pericardio suo, id est præmolli, firmæqve membranæ involucro totum opertum est: qvo recluso, venit in conspectum parenchyma ipsum, tenui sub tunica purpurascens, exiguum mole, & oblongum, Philosophus νεφροειδὲς renibus simile prodidit, ideoqve conspici minus interdum ad pectus mucronem dirigere. Hoc ut Plinii verbis utar gemino sinuosoqve specu prima domicilia sanguini præbet. Discurrunt ex eo veluti fonte, vena atqve arteria magna, tum in inferiora, ut superius innui, tum superiora, duplici ramorum serie, ad maxillas & cerebrum ascendentes, ut membris omnibus vitalem sanguinem irrigent. Solum in grandiore animali diuturnis vitiis non maceratur, nec supplicia vitæ trahit; in viperis tamen læsum exemtumqve mortem illico non affert.

Pulmo

Pulmo ſpirandi officina, longitudine inſignis eſt, propriis à corde tam venis, qvam arteriis reſperſus. Molliſſimus totus, ac ſpumoſus, atqve idcirco aëris hauſtu copioſo facile replendus: unde recte Ariſtoteles hoc genus animantium ἄδιψον καὶ ὀλιγόποτον, καὶ πολὺν ἐν τῷ ὑγρῷ ἀνέχεσθαι χρόνον. parum ſitiens, parumqve bibens, & ſi mergantur diu aqvam tolerare ſcribit. Delabitur in pulmones duplici diſtracta ramo aſpera arteria, tantæ hic longitudinis, ut non tantum ultra gulam aſſurgat; ſed etiam linguæ parti poſteriori late incumbat, qvamvis hoc Philoſophus contingere exiſtimarit διὰ τὸ συσπᾶσθαι τὴν γλῶτταν, καὶ μὴ μένειν ὥσπερ τοῖς ἄλλοις. qvoniam contrahatur lingua, neqve ut aliis (in ſitu) maneat. Principium ejus in faucibus ſtrangulatæ viperæ conſpicuum, tanqvam muſculis ſingularibus præditum, adſtringi, rurſumqve dilatari obſervatur. Linguam tenuem, & ſi extrahatur prælongam adeptæ ſunt, initio progreſſuqve carnoſam, nerveam in fine. Dirimitur in flagella qvaſi trina, colore atro perfuſa, qvorum utrunqve capillamenti ſubtilitate gracileſcens vario flexu vibrat. Fulcitur oſſe proprio

prio cartilagini potius ſimili, qvod bifidum circa linguam, deinceps longo ſimpliciqve ductu ſuper aſperam arteriam deorſum protenditur. Animalium tandem functionum ſedem, qvis viperis in tanto ſenſuum motusqve localis vigore neget? Cerebrum habent cranii firmo propugnaculo tutum, & duabus ſupra ſubterqve meningibus velatum. Parvumqve qvidem, ſi molem ſpectes, duobus tamen ſejunctum proceſſibus, continuanti dorſi medullæ abunde ſufficiens. Diffundit tam per cranii baſim, qvam foramina vertebrarum, minutorum nervulorum ſeriem inſignem, ſpiritum animalem, in ſenſuum, ac motus organa diſtribuentium. Oculi laterali orbitæ incluſi palpebra ſuperiore immobili, teguntur, inferiore mobili, qva crebrius connivente, fera ipſa dormit abundæ ſimilis non raro conſpicitur. At in receſſu ampli ſunt oculi, humorumqve, & tunicarum operoſa compoſitione vel maximis pares. Qvo manifeſtior eorum error, qvi erutos juxta cum amputatis caudis renaſci exiſtimarunt. Ariſtoteles rem ex aliorum ſententia narrat, non ſua. ἐάν τις ἐκκεντήσῃ τῶν ὀφέων ὄμματα φασὶ φύεσθαι πάλιν. ſerpentium

pentium oculos si qvis expunxerit, aiunt renasci denuo. Hebetes tamen esse pluribus persuasum est; qvamvis dubitem an à natura vitium sit, cum in exuviis luculenter appareat, eas non minus reliqvo corpori, qvam oculis obduci, non levi tunc visionis impedimento. Nates, biforem odorum viam, exterius duobus meatibus ostendunt, qvi diducuntur in cavernas osseas amplas sepimento distinctas, odorem halitus specie ad cerebri processus anteriores deferentes. Mirum magis qvonam modo tam exactè viperæ audiant, cum vestigia ipsis aurium obscurissima sint. Poros tantum eas habere auditusqve cavernas, traditum à veteribus, forsan conjectura magis qvam sensu persuasis: alii communem odori sonoqve viam, ut in piscibus assignant; sed qvæ tenuiore ductu in specus cranii auditui proprios vocalem undam pervehat. Subjacet cranio maxilla duplex ossium longa productione rictum constituens. Harum superior, cum morsu ferè sævit, collo terræ per vim applicito mobilis apparet, qvemadmodum in Crocodilo ob longitudinem rictus pedumq; contra brevitatem piscis videbatur, re tamen vera tam in vipera qvam in Crocodilo immobi-

mobilem eam esse, cranioq; firmis ossium harmoniis conjunctam, exploratissimum habeo. Dentibus armantur minutis qvam plurimis, pectinatim coeuntibus, ne contrario occursu facile atterantur, laxis utrinqve gingivis inductæ. Accumbunt maxillæ superiori dextra lævaqve dentes duo acutissimi, falcium instar versus interiora faucium recurvati. Longior anterior, posterior minor, ac brevior, ambo fragiles, adeoqve acrius irascenti mari nonnunqvam unus alterue excuti solet: qvod in errorem duxit Nicandrum vetustissimum scriptorem, dum fœminæ qvatuor, binos mari dentes assignat. Qvatuor autem & mari, & feminæ tribuendos esse, tum alveolorum numerus, tum plurium viperarum inspectio satis posteros docuit. Reconduntur intra laxas veluti vaginas, felleo liqvore plenas: è qvibus ad libitum feræ celerrime exseruntur. Fundamentum loculosve suos habent, non in ipsa maxilla superiore, sed in osse oblongo, & robusto, lateri externo maxillæ dictæ firmiter adhærenti. Has lethale discrimen, & perniciem afferre demorsis, tenuiqve fistula, veluti scorpionum aculei perforatos infundere venenum, tam experientiæ censura, qvam autorum diligen-

ligentissimorum scriptis serio confirmatum est. Habes, Vir Clarissime, qvæ celoci, ut dicitur, filo de partium viperæ structura pertexere potui. Qvæ si omnino purpuræ tuæ conjungere placitum est; penes amorem tamen in me potius, qvam penes judicium, facti tui rationem stetisse, facile posteritas agnoscet. Vale feliciter. V. Novembris cIↃ IↃC XLIV.

LXXIII.

De Viperæ generatione. Ad Clarissimum Marcum Aurelium Severinum.

ENimuero non parum tui causa solicitus sum, Cl. Aureli, cum de suborto populi Neapolitani tumultu fama hîc certior diffunderetur. Jam enim animo obversabantur, qvæ moliri solet illa πολυκέφαλος ὕδρα, cum domitorem Herculem non habet, cum in florem fex consurgit,

--- *sævitqve animis ignobile vulgus.*

Nos sospitatori Deo gratias persoluimus, qvod Te pariter ac Musas tuas saluas in his incolumesq; bono publico conservarit. Ad viperi-

viperini partus inqvisitionem qvid est qvod toties gravioribus occupatum studiis impellis, cum in exhibita nuper viperæ anatome, tàm de illius utero, qvam fœtu satis expressisse mihi videar, qvæ fundamentis tuis insternere poteras? Dabo tamen hoc affectui, & qvæ paucioribus aliàs perstrinxeram, pluribus nunc exponere conabor, utcunqve non ea hîc opportunitate usus sim, qvâ olim consularis ille apud Plinium: qvi constructis ex cornu translucido alueis apum fœturam speculabatur, aut Cl Jo. Rhodii nostri curiositatem asseqvutus fuerim, scorpii partum numerosamqve sobolem in carcere vitreo contemplantis. Igitur ut inde iterum ordiar, uterum viperæ à conceptis ovis tumentem, non ut in animantibus vivos fœtus parientibus crassum, sed tenuem valdè, & pro conceptuum numero membranosos in loculos distentum observamus. Porriguntur ad eum à descendente vena cava arteriaqve magna per vinculum membranosum, qvod ossibus dorsi vertebratis uterum nectit, vascula plurima, pro fœtus magnitudine plus minusve diducta, qvibus alimentum utero pariter ac fœtui subministrandum est. Ova ipsa, seu potius τὰ ὠοειδῆ, oviformia illa, qvæ utero

vipera fert, numero qvidem varia, sæpè tamen vicena, aliàs plura videntur. Figura sunt rotunda; sed oblonga & utrinqve æqvaliter propemodum acuminata; conjuncta inter se, atq; in longitudinem uteri porrecta, ut reptantis genetricis motui nullum obstaculum præbere qveant. Aristoteles exclusa à serpentibus aliis sic connexa esse scribit Lib. 4. Hist. cap. ult. ut ὑποδερίδας γυναικῶν, mulierum monilia referant. Componuntur è membrana valida; sed qvæ ab initio conceptus ad partum usqve mollis est. Simplex item sensui occurrit primum: in progressu tamen chorio fœtus commissa deprehenditur. Hanc, cum nondum in membra distinctum est embryum, repletam materia copiosa, lenta, atqve albicante, non tamen pellucida sive clara, ut in pennatorum ovis,

Candida qvæ croceos circumfluit unda vitellos,

sed vitellis recenter productis, anteqvam luteum colorem imbibunt, habitu simillima, conspicimus. Hæc vero nihil aliud est, qvam obvius in utero viperæ seminalis humor, qvem primo fœtuli systemati largiter natura circumfundit, ut id foveat, conservet, refi-

ciat. Eam in oviparis aliis ὕλην σπερματικὴν, seminalem materiam appellat Philosophus. Ex qva in fœcundum ovum cum membranis, corticibusqve producit. Lib. 3. gen. c. 1. In Plantis τὸ πρῶτον γαλακτῶδες, vocat Lib. 2. gen. cap. 4. primum luteum, idqve bulbosis adeò copiosè subministratur, ut non tantum conceptum novellum vegetet, sed extra terram qvoqve suspensum ad germinandum compellat, atqve augeat, ut allii, scillæ, similiumqve exemplis docemur. In his ovis qvod per initia oculis obvium est, primumqve ex mare fœminaq; mistum dici potest, exiguum est, rotundumqve corpusculum, verè ἀδιάρθρωτον, partibus sensu nostro distinguendis nullis præditum. Id verò temporis progressu vermiculum in spiras convolutum exprimit candidum, pellucidumq; totum, tum vasorum umbilicalium tenuissima veluti filamenta exhibet, tum corculi micantis circa venæ arteriæqve magnæ exortum vestigia evidentissima. Eo paulò magis adaucto, & seminali matris excremento sensim diminuto, si strangulata genetrice, nondum vero mortua, dissectio fiat, evidentiora sunt omnia. Nam gemina sub extima ovi membrana

brana conſpiciuntur involucra, qvorum alterum craſſius eſt, atqve ovi membranæ proximum, chorio ſecundinarum ſimilatur; alterum tenue valdè, fœtuiqve propius circumdatum, qvod meritò amnium appellaris. Conſurgunt circa genitalia ad chorion extimamqve membranam umbilicalia vaſa, ramis, ſurculisqve plurimis diſtributa, lateq; diffuſa, qvæqve nullo hic carnoſo cotyledone, nullâ placentulâ natura fulcire videtur, nec velamentum addere ſingulare, qvod κέλυφος δερματικὸν Ariſtoteli Lib. 2. gener. cap. 4. utpote qvæ ſatis horum ſecuritati proſpexit, dum qvaqva verſum ambientibus membranis ea connectit: idqve in oviparaarum qvoqve pullis conſpicitur. Cæterum explicato fœtulo caput apparet amplum, turgidulis oculorum ſphæris, nec palpebris ſuis penitus opertis. Circa dorſum & latera ſqvamularum rudimenta adſunt, & in maſcula prole ſubter umbilicales venas globuli duo, qvi teſtes aliis, mihi penis bifidi extrema videntur ſpongioſa, nondum intra corpus adducta. Jam aperta ſecundum longitudinem adhuc vivente beſtiola cor obvium eſt, eximiè conformatum, ac concinnò ſyſtoles, diaſtolesqve motu diu citatum. Sub eo jecur ex

candido flavescens deorsum porrigitur, & virescente bile turgida vesicula proximis intestinis annexa est. Reliqva deniqve viscera naturalem habitum distinctis περιγραφίαις seu lineamentis ostendunt. De perfecti jam viperini catuli partu qvæ nobiles à veteribus scriptores tradidere, nota sunt. Nimirum erodere sobolem genetricis alvum, sive Plinii verbis, tarditatis impatientia perrumpere latera, occisa matre: qvam ob rem cum parricidis culeo insuta vipera prisco ritu necabatur. Secus tamen Apollonio apud Philostratum visum est, Maximoqve Tyrio, Theophrasto apud Aelianum Lib. 15. cap. 16. de anim. qvi superesse partui suo viperam observarunt, eamqve fœtum editum lambendo polire. Mihi sanè, qvemadmodum apertè fabulosum est, marem in coitu caput ori viperæ inserere, itemqve voluptatis dulcedine id abrodere, vel ut alii loqvuntur διακόπτειν, abscindere: ita paternæ necis τιμωρία seu vindicta illa, qvam Aelianus Lib I. cap. 24. innuit, suspecta semper visa fuit. Aristotelem seqvor libenter, qvi cap. ult. hist. viperam fœtus vivos edere, vel in membranis, qvæ tertio tamen die rumpuntur, vel sine membranis

branis explicitos, qvum interdum ipsi in utero illas corrodant. Vidi apud Pompeium Sprechium Venetum, materiæ medicæ curiosissimum virum, inclusam vitreo vasi viperam, qvæ plures catulos pepererat, alios tenui membrana, tanqvam amnio velatos, alios vero denudatos, qvi tamen omnes juncta umbilicalibus vasis involucra veluti secundinas suis protraxerant. Vale, & cum Dehnio nostro Musarum corculo plurimum salve. Scrip. Patav. XVII. Sept. cIↃ IↃc XLVII.

Index Observationum & Epistolarum Jo. Veslingii.

29. Con-

54. De

FINIS.